

**CENTAR ZA KULTURU
DIJALOGA**

**Godišnji
narrativni izvještaj
2005**

PREGLED AKTIVNOSTI CENTRA ZA KULTURU DIJALOGA PERIOD: 01.01.2005. – 31.12.2005.

U periodu **januar – decembar 2005.** godine realizovane suslijedeće aktivnosti:

- 20 TV debate
- 20 istraživanja javnog mnijenja
- 11 Debatnih novosti
- 34 međuklupske posjete
- 6 Sastanaka trenera
- 2 Seminar za nove debatne trenere
- Seminar za Ambasadu Velike Britanije
- Sastanak sa projekt menadžerom SDC –IBHI Dženanom Trbićem
- Sastanak sa predstavnicima FTV, FK R i OIA
- Sastanak regionalnih koordinatora
- Sastanak sa predstavnicom Ekonomskog fakulteta u Sarajevu –škola govorništva
- Sastanak sa predstavnicom Unije studenata Univerziteta u Sarajevu
- Sastanak sa predstavnicima OSCE-a Sarajevo i Mostar
- Sastanak sa predstavnikom OSCE Mostar u Mostaru
- Saradnja sa Media Plan Institutom / Seminar govorništva za NVO-e
- Kreiranje web stranice
- Stavljanje web stranice u funkciju
- Rad na web-u
- Uspostavljanje elektronske komunikacije među učenicima
- Javna prezentacija u Sarajevu
- Javne debate u školama i lokalnoj zajednici: održane u svim školama uključenim u projekat za Britansku ambasadu
- Državno takmičenje
- Jednodnevno debatno takmičenje za Općinu Novi Grad «Riječ jača od droge»
- Izrada plakata i afiša
- Poslani IDEA-i članci i medijske prezentacije Centra za kulturu dijaloga/Soros Debatnog programa za period 2003. – 2005. godina
- Supervizija SDC-IBHI
- Monitoring OSI New York
- Finalna prezentacija – umnožavanje istraživačkih paketa
- Evaluacijski seminar
- Finalni radovi na istraživačkim paketima
- Radionica za debatante SDC – IBHI za projekat «Navedi dobar razlog»
- Radionica za stipendiste Fondacije Heinrich Böll Sarajevo
- Radionica za trenere – SDC IBHI
- Radionica u saradnji sa OSCE-om Mostar i Nansen Dijalog centrom Mostar škole iz Istočne i Zapadne Hercegovine tj Kantona 7 i 8, kao i hercegovačkog dijela Republike Srpske.
- Okrugli sto SDC - IBHI
- Pripreme za Svjetsko debatno takmičenje
- Odlazak na svjetsko debatno takmičenje
- Svjetsko debatno takmičenje u Makedoniji
- Klupske aktivnosti – svaki mjesec izuzev januara, jula i augusta
- Redovni administrativni poslovi
- Prikupljene saglasnosti novih klubova
- Prikupljanje podataka o pokretanju klubova u školskoj 2005./2006. godini

- Pregled klubova:

Implementirani projekti u 2005. godini (10)

Naziv projekta: «Debatni program u Tuzlanskom kantonu – 2005. godina»

Organizacija za koju je projekat implementiran: Fond Otvoreno društvo BiH

Donator: Fond Otvoreno društvo BiH

Kratak opis projekta: Riječ je o projektu Sistemska reforma srednjeg obrazovanja koja se odnosi na mrežu 14 srednjih škola, uglavnom gimnazija, a fokusira se na slijedeća područja: razvoj obrazovne politike, usavršavanje nastavnika, organizaciju i menadžment škole, nastavni plan i program, te neformalno učenje – programi za mlade i zajednicu, a učešće Debatnog programa se odnosi na neformalno učenje.

Iznos: 7.500 BAM

Naziv projekta: «WEB forumi za reformu obrazovanja – KORAK I»

Organizacija za koju je projekat implementiran: Fond Otvoreno društvo BiH

Donator: Fond Otvoreno društvo BiH

Kratak opis projekta: Projekat je dio projekta KAMPANJA REFORMI OBRAZOVANJA «Prezentacija obrazovnih promjena u Tuzlanskom Kantonu». Uloga Debatnog programa jeste inicirati WEB debate, istraživanje javnog mnijenja, plakatiranje i izradu afiša, kao i pripremu i organizaciju okruglog stola.

Akcentat je posebno stavljen na udžbenike društvenih znanosti, jer se tranzicija obrazovnog, ali i opštedruštvenog sistema ogleda prije svega u statusu i modelu društvenih znanosti. Zagovaranje za osvješćivanje potrebe za izmjenama koje su prilagođene učenicima i analizirane od samih učenika ne znači ni na koji način diskreditaciju ličnosti i stvaralačkih mogućnosti univerzitetskih profesora, već čin demokratizacije i otvaranja institucija obrazovanja prema onima koji treba da su SUBJEKTI, a ne OBJEKTI nastavnog procesa – dakle otvaranje prema učenicima.

Iznos: 9.000 BAM

Naziv projekta: «Navedi dobar razlog»

Organizacija za koju je projekat implementiran: Nezavisni biro za humanitarna pitanja

Donator: Švicarski ured za saradnju i razvoj

Kratak opis projekta: Uzimajući u obzir nedostatak pažnje koja se poklanja problemima mladih i javne diskusije tih problema, gdje bi mladi aktivno učestvovali, Debatni program BiH u saradnji sa FTV, srednjoškolskim i univerzitetskim debatnim klubovima i Fondacijom za kreativni razvoj je implementirao projekt: TV emisija "Navedi dobar razlog". Projekt uključuje pripremanje i organizovanje 26 TV debata sa učenicima srednjih škola kao učesnicima. Pored učenika srednjih škola koji su primarna ciljna grupa TV debate su uključivale osobe iz javnog i političkog života, predstavnike omladinskih NVO-a i širu javnost, ne samo kao publike, već i aktivnih učesnika u raspravi.

Iznos: 86.860 BAM

Naziv projekta: EMF «Navedi dobar razlog»

Organizacija za koju je projekat implementiran: Fond Otvoreno društvo BiH

Donator: Fond Otvoreno društvo BiH

Kratak opis projekta: Imajući u vidu potpuni nedostatak pažnje koja se poklanja problemima mladih i javne diskusije tih problema, u kojima mladi i aktivno učestvuju Debatni program u saradnji sa Fondacijom za kreativni razvoj i Federalnom televizijom realizira projekat «Navedi dobar razlog». EMF projekat je sastavni dio projekta «Navedi dobar razlog», sa posebnim akcentom na dškolske istraživačke aktivnosti

Nova forma debate isključuje: kompetitivnost, krutu formalnost i hijerarhijsku pretencioznost, **a uključuje:** fundamentalno raspravljanje o problemu, hijerarhijsku ravnopravnost i ne formalan ali strukturalan razgovor.

Ovaj model se ne može pronaći niti u školama, ili čak vijećima učenika koja bi trebala počivati na debatama i uključivati učenike u ravnopravan rad nastavnčkih vijeća. Također, naglašavamo da NEMA NITI JEDNE OBRAZOVNE ILI ČAK ZABAVNE EMISIJE U MEDIJSKOM PROTORU POSVEĆENE SREDNJOŠKOLCIMA i stoga je potreba mladih za ovakvim aktivnostima iznimna.

Iznos: **27.112 USD**

Naziv projekta: Small Grants program – međuklupske posjete

Organizacija za koju je projekat implementiran: Ured Svjetske Banke u Sarajevu

Donator: Ured Svjetske Banke u Sarajevu

Kratak opis projekta: Direktna namjena sredstava za finansiranje jeste da se mladi kroz školske posjete i neformalnu edukaciju obrazuju o slijedećim oblastima civilnog društva: otvorenoj diskusiji bez političke indoktrinacije; izgradnji politički aktivne omladine; eliminaciji predrasuda po bilo kom osnovu (osvrst na ono ŠTO se govori ne na to KO govori); toleranciji; zagovaranju; gender jednakosti. Fokus svih aktivnosti je na mladima, posebno na marginaliziranim grupama mladih (mladi sa invaliditetom, djeci izbjeglicama, etničkim manjinama,...). Mladi su ti koji su raspravljali o problemima mladih u izgradnji civilnog društva, kako u lokalnim zajednicama tako i na području cijele države. Jedan od ključnih ciljeva Centra za kulturu dijaloga, a time i svih škola - debatnih klubova jeste promocija i izgradnja civilnog društva, što podrazumijeva da će se sve implementirane aktivnosti direktno doprinosti ovom cilju. Svi učesnici su educirani o osnovama civilnog društva i imati mogućnost da čuju različite stavove po pitanju izgradnje civilnog društva i ulozi manjinskih skupina u toj izgradnji.

Iznos: 7.780,00 BAM

Naziv projekta: EMF «Srednjoškolci pomažu izgradnju civilnog društva u lokalnoj zajednici»

Organizacija za koju je projekat implementiran: Fond Otvoreno društvo BiH

Donator: Fond Otvoreno društvo BiH

Kratak opis projekta: Direktna namjena sredstava za finansiranje jeste da se mladi kroz školske posjete i neformalnu edukaciju obrazuju o slijedećim oblastima civilnog društva: otvorenoj diskusiji bez političke indoktrinacije; izgradnji politički aktivne omladine; eliminaciji predrasuda po bilo kom osnovu (osvrst na ono ŠTO se govori ne na to KO govori); toleranciji; zagovaranju; gender jednakosti. Fokus svih aktivnosti je na mladima, posebno na marginaliziranim grupama mladih (mladi sa invaliditetom, djeci izbjeglicama, etničkim manjinama,...). Mladi su ti koji su raspravljali o problemima mladih u izgradnji civilnog društva, kako u lokalnim zajednicama tako i na području cijele države. Jedan od ključnih ciljeva Centra za kulturu dijaloga, a time i svih škola - debatnih klubova jeste promocija i izgradnja civilnog društva, što podrazumijeva da će se sve implementirane aktivnosti direktno doprinosti ovom cilju. Svi učesnici su educirani o osnovama civilnog društva i imati mogućnost da čuju različite stavove po pitanju izgradnje civilnog društva i ulozi manjinskih skupina u toj izgradnji.

Iznos: 7.300 BAM

Naziv projekta: «Riječ jača od droge»

Organizacija za koju je projekat implementiran: Općina Novi Grad, Kanton Sarajevo, F BiH

Donator: Općina Novi Grad, Kanton Sarajevo, F BiH

Kratak opis projekta: Kroz debatnu radionicu, takmičenje i javnu debatu obradili problem sve učestalije upotrebe narkotika u BiH. Nažalost, rizična grupa su mladi koji su često i žrtve životom plaćene. Na odjeljenskim zajednicama i časovima u školi se govori o štetnosti droge za mladog čovjeka, ali realnost pokazuje da to nije dovoljno. Crne kronike dnevnih novina su prepune imena mladih ljudi koji su se «predozirali» i nažalost umrli. Svaki pokušaj da se utječe na mlade kako bi se prevenirala zloupotreba ili poznatije upotreba droga se odnosi na govore gostiju iz Ministarstva unutrašnjih poslova ili druge

srodne institucije koja se bavi tim pitanjem, ali riječ mladih nije dovoljno prisutna, kao niti poziv mladima da preuzmu odgovornost o svom i životu drugim mladim osobama. Dakle aktivnosti ovog projekta su usmjerene direktno na mlade: radionica, debata, javna (finalna) debata, publikacija.

Iznos: **3.000 BAM**

Naziv projekta: «Izbor BH predstavnika za Svjetsko debatno takmičenje»

Organizacija za koju je projekat implementiran: Brčko Distrikt, Ured gradonačelnika

Donator: Brčko Distrikt, Ured gradonačelnika

Kratak opis projekta: Organizacija takmičenja koje je kroz različite radionice, takmičarske kategorije, talk show-e omogućilo svim učesnicima da ravnopravno konkurišu u izboru za bh predstavnika na Svjetskom debatnom takmičenju. Ovim bi se postiglo da Bosnu i Hercegovinu predstavlja najbolji, ne prema ličnom stavu nekog od sudija već prema sposobnostima i vještinama samog govornika, bez obzira na pripadnost nekoj grupi unutar društva, etničku, spolnu, religijsku pripadnost.

Svaka škola u kojoj postoji debatni klub treba da prethodno organizira izbor predstavnika za Državno takmičenje u Sarajevu. Time se postiže ravnopravnost učešća svih članova debatnih klubova u školama, ali i otvara mogućnost da svaki debatni klub predstavlja najbolji debatant tog kluba. Jedan predstavnik iz škole na takmičenju u Sarajevu prisustvuje nizu radionica kroz koje bi ujedno uvježbavao određene elemente debate, javnog govora, zagovaranja, unakrsnog ispitivanja i sl. Nakon određenog broja radionica, debatanti će se takmičiti u dva preliminarne kruga debate, zatim u kategoriji javnog govora. Nakon toga će prisustvovati radionicama, zagovaranja, učešća mladih u društvu, radionicama za pisanje prijedloga projekta itd. Za to vrijeme, prema unaprijed određenim kriterijima će se izabrati prvih dvanaest debatanata, koji će ući u naredni krug takmičenja. U narednom krugu takmičenja prvih dvanaest takmičara debatiraće na zadanu temu. Strana na kojoj će debatirati će biti određena bacanjem novčića, a debata će se odvijati na engleskom jeziku.

Iznos: 7.000,00 BAM

Naziv projekta: EMF «Izbor BH predstavnika za Svjetsko debatno takmičenje i Svjetsko debatno takmičenje»

Organizacija za koju je projekat implementiran: Fond Otvoreno društvo BiH

Donator: Fond Otvoreno društvo BiH

Kratak opis projekta: Nastavak projekta «Izbor Bh Predstavnika za Svjetsko debatno takmičenje», sa posebnim akcentom na odlazak ekipe na Takmičenje, evaluaciju Takmičenja i prisustvo na Geeneralnoj skupštini IDEA-e u Talinu.

Iznos: 6.050,00 BAM

Naziv projekta: CORE debatne aktivnosti

Organizacija za koju je projekat implementiran: Fond Otvoreno društvo BiH

Donator: Fond Otvoreno društvo BiH

Kratak opis projekta: Održavanje debatnog programa u BiH prema strateškim ciljevima.

Iznos: 30.000 USD

OPIS IMPLEMENTIRANIH AKTIVNOSTI

Od planiranih aktivnosti:

- 2 TV debate
- 2 istraživanja javnog mnijenja
- Supervizija SDC-IBHI
- Finalna prezentacija – umnožavanje istraživačkih paketa
- Evaluacijski seminar
- Finalni radovi na istraživačkim paketima
- Sastanak sa regionalnim koordinatorima
- Redovni administrativni poslovi

Realizovane su slijedeće:

- U Sarajevu, 15.01.2005. u prostorijama Fondacije za kreativni razvoj sa početkom u 13:00 održano je **snimanje devete TV debatable emisije** ciklusa «Navedi dobar razlog» na temu: « **Koliko škole angažiraju mlade u vannastavnim aktivnostima kako bi bili odvojeni od ulice i kriminala**». Za debatante koji su učestvovali u TV debati organizovana je i pripremna radionica u okviru koje je detaljno objašnjen TV format debate, održane su manje radionice u kojima su debatanti mogli vježbati javni istup, ali i ispitati kvalitet pripremljene argumentacije.

Moderator emisije: Jan Zlatan Kulenović. Realizator emisije: Vanja Bogdanović, scenarist: Sanja Vlasiavljević, a kompletno snimanje je realizovao Soros debatan program u saradnji sa Redakcijom za djecu i mlade Federalne televizije i Fondacijom za kreativni razvoj.

Sastav **afirmacijskog tima** je bio slijedeći: Jasmina Džapo, Gimnazija Brčko, Larisa Ibrišimović, Gimnazija Brčko, Tamara Duvnjak, Gimnazija Brčko, te specijalni gost afirmacijske ekipe voditeljica i pjevačica Tinka Milinović iz Sarajeva.

U sklopu **negacijskog tima** bili su slijedeći debatanti: Selma Adžemović, Gimnazija Bugojno, Ibrahimović Dženita, Gimnazija Bugojno, Šečić Alma, Gimnazija Bugojno, te specijalni gost negacijskog tima profesor Abdulah Bećirović, iz Brčkog.

Radi stalne težnje za što većom dinamičnošću emisije i povećanja kvaliteta programa, učinjene su promjene u realizaciji snimanja emisije. U emisiju je aktivno uključena i osoba ispred Debatnog centra Sanja Vlasiavljević, koja je imala zadatak da prati tok debate i postavlja pitanja kako debatantima tako i gostima, ocjenjuje kvalitet debatovanja, bilježi eventualne gafove debatanata i na kraju, proglašuje najboljeg debatanta, uz objašnjenje svakog pojedinog kriterija koji se vrjednuje.

Uloga publike se nije promijenila, ali je postala neizvjesnija jer je otvorena mogućnost da i učesnici publike budu prozvani radi komentarisanja pojedinih argumenata ili postavljanja pitanja debatantima. Pomoć publici prilikom uspostavljanja komunikacije pružala je Nermina Katkić.

Pored navedenog, treći član i afirmacijskog i negacijskog tima, prilikom zaključivanja debate imao je na raspolaganju minutu više, tj. tri minute.

Gost afirmacijskog tima, Tinka Milinović, iznijela je stav o temi emisije, ističući da se ne nudi dovoljan broj sekcija koji bi učenike zanimala. Učenici u srednjoj školi bi trebali znati šta žele i imati jasne razloge zašto nešto ne žele. U srednjoj školi važan je uticaj pomodarstva, a većinu učenika ne interesuju sekcije koje se nude u školi. Gošća je iznijela vlastito iskustvo uključivanja u vanškolske aktivnosti iako bi bila sretnija da su bile u školi.

Mišljenje gosta **negacijskog tima** je da slobodno vrijeme ljudi sami planiraju, pa su tako najodgovorniji učenici. Moramo imati na umu da BiH kao osiromašena zemlja ne može mnogo pružiti mladima uopće,

pa tako ni u okviru vannastavnih aktivnosti. Ekonomska i socijalna situacija je limitirajući faktor. Čak se i nastavnici dodatno edukuju da bi mogli više pružiti mladima. Škola nije u mogućnosti ponuditi cjelodnevni boravak, ali i ono što se pruža nije dovoljno iskorišteno zbog nezainteresovanosti mladih.

Nakon komentara gosta, uslijedilo je i pitanje debalnog centra koje se odnosilo na nezainteresovanost mladih kao opće mjesto koje se sve češće koristi a sve manje opravdava. Razlozima takvog stanja, gost negacijskog tima, smatra besperspektivnost mladih zbog smanjenja broja zanimanja profilisanih kroz srednju školu, kojih je prije rata bilo oko 350, a danas ih je oko 100. Takvo stanje naglih i brzih promjena utiče i na mlade. Ponekad je razlog neučestvovanja mladih u vannastavnim aktivnostima i neodgovoran odnos profesora prema radu. Još jedan razlog nezainteresovanosti mladih je i neznanje da povežu slobodno i radno vrijeme.

Nakon završnih govora debatanata, predstavnica Debatnog centra obrazložila je kriterije na osnovu kojih je za **najboljeg debatanta** proglasila **Almu Šečić iz Gimnazije u Bugojnu** koja je dobila nagradu sponzora emisije knjižare Buybook.

.....

- U Sarajevu, 15.01.2005. godine u prostorijama Fondacije za kreativni razvoj sa početkom u 15:30 sati održano je **snimanje desete TV debalne emisije** «Navedi dobar razlog», na temu «**Nedopustiv je humor na račun političara**». Za debatante koji su učestvovali u TV debati organizovana je i pripremna radionica u okviru kojeg je detaljno objašnjen TV format debate, održane su radionice u kojima su debatanti mogli izvježbati vlastiti javni istup ali i ispitati kvalitet pripremljene argumentacije.

Članovi afirmacijskog tima bili su: Lamija Neimarlija, Druga gimnazija, Sarajevo, Rasim Sehačić, Druga gimnazija, Sarajevo, Vedran Vajnberger, Druga gimnazija, Sarajevo

Članovi negacijskog tima: Mila Eminović, Druga gimnazija, Sarajevo, Mirza Eskić, Druga gimnazija, Sarajevo, Emir Jerlagić, Druga gimnazija, Sarajevo

Pored debatanata, kao **gosti** u emisiji su aktivno učestvovali: **Adi Sarajlić**, iz Sarajeva na afirmacijskoj strani, **Bakir Hadžimerović**, iz Sarajeva na negacijskoj strani i predstavnica Debatnog centra Sanja Vlajsavljević, sa zadatkom da prati tok debate, postavlja pitanja, i na kraju, uz detaljno objašnjene kriterije vrjednovanja proglasi najboljeg debatanta.

Tokom druge diskusije u okviru emisije, aktivno se uključio u raspravu i gost afirmacijskog tima Adi Sarajlić, koji je napravio presjek između Nadreality show-a i prijeratnih Nadrealista. Humor u Nadrealistima značio je predviđanje šta će se desiti u budućnosti, a Nadreality show predstavljao je puko karikiranje činjenica.

Brojni komentari iz publike unijeli su posebnu dinamiku u raspravu zbog oprečnih stavova. Nakon burne rasprave u kojoj je povremeno više ljudi govorilo u isti čas, uslijedili su završni govori afirmacijskog i negacijskog tima.

Nakon završnih riječi debatanata, predstavnica Debatnog centra detaljno je objasnila kriterije na osnovu kojih je proglašen **najbolji debatant Emir Jerlagić**, koji je dobio nagradu sponzora «Buybook».

.....

- U sklopu **istraživanja javnog mnijenja** debatni klubova iz Gimnazije Brčko i Gimnazije Bugojno koje su učestvovali na snimanju emisije «Navedi dobar razlog» sprovedli su anketu u gradovima iz kojih dolaze, a tema emisije o kojoj se debatovalo glasila je: «**Koliko škole angažiraju mlade u vannastavnim aktivnostima kako bi bili odvojeni od ulice i kriminala**». U cilju prikupljanja mišljenja mladih o načinima na koji koriste slobodno vrijeme u okviru škole kroz angažovanje u vannastavnim aktivnostima sprovedene su ankete koje su pokazale slijedeće rezultate:

- 30% škola u sklopu aktivnosti ima i vannastavne aktivnosti
- 46 % ispitanih smatra da bi škola trebala činiti više da mlade odvoji od ulice i kriminala
- 47% ispitanih smatra da je u planiranju vannastavnih aktivnosti, pored škole, potrebno angažovati mlade ali i aktivnije uključiti vlasti

- 72% smatra da se vannastavne aktivnosti kvalitetno organizovane
- među najčešće zastupljenim problemima organizovanja vannastavnih aktivnosti ispitanici ubrajaju problem tehničke opremljenosti 31% i nezainteresovanosti učenika 34%.
- 91% mladih smatra da vannastavne aktivnosti koristan način utroška vremena u školi
- 41% ispitanih je rad vannastavnih aktivnosti u školi koju pohađaju ocijenio kao vrlo dobru
- 90% ispitanih smatra da mladi imaju dovoljno slobodnog vremena

.....

- U cilju prikupljanja mišljenja mladih o temi «**Nedopustiv je humor na račun političara**» Debatni centar je sproveo **anketu** u Sarajevu, kao i učenici Druge gimnazije iz Sarajeva a dobiveni rezultati upotrijebljeni su za što kvalitetniju pripremu argumenata. Na osnovu rezultata dobivenih anketom moguće je izvući slijedeće zaključke:

- 97% ispitanih smatra da bi šaljivih sadržaja trebalo biti više u TV programu
- 97% ispitanih ne bi podržalo zakonsku odluku o zabrani pričanja viceva o političarima u javnosti
- 91% stanovništva smatra šaljive sadržaje pozitivnim i svojevrsnim osvježenjem u programskoj šemi
- 87 % ispitanih smatra da skečevi predstavljaju osvježenje u programskoj šemi
- 75% ispitanih bi ispričalo vic o nekom političaru u njegovom prisustvu ukoliko ne sadrži uvredu
- 62% ispitanih smatra da skečevi pomažu prilikom formiranja optimističnijeg stava prema svakodnevnici
- 62% ispitanih smatra da su šale na račun političara poželjne
- niti jedna osoba šale na račun političara nije okarakterisala kao nedopustive (0%)
- niti jedan ispitanik ne bi podržao odluku o zabrani pričanja viceva o političarima u javnosti (0%)
- 80% ispitanih smatra da humor može pomoći političarima u poboljšanju njihovog rada
- 93% ispitanih smatra da humor na račun nekog političara ne znači da narod ima nešto protiv njega ili da ga ne voli
- 100% ispitanih smatra da se humor i uvreda ne mogu smatrati istovjetnim

.....

- Snimanju TV debata u mjesecu januaru prisustvovao je i **predstavnik IBHI-a**, projekt menadžer Dženan Trbić. Cilj posjete je **supervizija implementiranih aktivnosti** u sklopu projekta «Navedi dobar razlog»

.....

- Nakon održane finalne prezentacije na Jahorini, 18. i 19. decembra 2004. godine svi debatanti su predali sve materijale i završene istraživačke projekte. Istraživački projekti su imali za temu problem koji su debatni klubovi prepoznali kao najaktuelniji i najbitniji za rješavanje u njihovoj lokalnoj sredini. Projekti sadržavaju 10 unaprijed određenih koraka, a to su: **1."Osobni smisao"**- Otkriti kakvo značenje ima ovaj problem; **2."Pro/Contra"**- Istražiti najpovoljnije i najmanje povoljne opcije za rješavanje odabranog problema; **3."Pretpostavke"**- Identificirajte pretpostavke koje imaju dodir sa problemom; **4."Provjera pretpostavki"**- Provjeriti «dobre i loše» identificirane pretpostavke; **5."Diskusija"**- Svrstati poželjne i nepoželjne pretpostavke; **6."Projekcija"**- Projicirati maksimizirane i minimizirane pretpostavke u tekstu ili situaciji; **7."Šta je realnost?"**- Testirajte svoje NIM ciljeve; **8."Kako se problem može riješiti- prijedlog istraživača"**- Osmisliti Policy plan (prirediti pismeni prijedlog projekta); **9."Šta se postiže predloženim planom i šta će biti promijenjeno- koji su očekivani rezultati?"**- završna analiza plana; i **10."Korištena literatura"** - navesti koji audio, video ili pisani materijal je korišten tokom istraživanja. U toku istraživanja potrebno je prikupiti materijal za svaki istrazeni korak. **Regionalni koordinatori su pregledali sve projektne materijale i za svaki od njih napisali komentar. Komentari su pored primjedbi i zaključaka donesenih na osnovu priloženog materijala, uključivali i kratak osvrt na potekli period i rad klubova, te na ostvareni nivo saradnje**

između koordinatora i kapitena istraživačkih timova. Nakon završenog sortiranja, materijali su uvezani i odneseni na štampanje. Nakon odštampane prve verzije i izvršenih izmjena, svi materijali su umnoženi u 60 primjeraka.

.....

- U Sarajevu, dana **27.01.2005.** godine u prostorijama Srednje učiteljske škole održan je jednodnevni seminar za trenere sa područja Kantona Sarajevo, te iz Visokog, Goražda, Živinica i Fojnice. Cilj seminara je evaluacija implementiranog projekta za Evropsku Komisiju: «Ljudska prava u školama i lokalnoj zajednici». Na seminaru su bili prisutni pored 12 trenera i 2 predavača: Sanja Vlasisavljević i Jan Zlatan Kulenović, te 2 člana osoblja. Trener iz Gimnazije Fojnica je zbog objektivnih razloga morao otkazati dolazak. Održano je 5 sesija, te je izvršeno anketiranje prisutnih trenera.

Predavač na *prvoj sesiji* je projekt menadžer Sanja Vlasisavljević. Sesija je obuhvatala objašnjenja šta će biti obrađivano na narednim sesijama, te koji su kriteriji za evaluaciju projekta. Također, je skrenuta pažnja svim prisutnim trenerima da će na posljednjoj sesiji popunjavati evaluacijske anketne listiće. Na listićima se nalaze pitanja koja će se djelimično obrađivati i na sesijama, te je zbog toga jako važno da treneri iskoriste sesije kako bi prikupili što više potrebnih podataka. *Druga sesija* se odnosila na ocjenu korisnosti projekta, kako za debatne klubove, tako i za sve druge direktne ili indirektno učesnike projekta. Svaki od trenera je iznio svoje mišljenje o tome koliko je projekat koristan za lokalnu zajednicu u kojoj je implementiran. Nakon iznošenja mišljenja, treneri su analizirali kriterije prema kojima se projekat može ocijeniti kao koristan, te u slučaju da se pokaže da nema nikakve koristi od sprovedenog projekta zašto je to tako i šta učiniti da se situacija popravi.

Jan Zlatan Kulenović, predavač na *trećoj sesiji* je sa trenerima obradio aspekt saradnje sa institucijama vlasti koje su neophodne kako bi se projekat sproveo, te sa drugim relevantnim institucijama. Zaključak je da je ovo pitanje, jedan od najvećih problema sa kojima su se debatni klubovi suočavali prilikom izrade projekata.

Naredna sesija je imala za cilj ocijeniti koliko je doprinos projekta na polju provođenja ljudskih prava. Treneri su iznijeli mišljenja da je poštivanje ljudskih prava u lokalnim zajednicama i dalje na nezadovoljavajućem nivou, i da se uglavnom više o tome govori nego što se zaista ljudska prava poštuju. Ni jedan trener nije uočio loše strane ovog projekta, i smatraju da je projekat samo doprinio većem poštovanju ljudskih prava iako ne u dovoljnoj mjeri. Također treneri su zainteresovani za nastavak ovakvog ili sličnog projekta, jer su iz ovog uspjeli izvući pouke kao što su: važnost timskog rada, da je potrebno povećati nivo realizacije ljudskih prava, da je jako važno slušanje drugih, te da je potrebno aktivnije učestvovanje debatanata kako u ovakvim projektima, tako i u samom društvenom životu zajednice.

Peta sesija je nastavljena na prethodnu i obrađivala je pitanje rada klubova i kako bi treneri ocijenili rad kluba i odnos debatanata unutar kluba. Treneri su bili dužni prije dolaska na seminar razgovarati sa debatantima, analizirati kakav je njihov stav prema projektu, kako što adekvatnije mogli evaluirati ovaj projekat. Nijedan trener nije dao negativnu ocjenu za svoj klub. Svi treneri tvrde da su debatanti uradili sve što se moglo uraditi. Međutim, treneri su uočili da u klubovima postoji nesnalaženje i nesamostalnost učenika u početku izrade projekta. Međutim, to je prevaziđeno seminarima i stalnim sesijama i uputama trenera i koordinatora.

Posljednja aktivnost je bila podjela i popunjavanje anketnih listića pomoću kojih su treneri evaluirali projekat.

.....

- Nakon završene implementacije projekta: «Ljudska prava u školama i lokalnoj zajednici – zagovaranje kroz debatu» treneri su sa članovima i kapitenima istraživačkih timova analizirali projekte i dobivene rezultate. Svaki član tima je iznio svoje mišljenje o temi istraživačkog projekta, novoj istraživačkoj metodologiji, o pojedinim koracima, saradnji između članova tima, o teškoćama na koje su

nailazili pri izradi projekta itd. Nakon završene sesije svi treneri su dostavili popunjene anketne listiće, koji su predstavljali zajednički stav istraživačkog tima.

Zaključci dobiveni analizom ankete su slijedeći:

- 74% timova smatra istraživačku metodologiju uspješnom i primjenjivom u budućnosti
- Većina koraka kroz koje se provodilo istraživanje problema je bila jasna (72.9% potvrđenih odgovora), dok su neki timovi imali problema sa definisanjem koraka 2,4,6 i 7. Najviše poteškoća su debatanti imali sa prvim korakom, jer je to ujedno i početak projekta, ali su ove poteškoće prevaziđene i nastavljen je rad;
- 85,7% timova se suočilo sa poteškoćama u implementaciji projekata, od čega je 60 posto tih poteškoća u potpunosti prevaziđeno
- Timovi smatraju da su ponuđena rješenja realna i ostvariva (20 klubova), dok ostali klubovi uglavnom kao razlog nemogućnosti realizacije projekta navode materijalne resurse i sl.
- Jadan od glavnih problema je nedostupnost Interneta, na dovoljna zainteresovanost i saradnja nadležnih institucija i organizacija, te prilično visoka nezainteresovanost i nesaradnja medija
- 78,8 % timova bi pristalo da ponovo radi istraživački projekat, bilo da se radi o istoj ili nekoj novoj temi.

.....

- Sastanak sa regionalnim koordinatorima planiran za **26.01.2005.** godine, je otkazan uslijed nemogućnosti dolaska svih koordinatora uslijed otežanog odvijanja saobraćaju zbog iznenadnih snježnih padavina. Sastanak će se održati u narednom periodu, u skladu sa dogovorom sa regionalnim koordinatorima.

.....

- U sklopu redovnih administrativnih poslova završena je procedura osnivanja Udruženja građana «Centar za kulturu dijaloga». **Od 20.01.2005.** godine ovo Udruženje preuzima ulogu Debatnog centra BiH.

Aktivnosti koje nisu planirane, a realizovane su:

- Sastanak sa predstavnicima FTV, FKR i OIA

- Sastanku održanom 07.01.2005. godine u prostorijama Debatnog programa prisustvovali su Boris Šiber, predstavnik Federalne televizije, Redakcija programa za djecu i omladinu, Almir Domanagić, predstavnik Fondacije za kreativni razvoj, Jan Zlatan Kulenović, predstavnik Omladinske informativne agencije i Sanja Vlasiavljević, predstavnik Debatnog programa. Na sastanku je odlučeno da će naredne epizode serijala «Navedi dobar razlog» realizirati Vanja Bogdanović, te su dogovoreni termini snimanja narednih emisija. Također, dogovoreno je da će se emisije snimati u prostorijama Fondacije za kreativni razvoj. Zbog nepostojanja mogućnosti za nastavak korištenja prostorija Akademije likovnih umjetnosti.

Analize sprovedenih anketa kao i anketni listići i ostali potrebni materijali za sve aktivnosti se nalaze u arhivi Debatnog centra.

Od planiranih aktivnosti:

- 2 TV debate
- 2 istraživanja javnog mnijenja
- Sastanak sa regionalnim koordinatorima
- Sastanak trenera
- Kreiranje web stranice Debatnog programa «Mi pravimo reformu – reforma ne pravi nas»
- Izrada plakata i afiša koje će kontinuirano biti nastavljene
- Redovni administrativni poslovi

Realizovane su slijedeće:

- Dana, **12.02.2005 sa početkom u 13:00** sati obavljeno je snimanje jedanaeste debatne emisije na temu «**Da li se mladi politički angažuju da bi pomogli društvu ili radi vlastitih ambicija**». Prije početka snimanja održana je pripremna radionica za sve debatante tokom kojih je debatantima bio objašnjen TV format i date upute za što kvalitetniji javni nastup.

Ekipe koje su učestvovala u emisiji jesu članovi debatnih klubova iz **Mješovite srednje škole Čelić** na afirmacijskoj strani: Nadira Šabanović, Alma Džinović, Nerim Džafić, i gost **Maja Zeherović**, predstavnik **političkog podmlatka Liberalne demokratske stranke**.

Negacijsku stranu zastupali su članovi debatnog kluba «Gimnazijalac» iz **Gimnazije Banja Luka**: Milica Dalić, Sanja Lalić, Sonja Budiša, i dva gosta koja su zastupala negacijski stav: predstavnici **Asocijacije mladih Stranke demokratske akcije iz Sarajeva Hadis Kustura** i predstavnik **Forum mladih Socijalističko demokratske partije, Kemal Beganović** iz Zenice.

Snimanje je obavljeno u prostorijama Fondacije za kreativni razvoj u saradnji sa Švicarskim uredom za razvoj.

Prije početka snimanja emisije učesnicima u publici objašnjen je TV format emisije i date su tehničke upute.

Nakon uvodne riječi voditelja, izlaganjem prvog člana afirmacijskog tima zvanično je otvorena debata. Argument koji je prvi izložen predstavljao je osvrt na trenutno stanje u zemlji, veliki broj mladih koji su uspjeli da se izbore za političku poziciju. Navedeni su slijedeći primjeri: Damir Mašić, najmlađi parlametarac, mlada pravnikinja koja je bila nosilac liste, itd. Oni se mogu smatrati najistaknutijim primjerima, ali prema mišljenju debatanta i samo pojavljivanje u emisiji «Navedi dobar razlog» predstavlja angažman koji obezbjeđuje bolju budućnost za mlade u BiH.

Nakon izlaganja prvog člana afirmacijskog tima, uslijedilo je iznošenje argumenata prvog člana negacijskog tima. Spomenuto je da je putem sprovedenog istraživanja: koliko su mladi zainteresovani za politiku, rezultat je pokazao da postoji jedan dio mladih koji je zainteresovan za promjene, i prilagodbu ličnosti i nastavka školovanja političkom angažmanu. Međutim, interesovanje nije veliko jer društvene prilike ne dozvoljavaju sredstva za egzistencijalne potrebe. Oni koji prevazilaze prepreke žele istaći vlastite liderske sposobnosti i time istaći sebe kao pojedinca jer ih politika orijentiše prema uspjehu.

Tokom unakrsnog ispitivanja predstavnik Centra za kulturu dijaloga je postavila prvo pitanje – šta su spomenuti pojedinci učinili za državu?

Prvi član afirmacijskog tima kao odgovor predstavio je činjenicu da je Damir Hadžić po drugi put izabran za načelnika Općine Novi Grad što govori o tome da je ipak bio koristan za zajednicu. A na pitanje, zašto se i dalje iste partije nalaze na vlasti, član afirmacijskog tima je rekao da je to problem birača.

Debata je nastavljena izlaganjem drugog člana afirmacijske ekipe koji je tokom izlaganja iznio stav da naše društvo i mladi moraju shvatiti da politika ne predstavlja zanimanje već život. Deset godina od kraja rata BiH se nije pomjerila sa starog nivoa, a moguće da je jedan od razloga taj što vladaju iste

stranke. Djeca koja su u ratu djetinjstvo proveli u podrumima danas su mladi ljudi i jedino oni mogu preuzeti politiku, ali činjenica je da se većina mladih nakon studiranja ne želi vratiti u BiH.

Drugi član negacijskog tima izlaganje je počeo iznošenjem statističkog podatka da se 50% mladih vraća i stečeno znanje koriste u državi ali drugih 50% ostaju u inostranstvu i tamo rade. Pola mladih – naše budućnosti ostaje izvana zemlje zbog velike stope nezaposlenosti. Mnogi mladi danas pristupaju stranci zbog radnog mjesta i položaja što podrazumijeva angažovanje zbog vlastitog interesa. Veliki broj mladih ljudi koji se nalaze na listama u veoma malom broju uspijevaju ostvariti značajniji društveni angažman.

Nakon izlaganja debatanata ponovo je započeta diskusija u kojoj je i publika imala aktivnu ulogu. Pitanje koje je učesnik iz publike uputio članu negacijskog tima odnosilo se na umanjeno ostvarivanje lične koristi kroz stranke koje nisu u vlasti, o čemu član negacijskog tima nije imao informacije. Na pitanje drugog člana afirmacijske ekipe – zašto se 50% mladih želi vratiti u BiH, odgovor je dao drugi gost negacijskog tima, Beganović Kemal i po njegovom mišljenju razlog za takvu situaciju je generacija mladih političara koji su na pomolu, poput Hame Lipovače i Damira Hadžića.

Nakon navedenog pitanja, drugi član negacijske ekipe uzvratilo je pitanjem upućenom afirmaciji – da li su mladi uspjeli da pomognu mladima? Odgovor je ponudio gost afirmacijskog tima, Maja Zeherović, rekavši da Damir Hadžić napravio super posao u Novog Gradu. Gošća je posebno naglasila da današnje mlade trebamo gledati kao sadašnjost, jer su mladi mladi sada a to neće biti u budućnosti i zato je potrebno boriti se sada koliko je to moguće. Članovi negacijske ekipe su nastavili postavljati pitanja, među kojima je bilo slijedeće – mladi koji su afirmisani su korist društva ili lični uspjeh, koje je prokomentarisao i drugi gost negacijskog tima, iznoseći stav da mladi jesu afirmisali sebe ali su izabrali da rade za dobrobit ljudi i mladih. Uključujući se aktivno u raspravu voditelj je uputio pitanje članovima negacijske ekipe zašto kao jedini primjer navode Damira Hadžića, šta je sa ostalim? Nakon toga drugi član negacijske ekipe naveo je još jedan primjer – Asima Sarajlića, načelnika Općine Vogošća, koji je najmlađi načelnik u BiH. Potaknuta temom u raspravu se uključila i gošća afirmacijskog tima navodeći da je sedam godina aktivna u političkom životu. Mislim da mladi ljudi nisu aktivni u politici radi vlastitih interesa, ti isti mladi ljudi su se izborili za participiranje u nivoima vlasti i to je slučaj tokom dva posljednja izbora vlasti. Mladi političari ne mogu uspjeti bez mladih ljudi koji nisu aktivno uključeni u politiku ali se interesuju za aktuelna dešavanja. Neki pojedinci su angažovani da bi vlastitoj djeci obezbjedili bolju budućnost i mladost u kojoj se neće morati boriti za vlastitu egzistenciju.

Prvi član negacijskog tima naglasio je da je Asocijacija mladih Stranke demokratske akcije omogućila da 227 mladih ljudi uđe u Parlament ali jedini način da mladi utiču preko političkih partija jeste da budu uključeni u političke podmlatke. Velikom broju mladih ljudi omogućen je pripravnički staž tokom kojeg dobivaju 700 KM i država im plaća državni ispit. Drugi gost negacijskog tima smatra da je apsurdno reći da mladi nisu iz ličnog interesa u politici. Interesi postoje: izgradnja sebe kao političara i izgradnja cijele BiH. Mladi u politici su manje ili više izmanipulisani ali su ipak ravnopravni sudionici i čak 30% mladih je u strukturama Socijalne demokratske stranke. Na pitanje voditelja koje je bilo upućeno publici – kakvo mišljenje posjeduju o mladim političarima u studiju, učesnik u publici odgovorio je da smatra da nemaju lične interese i da se bore za sve. Među pitanjima iz publike jedno je direktno upućeno predstavnicima političkih stranka a odnosilo se na nedostatak zgrade za jednu srednju školu u Sarajevu i koliko mladi mogu uticati na rješavanje tog problema. Odgovore su ponudili svi predstavnici, prvi Hadis Kustura, prvi gost afirmacijske ekipe koji je rekao da postoji 600 projekata za škole kojima je neophodna zgrada, a konkretni spomenuti slučaj mogao bi biti riješen slijedeće godine. Drugi gost negacijskog tima, smatra da je navedeni problem u nadležnosti Kantona i smatra da je obrazovanje generalno u lošoj situaciji. Gošća afirmacijskog tima napomenula je da mladi političari koji nisu u vlasti ne mogu direktno riješiti problem ali mogu uticati na kolege koji su u vlasti.

Nakon iscrpnih odgovora na pitanje o statusu škole, učesnik iz publike postavio je tri direktna pitanja: Da li je BiH jedinstvena država ili ne?, Da li različitosti u BiH predstavljaju prednosti ili nedostatke? Da li je demokratija kao državno uređenje prihvatljivo? Zbog direktnosti pitanja i prizvuka provokacije predstavnica Centra za kulturu dijaloga zamolila je osobu koja je postavila pitanje da prva odgovori na ista. Prema mišljenju učesnika iz publike, BiH je jedinstvena, različitosti je čine bogatijom a opća vizija bolje budućnosti bitnija je od godina.

Nakon završetka diskusije Nermina Katkić, ispred Debatnog centra, iznijela je rezultate istraživanja javnog mnijenja. Mladi priznaju da malo učestvuju u društvu i da većina mladih ne vjeruje političkim podmlatcima. Još jednu anketu sprovedla je i Omladinska informativna agencija i došla do podataka da je na izborima 2002. godine samo ¼ mladih izašla na izbore, kao i informaciju da niti jedan zastupnika u Parlamentu nije mlađi od 26 godina.

Prije završne diskusije uslijedila su izlaganja trećeg člana afirmacijske i negacijske ekipe.

Treći član afirmacijskog tima rezimirajući sve prethodno rečeno rekao je da mladi ipak uspijevaju biti politički angažovani. Činjenica je da je u borbi za okončavanje Miloševićevog režima Čedomir Milanović, tadašnji student današnji predsjednik vlade. U BiH nedostaje jedinstven cilj, jer postoje podjele među političarima, a mladi niti u jednom političaru ne vide moralnog vođu.

Zbog slabe pokrivenosti određenih područja BiH pojedinim medijskim kanalima, poznatija su politička dešavanja u regionu. Direktna angažman mladih primjetan je i u programu stranke Demokratija za progres u kojoj niti jedan član nije stariji od 28 godina. Međutim, demokratija je nerealna i dolazi u sukob sa državom. Kao promjere aktivnih mladih možemo posmatrati i sve mlade u studiju koji su prešli dug put da bi rekli vlastito mišljenje.

Treći član negacijskog tima naglasio da članovi negacijskog tima nisu došli kao politički angažovani mladi već da odbrane stav koji zastupaju, koju je potvrdio drugi član afirmacijskog tima iznoseći činjenicu da 50% mladih želi ostati u inozemstvu. Nije uspjeh ako je jedan čovjek na vrhu i niti jedan entitet nije dovoljno razvijen, niti u gradovima postoji dovoljan broj omladinskih centara.

Prije završetka emisije predstavnica Debatnog centra postavila pitanje koje je aktivnosti Forum SDP-a konkretno realizovao?

Drugi gost negacijske ekipe, predstavnik Foruma SDP-a, naveo je da se dogovorene zajedničke aktivnosti tiču obaveznog služenja vojnog roka, a pored toga planirana su rješavanja problema vezanih za obrazovanje i kreiranje omladinske politike.

Gošća afirmacijskog tima, Maja Zeherović, kao zajedničku akciju navela projekat «Omladina će ostati gola» kojim se nastojalo skrenuti pažnja parlamentaraca na tešku materijalnu situaciju mladih. Pored navedenog, učinjene su aktivnosti na smanjenju perioda za služenje vojnog roka na dva mjeseca. Tokom mandata, organizovane su javne tribine «Budućnost mladih u BiH», kao i ekološke akcije i akcije vezane za podsticanje turizma.

Na pitanje da li se uvažava mišljenje mladih u Parlamentu BiH, gošća afirmacijskog tima odgovorila je potvrdno.

Pred proglašenje najboljeg debatanta i upoznavanja sa kriterijima na osnovu kojih je odluka donesena, učesnici u publici imala su priliku izdvojiti vlastitog favorita. Najboljim debatantom proglašena je **Sonja Budiša iz Gimnazije u Banja Luci** koja je dobila nagradu sponzora, knjižare «Buybook».

.....

- U Sarajevu, u prostorijama Fondacije za kreativni razvoj, dana 12.02.2005. sa početkom u 16:00 sati održano je snimanje dvanaeste TV debatne emisije «Navedi dobar razlog».

Tema emisije bila je: «**Reality show obezbjeđuje ili ne budućnost učesnicima**».

Za debatante je prije početka snimanja organizovana pripremna radionica u okviru koje je objašnjen TV format emisije, načini učešća te vježbe za što kvalitetniji javni nastup.

Ekipa zadužena za realizaciju emisije: voditelj – Jan Zlatan Kulenović, realizator – Vanja Bogdanović, scenarist i predstavnica Centra za kulturu dijaloga – Sanja Vlaisavljević.

Ekipa afirmacijskog tima: Ena Gotovuša, Druga gimnazija, Sarajevo; Minela Amidžić, Druga gimnazija, Sarajevo; Edina Šehović, Druga gimnazija, Sarajevo

Negacijska ekipa: Adisa Brajlović, Gimnazija Goražde, Sijerčić Sanida, Gimnazija Goražde, Džiko Jasmina, Gimnazija Goražde

Emisiji su prisustvovala i **dva gosta: na stani afirmacije – Lejla Kurbegović**, urednica nekadašnjeg show-a OBN Super Talents, a **na strani negacijskog tima – Alen Lemešević** – učesnik show-a Karaoke show - životna šansa, član grupe «An Plag Plug» i Opere u Sarajevu.

Nakon uvodne riječi voditelja o temi, prvi član afirmacijske ekipe započeo je izlaganje napominjući da su reality show-i postali sve više aktuelni, te da je prvi snimljen u Holandiji prije pet godina. Pored brojnih mogućnosti koje reality show-i nude, oni su put za sticanje novih iskustava, te ostvarenje snova i ambicija, nezaboravno jedinstveno iskustvo. Potpuno su medijski popraćeni, ostvaruje se saradnja sa brojnim ličnostima i na taj način učesnicima se omogućavaju nove poslovne ponude. Iznoseći dalje vlastiti stav o temi, debatant afirmacijskog tima, spomenuo je i dugoročnu korist, kao što su slava, napredak, prilika za proboj, ali i činjenicu da su šanse jednake za sve, i da je najvažnije iskazati talent.

Nakon isteka dvije minute predviđene za govor prvog člana afirmacijskog tima, izlaganje je nastavio član negacijskog tima, koji smatra da su show-i predstave lažne stvarnosti i realnosti čiji je glavni cilj povećavanje stepena gledanosti televizijskog programa i putem kojih se uz mala ulaganja postiže veliki profit. Učesnici reality show-a zapostavljaju životne pozive, poput fakulteta, a na kraju samo jedan učesnik bude nagrađen i dobije finansijsku pomoć za nastavak rada u budućnosti. Kao primjer, član negacijskog tima, naveo je slučaj Amela Čurića, koji iako je pobjednik show-a OBN Super talents, do sada nije snimio CD. Rezultati ankete koja je provedena 68% građana smatra da reality show-i ne obezbjeđuju budućnost učesnicima. Na samom kraju izlaganja istaknuto je da se učesnici reality show-a zloupotrebljavaju i koriste za pornografske sadržaje, kao što je bio slučaj sa show-om «To sam ja» u kojem je učesnik iz Srbije, Filip fizički nasrtao na učesnicu iz BiH, Mirelu.

Nakon završetka oba izlaganja, otvorena je diskusija u kojoj je mogućnost aktivnog uključivanja bila otvorena i za publiku. Diskusiju je otvorio prvi član afirmacijske ekipe postavljajući pitanje negacijskoj ekipi da li je publicitet bitan za mladog čovjeka, nakon čega je uslijedio pozitivan odgovor od strane negacijskog tima. Također spomenuta je činjenica da o pobjednicima reality show-a ponekad odlučuju i manji kompetentni ljudi koji čine publiku. Pitanje iz publike bilo je upućeno afirmacijskom timu i glasilo je da li bi se članovi afirmacijskog tima prijavili na reality show, na šta su sva tri člana dala potvrđan odgovor, a obrazloženje zašto to nisu učinili bila su: obaveze, nepronalaženjene pravog izazova u tome a razlog trećeg člana bio je samokritičnost.

Nakon prve diskusije, debata je nastavljenja izlaganjem drugog člana afirmacijskog tima. Na početku izlaganja istaknuto je da je slava kratkog daha, ali da pojavljivanje na naslovnoj strani časopisa predstavlja veliki uspjeh posebno sa obzirom na činjenicu da publika ima veliki uticaj na odluku o pobjedniku. Učešće u reality show-u može postati sastavni dio građenja karijere a o značaju učešća u navedenim show-ima govori i činjenica da su rijetki slučajevi dobrovoljnog odustajanja od učešća.

Suprotstavljajući se tezi koju zastupa afirmacijska strana, drugi član negacijskog tima istaknuo je da se show «To sam ja» našao na udaru javnosti zbog nepristojnog ponašanja, prelazi granice zabave, narušava ljudska prava i predstavlja eksperimentisanje nad ljudskom izdržljivošću i mogućnostima brze socijalne adaptacije. Istražujući reality show-e na internetu, članovi negacijskog tima su otkrili web stranicu na kojoj se bira najbolji show, te su retoričkim pitanjem – zašto se bira najbolji show ako su svi dobri i ispravni – završili izlaganje.

U diskusiji koja je nastavljena, treći član afirmacijskog tima postavio je pitanje zašto Mirela, učesnica show-a «To sam ja» nije odustala od učešća nakon incidenta koji se desio, dok je prema mišljenju negacijske ekipe razlog za to bila zaslijepljenost. Nakon navedenog zapažanja u diskusiju se aktivno uključio i gost negacijske ekipe koji je reality show-e okarakterisao kao lijepu stvar ali i naglasio da uvijek postoje neki ljudi koji kvare cijelu konstrukciju. Ugovori koje učesnici show-a potpisuju često su nepotpuni, i u njima ne piše da se u slučaju bolesti učesnici eliminišu dok se u praksi tako postupa. Zatim su uslijedila dva pitanja učesnika publike: da li je uredu odmah diskvalifikovati mladu talentovanu osobu zbog zdravstvene nemogućnosti da učestvuje u show-u i zašto u bivšoj Jugoslaviji nisu bili potrebni reality show-i. Oba pitanja bila su upućena članovima afirmacijskog tima, te su kao odgovor na prvo pitanje istakli da sve ima svoja pravila, a da za vrijeme bivše Jugoslavije reality show-i nisu ni postojali. Jednom od prisutnih u publici nije se činilo jasno definisanim kako je moguće narušiti ljudska prava ako svi učesnici dobrovoljno pristaju na sve uslove? Afirmacijska ekipa je istakla da je problem što se ljudska prava narušavaju unutar emisije. Prije zaključivanja diskusije, tema rasprave bili su i učesnici OBN folk talenata čija je karijera okarakterisana kao uspješnija od ostalih, a obrazloženje za takvo stanje dao je učesnik iz publike koji je rekao da naš narod voli folk muziku.

Nakon druge diskusije u emisiji, i gosti su dobili priliku da kažu vlastiti stav o temi. Prva je govorila gošća afirmacijskog tima, Lejla Kurbegović, koja je tokom slušanja debate i sama povremeno imala potrebu da promijeni stranu. Međutim, lično i dobrovoljno se ne bi prijavila niti na jedan show koji je do sada bio organizovan. Postavlja se pitanje da li show-i obezbjeđuju samo instant zvijezde. Pozitivna strana show-a u kojem je gošća aktivno učestvovala bilo je ujedinjavanje bh omladine i zbog toga je i država to trebala nagraditi. Druga pozitivna strana je otvaranje mogućnosti da mladi iz manjih sredina postanu poznati i popularni. Vlastiti uspjeh svakog učesnika reality show-a je individualan ali, prema mišljenju Lejle Kurbegović, akcenat uvijek treba biti na obrazovanju.

Gost negacijskog tima, Alen Lemešević, istaknuo je da tokom show-a postoji druženje ljudi i to je divno, ali ono vrlo brzo poprima takmičarski karakter. Izlazak pred publiku je posebno iskustvo. U finalu mora biti pet zaista kvalitetnih ljudi. Aktivno uključivanje u show Alen Lemešević je učinio na nagovor prijatelja, ali smatra da ipak iza njega stoji mnogo godina rada i obrazovanja.

Nakon kratkih govora gostiju, ponovo je otvorena diskusija u kojoj su neki čak ostali uskraćeni da kažu vlastito mišljenje jer je vrijeme predviđeno za diskusiju bilo premalo da bi svi stigli reći ono što žele. Član afirmacijske ekipe rekla je da ne mogu svi uspjeti putem škole i obrazovanja i da je bitno pokazati se javnosti. Nakon toga je uslijedilo par blic pitanja iz publike za prvog člana afirmacijske ekipe: – da li je talent dovoljan da se izgradi ličnost, - ne; trebali nekome i kultura, - da. Slijedeće pitanje koje je uslijedilo od strane negacijske ekipe publici odnosilo se na kupanje u tangama u istoj kadi, na šta je komentar iz publike bio – oni žive tu i to su oni. U raspravu se uključio i gost negacijske ekipe sa komentarom da je nekada u show-ima riječ o monopolu, te da ugovor nosi i prava i obaveze. Tokom trajanja rasprave akcenat je ponovo bio na kratkotrajnoj popularnosti ali kao zaključak koji je uslijedio glasilo je – bolje nekada biti afirmisan nego nikada, i da se u bivšoj Jugoslaviji sticala popularnost zahvaljujući dugogodišnjim radom i kvalitetom.

Treći član afirmacijskog tima imao je na kraju zadatak da zaključi debatu i još jednom istakne argumente koji su korišteni tokom debate. Činjenica je da smo preplavljeni reality show-ima, međutim, njihov kvalitet varira ali većina show-a obezbjeđuje karijeru, iskustvo koje nadograđuje ličnost. Reality show podrazumjeva ličnu korist, dugotrajnu ili kratkotrajnu ali prije svega poticaj mladim ljudima da iskazuju kreativnost. Svi učesnici reality show-a su na neki način pobjednici jer po završetku show-a odlaze sa jednom malom dozom slave.

Treći član negacijskog tima, debatu je zaključio iznošenjem rezultata ankete u kojoj je 32% ispitanih zastupalo stav da učešće u reality show-u obezbjeđuje budućnost učesnicima, a veći broj ispitanih, tačnije, 68% smatra suprotno. Reality show bi trebao da predstavlja stvarni život a ne izolaciju. Učesnica show-a «To sam ja» je za medije izjavila da se kaje zbog učešća u show-u jer je zbog toga zanemarila osnovne obaveze. Za reality show možemo reći da se prijavljuje veliki broj ljudi, ali on ne obezbjeđuje bolju budućnost već samo slavu kratkog vijeka.

Radi unošenja ležernije atmosfere u emisiju prije kraja svi učesnici su zajedno zapjevali. Predstavnica Centra za kulturu dijaloga zamolila je gosta negacijske ekipe da kaže poruku takmičarima Karaoke show-a. Poruka je bila jednostavna: da uče, završavaju fakultete i rade ono što vole.

Prije samog proglašenja najboljeg debatanta prisutni u publici imali su mogućnost i sami reći ko je njihov favorit, kojeg je na kraju, nakon pročitanih kriterija koji se uzimaju u obzir prilikom proglašenja najboljeg debatanta proglasila je predstavnica Centra za kulturu dijaloga. Najboljim debatantom je proglašena Edina Šehović iz Druge gimnazije u Sarajevu a kao nagradu je dobila poklon sponzora emisije, knjižare «Buybook».

.....

- Centar za kulturu dijaloga sproveo je anketu među 30 sarajevskih srednjoškolaca i studenata na temu 11 emisije “navedi dobar razlog” koja glasi “Mladi i politički angažman”. Na osnovu rezultata dobivenih anketom moguće je zaključiti slijedeće:

- 74% mladih smatra da su mladi neaktivni kao učesnici u društvu
- 53% ispitanih smatra da su mladi sposobno da promjene stanje u državi, ali da zbog različitih razloga to ne mogu

- 60 % mladih se angažuju sa namjerom da stvarno pomognu državi
- ujednačen je broj mladih koji smatraju da su mladi ljudi dovoljno informisani o načinu vlastitog učešća u politici i oni koji smatraju da nije tako (50% za da i 47% ne ili ne znam)
- 43% mladih vjeruje trenutno aktivnim političkim podmlatcima
- 60% odgovora potvrđuje da mladi koji ulaze u politiku u početku postupaju ispravno ali kasnije i sami postanu kao oni koje su htjeli mijenjati
- najcescom slabosti mladih ljudi koji ulaze u politiku 55% ispitanika smatra nedovoljno iskustvo u pregovaranju i procesu odlučivanja
- 65% mladih smatraju da se većina mladih angažuje u politici zbog želje za položajem, novčane dobiti, isticanja vlastitih vrijednosti
- 70% mladih bi izašlo na glasanje ako bi postojali izbori za mlade lidere

Omladinska informativna agencija sprovela je anketu i saznala da je na posljednjim parlamentarnim izborima samo 25% mladih glasalo. Glavni razlog zašto mladi nisu izašli na općinske izbore je "Nemamo za koga glasati". Nakon toga je odgovor "neću glasati jer sam razočaran/na", te treći najčešći odgovor bio je "nisam zainteresiran/na za izbore"

.....

- Debatni centar BiH sproveo je anketu medju 30 sarajevskih srednjoškolaca i studenata na temu 12 emisije "navedi dobar razlog" koja glasi "reality show za mlade – obezbjeđuje ili ne budućnost učesnicima". Anketa je pokazala slijedeće podatke:

- 86% učesnika u anketi smatra da popularnost može obezbijediti bolju budućnost mladima
- 57% učesnika smatra da učešćem u nekom reality show-u se postiže veća popularnost, dok ih 40 posto nije sigurno
- 53% ispitanika ne poznaje nikoga ko je kroz učešće u nekom reality show-u obezbijedio sebi bolju budućnost dok ostalih 43% navode učesnike prethodno snimljenih reality show-a
- 71% ispitanika smatra da se ovakvim show-ima razvijaju sposobnosti mladih, prije svega sposobnost komunikacije, rad u medijima i sloboda kontakta sa ljudima
- Najpozitivnija strana učešća u nekom reality show-u jest rad sa stručnim osobama na usavršavanju vlastitih kvaliteta
- 80% ispitanika smatra da su reality show-i uspjeli dokazati da u BiH postoje talentovani ljudi koji su do sada bili nedovoljno afirmisani.

.....

- Sastanak sa regionalnim koordinatorima kao i sastanak trenera je odgođen za mjesec mart zbog nepredviđenih snježnih padavina zbog koji je bio otežan saobraćaj i dolazak većine trenera.

.....

- Kreiranje web stranice Debatnog programa «Mi pravimo reformu – reforma ne pravi nas» je zbog tehničke nemogućnosti realizacije ove aktivnosti pomjereno za mjesec mart 2005. godine

.....

- Izrada plakata i afiša još nije počela, već se realizacije ove aktivnosti prenosi u naredni mjesec.

.....

- U sklopu redovnih administrativnih poslova završen je prenos svih prava i obaveza sa Fonda Otvoreno drustvo Soros Debatnog programa na UG «Centar za kulturu dijaloga». Također, obaviješteni su svi donatori i završene sve potrebe formalnosti u vezi sa nastavkom rada Centra za kulturu dijaloga.

Analize sprovedenih anketa kao i anketni listići i ostali potrebni materijali za sve aktivnosti se nalaze u arhivi Centra za kulturu dijaloga.

Od planiranih aktivnosti:

- 2 TV debate
- 2 istraživanje javnog mnijenja
- Sastanak sa projekt menadžerom SDC –IBHI Dženanom Trbićem
- Sastanak regionalnih koordinatora
- Sastanak trenera
- Kreiranje web stranice
- Izrada plakata i afiša
- Debatne novosti broj 1/2
- Redovni administrativni poslovi

Realizovane su slijedeće:

Dana, 12.03.2005. godine u 13:00 h u Sarajevu obavljeno je snimanje trinaeste emisije «Navedi dobar razlog», a tema emisije glasila je: «**Da li homoseksualnost treba osuđivati i da li je štetna za opći moral društva**». Prije početka snimanja održana je pripremna radionica za debatante tokom koje je debatantima objašnjen TV format debate: redoslijed izlaganja, trajanje pojedinačnih izlaganja, raspored i trajanje diskusija, uloga publike i upute za kvalitetniji javni nastup.

Na afirmacijskoj strani učestvovala je ekipa debatnog kluba iz Mješovite srednje škole Teočak: Hasanović Senada, Ikanović Malik, Bilalić Sumedin i gost **afirmacijskog tima** Svetlana Đurković, **predstavnic organizacije «Q» za promovisanje i zaštitu kulture, identiteta i ljudskih prava queer osoba iz Sarajeva.**

Na negacijskoj strani učestvovala je ekipa debatnog kluba iz Mješovite srednje škole Kalesija: Zulković Aldina, Mekić Amra, Jahić Indira i gost **negacijskog tima** Almir Panjeta, **novinar časopisa «Start» iz Sarajeva.**

Ukupno debatanata: 6, mladića: 2, djevojaka: 4

Učesnika u publici: 41, mladića: 22, djevojaka: 19

Snimanje je obavljeno u prostorijama Fondacije za kreativni razvoj. Ekipa koja je omogućila realizaciju emisije je:

voditelj: Jan Zlatan Kulenović, realizator: Vanja Bogdanović, scenarist i predstavnik Centra za kulturu dijaloga: Sanja Vlasisavljević, voditelj u publici: Nermina Katkić.

Prije početka snimanja emisije učesnicima u publici objašnjen je TV format emisije.

Nakon uvodne riječi izlaganjem A1 je otvorena debata. Na početku je definisana homoseksualnost kao sklonost osobama istog spola. Ovakva sklonost, prema definiciji iz knjige «Sudska psihopatologja», predstavlja oblik devijantnog ponašanja poput kriminalnog ponašanja, terorizma i rodoskrnavljenja, seksualne perverzije i homosadizma. U nastavku izlaganja iznesen je podatak da je veliki broj homoseksualaca zaražen AIDS-om, a problem je najizraženiji na području Novog Zelanda i Srednje Amerike.

Nakon izlaganja A1, N1 je izlaganje počela definisanjem morala: skup pravila koja trebaju biti demokratska i poštovati prava manjine. Zatim je iznesen podatak da homoseksualci predstavljaju manjinu u procentu od 7 – 14% u donosu na cjelokupno stanovništvo svijeta zbog čega se njihova prava moraju poštovati. Pored toga, debatantica je iznijela stav da svako ima pravo na ljubav bez obzira na pol osobe koju voli. U tom smislu, homoseksualci su nemoralni ukoliko nemoralnim smatramo i heteroseksualce. Podržavanje demokratije daje podršku moralu, a podržavanjem ratova i prostitucije nemoralu. Nakon završetka izlaganja prvih članica oba tima, otvorena je diskusija.

Pitanje koje je otvorilo diskusiju od upućeno A1 N3 glasilo je: «Da li je prostitucija nemoralna i da li se ona odvija bez obzira na loše uticaje na moral?» Članica afirmacijskog tima na oba pitanja je odgovorila

potvrđno. Zatim je N1 saopštila informaciju da više od polovine zaraženih AIDS-om predstavljaju heteroseksualci, dok je A1 istakla da je riječ o zemljama Srednje Amerike.

A2 je postavio je pitanje ko vlada u demokratski uređenoj državi, a negacijska ekipa je odgovorila da je zahtjev većine da poštuje prava manjine. Uslijedilo je pitanje iz publike: da li svaki čovjek treba imati pravo na ljubav? Odgovor je bio da, a nako toga je od strane voditelja postavljeno pitanje A2: da li treba ugrožavati manjinu? Odgovor je bio potvrđan, ali samo ukoliko takvo stanje loše utiče na moral.

Iznesena je i činjenica da se od 2004. godine homoseksualizam ne tretira kao genetski poremećaj već kao normalna osobina, što je potaklo predstavnicu Centra za kulturu dijaloga da postavi pitanje: Koje su predispozicije za homoseksualizam?. Prema dostupnim podacima uzrok homoseksualizma je gen X, uticaj socijalne sredine i osjećaj odbačenosti.

Još jednom je istaknuto da demokratija nije teror većine nad manjinom, jer bi u tom slučaju, mogli reći da svi bolesni ugrožavaju moral društva. Naredno pitanje je bilo: da li svaku manjinu treba podržati?. Odgovor je da demokratija treba da poštuje prava manjina.

Nakon diskusije, debata je nastavljena izlaganjem A2, koji je tokom izlaganja napomenuo da homoseksualizam ugrožava porodicu i brak, jer osobe u homoseksualnoj vezi ne mogu prirodnim putem dobiti djecu i na taj način porodica dolazi u opasnost koja može izazvati njeno nestajanje. Naredni argument je religijsko osuđivanje homoseksualizma, kako od strane islama tako i kršćanstva. U Kur'anu se ističe da je na odnosu čovjek – žena nastao svijet i na tom temelju treba da stoji i danas.

N2 je tvrdila da su moral i ljudsko društvo trpili promjene kroz historiju i da se takve promjene dešavaju i danas. Dokaz je odluka donesena u Holandiji 2000. godine o mogućnosti sklapanja brakova među osobama istog spola. Pored odluke o mogućnosti sklapanja bračne zajednice, supružnicima istog spola otvorena je mogućnost usvajanja djece. Prema mišljenju N2, moralno je usvojiti dijete, pružiti dom i ljubav tokom odrastanja, prije nego dozvoliti da odraste u domu bez roditeljske ljubavi. Pored navedenih argumenata, debatantica je istakla da nikotin uništava pluća svakog čovjeka koji ga konzumira i time izaziva preranu smrt, dok homoseksualizam nije opasan po život i do sada nije doveo do izumiranja čovječanstva.

U sikusiji prvo pitanje bilo je upućeno A2: od kada postoji homoseksualizam. Odgovor je da homoseksualizam postoji od kada i čovječanstvo ali je kao pojava, zavisno od epohe, bio manje ili više izražen. Zatim je postavljeno pitanje N2 o načinu reagovanja djeteta prilikom odrastanja u porodici koju čine dva oca ili dvije majke. Odgovor je glasio da je bolje imati oba roditelja istog pola nego odrastati bez roditelja. Na pitanje da li je pravo na brak ujedno i osnovno ljudsko pravo, afirmacija je potvrđno odgovorila, navodeći i činjenicu da je sklapanje istospolnih brakova dozvoljeno u samo 4-5 zemalja. Naredno pitanje se odnosilo na medicinsko dostignuće koje će u budućnosti omogućiti i muškarcima da imaju djecu, o čemu afirmacija nije bila informisana. Naredno pitanje je bilo ko će roditi usvojenu djecu. Ponuđeni odgovor je glasio da su usvojena djeca, djeca iz heteroseksualnih brakova, te da danas djeca rađaju djecu. Na pitanje da li je živjeti sa dva roditelja istog spola pozitivno? Odgovoreno je da uticaj nije nužno negativan jer su i homoseksualci nastali iz heteroseksualnih brakova.

N3 je uputio pitanje članovima afirmacijskog tima: Od koga je nastalo čovječanstvo? Odgovor je od čovjeka i žene. Zatin je postavljeno pitanje ako uzmemo u obzir da svijet stoji na čovjeku i ženi da li to znači da žena nije čovjek? Debatant nije imao jasan stav o tome. A1 je zamolila je članove negacijske ekipe da definišu ulogu spolnih organa, na šta je N2 odgovorila jednoznačno – reprodukcija.

Nakon diskusije, gošća afirmacijskog tima, Svetlana Đurković, iznijela je stav da je seksualna orijentacija izbor pojedinca koja uključuje privlačnost: emotivnu, psihičku i duhovnu prema osobama istog ili suprotnog spola. Ni pedofilija, ni kriminal, ni terorizam se ne mogu izjednačavati sa nečijom seksualnom orijentacijom. Sve navedeno predstavlja kršenje ljudskih prava, jer drugu osobu prisiljavaju na prinudni čin. Pored koncepta homoseksualizma koji se ne tretira kao bolest postoji i koncept biseksualnosti. Ljudska prava su prava svih ljudi i svi imaju ista prava, ali deklaracije ljudskih prava se najviše bore za grupacije koje su «ranjive».

Nakon izlaganja gošće, voditelj je zamolio za komentar na definisanje homoseksualnosti kao oblika devijantnog ponašanja, o čemu je gošća rekla da ne može ništa ljudsko biti protiv ljudskih prava jer ne ugrožava drugu osobu.

Gost negacijskog tima, Almir Panjeta, smatra da je danas teško govoriti o homoseksualnosti, a da se pri tome ne izazove polemika. Ključno rješenje je više tolerancije u društvu u kojem živimo i prema 350 000 homoseksualaca koji žive u BiH. Od toga ne treba praviti problem, već izraziti viši stupanj tolerancije.

Narednu diskusiju otvorila je voditeljica iz publike, Nermina Katkić, pitanjem kakva bi reakcija bila prilikom saznanja da ima prijatelja homoseksualca i da li bi podržao opredjeljenje prijatelja? Odgovor je bio potvrđan ali prijateljstvo bi bilo nastavljeno na distanci. Djevojka iz publike kojoj je bilo upućeno isto pitanje priznala je da bi navedena situacija izazvala veliko iznenađenje, a orijentacija prijateljice unijela bi ponekad tenzije. Razlozi za formiranje predrasuda su najčešće stvar ličnog staav. Naredno pitanje bilo je upućeno je postavila N1: Da li postoji nešto što je bilo prije 200 – 300 godina nemoralno, a danas se više ne smatra nemoralnim. A2 je potvrdio i priznao da promjene postoje. Iznesena je i dilema da li homoseksualnost može postati univerzalna norma društva poput pravde. Navedena dilema, potakla je učesnika u publici na pitanje o ispravnosti seksualnih odnosa prije braka. Voditelj je istaknuo činjenicu da većina mladih danas ima predbračne odnose i postavio pitanje da li takve postupke možemo smatrati devijantnim? A2 je ponudio potvrđan odgovor. Slijedeće pitanje je da li bi se debatanti osjećali neugodno u svlačionici pored osobe koja je homoseksualac? A1 smatra da navedena situacija ne bi izazvala osjećaj nelagode, jer ženska osoba najbolje poznaje žensko tijelo. N3 je postavila pitanje – da li neko pita homoseksualca kako se osjeća u društvu heteroseksualaca.

Gošća afirmacijskog tima smatra da heteroseksualci imaju predrasude prema homoseksualcima i mišljenja su da homoseksualca privlače sve osobe istog spola, što prema tvrdnjama gošće, predstavlja netačan stav, jer kao što nekog muškarca ne privlači svaka žena, tako ni sa homoseksualcima nije drugačije? Gošća je napomenula da ne treba zanemariti da možda 10% prisutnih učesnika u debati ima drugačije orijentaciju od većine i sluša iznošenje stavova ostalih.

Nakon diskusije pročitani su rezultati istraživanja javnog mnijenja o temi debate. Prije završnih govora, predstavnica Centra za kulturu dijaloga, Sanja Vlaisavljević, postavila je pitanje da li većina treba podržavati manjinu (npr. etničku), prva članica afirmacijskog tima ponudila je potvrđan odgovor. Pitanje za A2 odnosilo se na definisanje pojma tolerancije i ljudskih prava o čemu drugi član afirmacijskog tima nije imao jasan stav. Pitanje je nadopunjeno i situacijom u kojoj se kreće od pretpostavke da komšija nosi šešir koji debatanta čini nervoznim, opravdava li navedena činjenica pretpostavku da komšiji bude zabranjeno nošenje šešira što je debatant ocjenio kao opravdan čin ukoliko šešir loše utiče na većinu. Pitanje upućeno A3 odnosilo se na definisanje prava na privatnost, koju je debatantica definisala kao slobodu djelovanja bez nadzora drugih. Drugo pitanje glasilo je: da li pravo na privatnost temelj demokratskog društva? Potvrđan odgovor je izazvao dilemu – šta onda učiniti sa šešikom koji nosi komšija. Pitanja postavljena gostu negacijske ekipe i odgovori koji su ponuđeni: Kako je moguće izgraditi svijest o nečemu ako se o toj temi ne razgovara, posebno ako je riječ o homoseksualizmu koja je prisutna u društvu. Komentar koji je dao gost odnosio se na sve prisutne u studiju koji učestvuju u emisiji i razgovaraju o navedenoj temi. Predstavnica Centra za kulturu dijaloga zamolila je gosta za odgovor na pitanje da li smatra problem homoseksualizma temeljnim problemom bh. društva, o čemu je gost rekao da se navedeni problem ne smatra temeljnim, ali smatra bitnim posebno zbog omogućavanja prava na privatnost i smanjenja tenzija o navedenom problemu. Postavljeno je i pitanje zašto heteroseksualci ne prave parade i da li imaju ista prava, što je gošća afirmacijskog tima objasnila riječima «heteroseksualci svaki dan imaju paradu jer mogu slobodno šetati gradom». Dodala je da prema Zakonu o ravnopravnosti spolova iz 2003. godine, članu 2. zakona nepoštivanje seksualne orijentacije je kažnjivo.

U završnom govoru A3 je spomenuto da homoseksualnost predstavlja protuprirodnu pojavu i devijantno ponašanje koje se proglašava bolešću. Negativan uticaj na brak nije osporen jer je već rečeno ljubav nastaje između čovjeka i žene. U nastavku je rečeno da su homoseksualci manjina i zbog toga ne mogu uticati na čovječanstvo jer i oni mogu postati većina ukoliko osmotrimo teoriju imitacije koja je utemeljena sa Verterom, likom književnog djela «Jedi mladog Vertera» čije samoubistvo je mnogima poslužilo kao primjer reagovanja na život i probleme.

N3 je iznijela stav da homoseksualizam ne treba osuđivati. Demokratija je zasnovana na tome da većina poštuje prava manjine. Napomenuto je da tokom debate suprotna ekipa nije navela konkretan

primjer kako homoseksualci narušavaju moral. Primjer Holandije koja je legalizovala homoseksualne veze navedenu državu nije ugrozio. Homoseksualni brakovi usvajanjem djeteta spašavaju jedan život i obezbjeđuju djetetu roditeljsku ljubav.

Prije proglašenja najboljeg debatanta publika je imala mogućnost izbora najboljeg debatanta Nakon objašnjenja kriterija za proglašenje najboljeg debatanta i pročitanih gafova koji su uočeni tokom izlaganja debatanata, za najboljeg debatanta proglašena je **Amra Mekić**, članica debatnog kluba **Mješovite srednje škole iz Kalesije** kojoj je nagradu obezbijedio sponzor emisije, knjižara «Buybook».

Svi potrebni materijali i snimak debate nalaze se u arhivi Centra za kulturu dijaloga.

.....

Dana, 12.03.2005. godine u 15:30 h u Sarajevu realizovano je snimanje četrnaeste emisije «Navedi dobar razlog», o temi: «**Mješoviti brakovi ugrožavaju etnički identitet (mješoviti brakovi postoje samo u etnički «podijeljenom društvu»**)». Prije početka snimanja održana je pripremna radionica za debatante tokom koje je debatantima objašnjen TV format debate: redoslijed izlaganja, trajanje pojedinačnih izlaganja, raspored i trajanje diskusija, uloga publike i date upute za kvalitetniji javni nastup.

Na **afirmacijskoj strani** učestvovala je ekipa debatnog centra iz **Mješovite srednje škole Doboj Istok: Hasančević Sanida, Vehabović Almin, Markanović Amra i gost afirmacijskog tima Boris Šiber**, urednik Programa za djecu i omladinu na Federalnoj televiziji iz Sarajeva.

Na **negacijskoj strani** učestvovala su članice **debatnog kluba «Victoria» iz Sarajeva: Halilović Edina, Hrustić Almedina, Dženita Memić i gost negacijskog tima Haris Aljević – Gigo**, aktivni učesnik prijeratnog show-a «Nadrealisti».

Prvobitno je bilo predviđeno da u sklopu negacijskog tima učestvuju **debatanti iz Gimnazije Bijeljina, ali zbog rizika koji nije bilo moguće predvidjeti**, ekipa je morala biti promijenjena.

Ukupno debatanata: 6, mladića: 1, djevojaka: 5

Učesnika u publici: 14, mladića: 4, djevojaka: 10

Snimanje je obavljeno u prostorijama Fondacije za kreativni razvoj. Ekipa koja je omogućila realizaciju emisije je:

voditelj: Jan Zlatan Kulenović, realizator: Vanja Bogdanović, scenarist i predstavnik Centra za kulturu dijaloga: Sanja Vlasisavljević, voditelj u publici: Nermina Katkić.

Prije početka snimanja emisije učesnicima u publici objašnjen je TV format emisije.

Nakon uvodne riječi izlaganjem A1 je otvorena debatu. Izlaganje je započeto definisanjem pojmova: brak – zajednica muškarca i žene; lat. ethnicus – etnički; identitet – podudaranje. U posljednje tri godine tema etničkog identitet, prema mišljenju debatantice, postaje aktuelna, zbog zanemarivanja narodnosti i stvaranja nacionalnosti. Mješovitih brakova je sve manje, ili zbog toga što ljudi na taj način zaboravljaju pripadnost religiji ili kulturi. Živimo u patrijahalnom društvu u kojem se etnost i vjeroispovijest izjednačavaju. Zbog toga, vjerovatnoća da Musliman iz BiH oženi djevojku Arapkinju je veća nego da oženi djevojku rođenu u BiH koja je npr. pravoslavne vjeroispovijesti, ili slučaj bosanskog Srbina koji bi oženio djevojku Ruskinju, a ne Bosanku islamske vjeroispovijesti iz BiH.

N1 je u izlaganju iznijela stav da su osjećanja najbitnija. Tokom izlaganja iznesen je statistički podatak da je 80'tih godina svaki treći brak bio multietnički.

U prvoj diskusiji postavljeno je pitanje afirmacijskoj ekipi od strane drugog člana negacijskog tima: da li je važniji brak u kojem vlada harmonija ili nasilje? Prva članica afirmacijskog tima smatra da je teško govoriti o tome ali harmonija predstavlja bitan segment svake zajednice. Treća članica dodala je komentar da harmoničan brak odličan ali ne postoji. Treća članica negacijskog tima postavila je naredno pitanje: da li su uticaji okoline isti na multietnički i monoetnički brak? Treća članica negacijskog tima iznijela je stav da uticaj sredine nije isti. Prva članica afirmacijskog tima nadopunila je odgovor iznoseći mišljenje da ljubav u braku jeste presudna, na početku veze u pitanju je samo ljubav, a prvi sukobi nastaju prilikom odabira imena djetetu.

Međutim, prva članica negacijskog tima istakla je mogućnost davanja međunarodnih imena i promjene imena od 18 godine života. U raspravu o imenima uključila se i treća članica negacijskog tima sa komentarom: «Da li je bitno kako se zovemo?!». Druga članica negacijskog tima postavila je pitanje debatantima afirmacionog tima: da li ime mijenja identitet? Odgovor debatanata bio je potvrđan. Voditeljica u publici, Nermina Katkić učesnici u publici uputila je pitanje koje se odnosilo na pristanak za stupanje u vezu sa momkom druge nacionalnosti. Ponuđeni odgovor bio je odričan a navedeno obrazloženje odnosilo se na religiozne principe kojih se debatantica pridržava. Učesnik u publici nacionalnost ne smatra bitnom i tokom veze sa osobom druge nacionalnosti bio bi spreman da se mijenja. Na pitanje da li bi liberalniji stav prema mješovitim brakovima približio BiH Evropskoj uniji učesnik je ponudio potvrđan odgovor. Gost negacijskog tima tokom rasprave dodao je kometar da je ljubav iznad svega i postavio pitanje članovima afirmacijskog tima: da li je bolje živjeti život u harmoniji ili isticati vjere? Ponuđeni odgovor prve članice afirmacijske ekipe odnosio se da je ljubav najvažnija ali od ljubavi se ne živi, jer postavlja se pitanje šta će dijete biti kada poraste. Drugi član afirmacijskog tima iznio je stav da materijalno stanje i ekonomski uslovi prisiljavaju mlade bračne brakove da žive sa roditeljima. Ime nekada nije važno, ali je problematično koju nacionalnost dijete treba da prihvati a da pri tome ne uvrijedi roditelje.

Druga članica negacijskog tima dodala je da ne moraju biti jedino roditelji oni koji odgajaju dijete. Brak koji se sklapa u multietničkoj zajednici sklapa se iz ljubavi. Učesnica iz publike, ujedno i trener debatnog kluba, postavila je pitanje članovima negacijske ekipe koji se odnosio na stav da se svaki multietnički brak zasniva na ljubavi, uzimajući u obzir realnost u BiH. Druga članica negacijskog tima mišljenja je da nije moguće 100% utvrditi da li se brak zasniva na ljubavi, pored ljubavi prilikom sklapanja bračne zajednice razmatra se materijalna situacija. Predstavnica Centra za kulturu dijaloga, Sanja Vlaisavljević, kao nejasnoću tokom debate istakla parametre na osnovu kojih se određuje koliko je neki Musliman Bosanac ili neki Srbin pravoslavac.

Učesnica iz publike uputila je pitanje debatantima oba tima da li se treba suprotstaviti porodici ukoliko se članovi porodice protive sklapanju braka sa osobom druge nacionalnosti. Treća članica negacijskog tima smatra da je bolje jedna veza sačuvana nego da obje porodice ispaštaju. Najčešći razlog zašto se porodica protivi uputio je voditelj članovima negacijskog tima među kojima je glavni razlog religija.

Gost afirmacijske ekipe naveo je vlastiti primjer i primjer vlastite neposlušnosti prema roditeljima iz koje su nastale dvije porodice koje žive u harmoniji i u kojoj djeca nisu zbunjena vlastitim etničkim identitetom. Druga članica negacijskog tima naglasila je da se brak sklapa sa 18 godina i da do tada svako može odlučiti i kojoj etničkoj grupi pripada.

Gost afirmacijskog tima, Boris Šiber, iznio je historijat porodice Šiber, porijeklom iz Beča, koja od 1892. godine postoji u BiH. Od doseljenja, miješanjem sa domaćim stanovništvom pripadnici porodice Šiber deklariraju se kao bosanski Hrvati. Povodom razgovora o djeci iz miješanih brakova, gost je spomenuo vlastiti brak sklopljen 1993. godine i sina Leonarda koji je prije svega socijalno biće. Pored toga, gost je naveo da u drugom svjetskom ratu fašizam koji je krenuo iz Njemačke i ubijanje Židova i Roma, nastao je iz teze visoke etničke samosvijesti. Osvrćući se na ideju čiste rase, ili «čistog» pripadnika nekom narodu, gost je napravio kalkulaciju da je u posljednjih 300 godina 32 800 osoba sklopilo brak i svaka osoba krvno utiče na nasljednika. Ukoliko je moguće dokazati da su sve navedene osobe Hrvati onda je, prema mišljenju gosta, moguće dokazati da je on «čistokrvni Hrvat».

Gost negacijskog tima iznio je mišljenje da mješoviti brakovi ne ugrožavaju etnički identitet. Prema mišljenju gosta, brakovi iz ljubavi uspijevaju. Roditelji rađaju djecu bez traženja pristanka djece, što prema mišljenju gosta, daje slobodu djeci za postupke koje roditelji ne odobravaju.

U diskusiji koja je uslijedila učesnica iz publike iznijela je stav da je mogućnost sukoba prilikom odabira imena djeteta smanjena zbog pretpostavke da je žena uvijek popustljiva i fleksibilna, ali na koji način je moguće riješiti određivanje nacionalnosti djeteta prilikom popisa stanovništva. Gost afirmacijskog tima ispričao je anegdotu o tome kako je postao bogumil. Tokom trajanja popisa vojnih obaveznika za teritorijanu odbranu postojala je obaveza ispunjavanja rubrike – nacionalnost. Prvog i drugog puta gost se izjasnio kao Bosanac što kao opcija nije bilo prihvatljivo. Nakon drugog puta gost se odlučio za pomalo šaljivu varijantu, i izjasnio se kao bogumil. Učesnica u publici postavila je pitanje kako teretirati

praznike koji se slave. Gost negacijskog tima činjenicu da postoji veći broj praznika koji se slave u porodici predstavlja «divna stvar» jer u tom slučaju svi slave sve. Učesnica u publici iznijela je isti stav. Gost afirmacijskog tima iznio je stav da više ljubavi među ljudima i manje interesovanja za religije rat bi bio spriječen. Treća članica afirmacijskog tima uputila je pitanje prvoj članici negacijskog tima koje se odnosi na poseban odnos islama prema sklapanju brakova da osobama različite religijske pripadnosti. Ukoliko je supružnik islamske vjeroispovijesti, prema datom objašnjenju, brak se odobrava ali ukoliko žena pristaje na ulazak u brak sa osobom druge vjeroispovijesti smatra se da se osoba odriče vlastite vjere. Konkretno pitanje upućeno prvoj članici negacijskog tima glasilo je: da li neko u isto vrijeme može biti musliman i katolik? Debatantica je ponudila odričan odgovor ističući etničku pripadnost, glavnu temu emisije, i činjenicu da je BiH multietnička zemlja. Nastavljanjem dijaloga između debatantica, slijedeće pitanje glasilo je: da li brak može multietnički? Druga članica negacijskog tima iznijela je stav da multietnički brak može uspjeti a dijete je u situaciji da dobije bogatije znanje iz obje religije. Treća članica negacijskog tima spomenula je situaciju preuzimanja vjere u kojem oba roditelja mogu biti katolici a dijete ima pravo da se izjasni kao budista. Drugi član afirmacijskog tima postavio zapitao je debatantice negacijskog tima na koji način dijete može formirati stavove ukoliko jedan roditelj govori o jednoj religiji kao ispravnoj a drugi roditelj o drugoj? Komentar na pitanje ponudio je gost afirmacijskog tima prilikom čega je naglasio vlastito ateističko opredjeljenje kao i opredjeljenje supruge.

Predstavnica Centra za kulturu dijaloga zapitala je prisutne debatante da li u crkvi i džamiji vjerski poglavari iznose oprečne stavove? Pitanje je prokomentarisano od strane učesnice u publici koja je iznijela stav da osobe iz mješovitog braka koji savršeno funkcioniše odobravaju mješovite brakove, a osobe koje osuđuju mješovite brakove, prema mišljenju djevojke, su ograničene.

Na pitanje postavljeno od strane predstavnice Centra za kulturu dijaloga, zašto se etnička pripadnost i religija mješaju, prva članica afirmacijskog tima iznijela je stav da jedno drugo označava i nalazi u međusobnoj vezi. Drugi član afirmacijske ekipe smatra da je izjednačavanje navedene dvije kategorije trenutno stanje u BiH, dok je treća članica afirmacijskog tima mišljenja da žena ne mora preuzeti islamske obaveze, tradiciju i vjeru ali ispravno odgajanje djeteta je moguće u duhu jedne tradicije i religije.

Slijedeće pitanje predstavnice Centra za kulturu dijaloga odnosilo se na uticaj rata prilikom stvaranja jaza između osoba različitih etničkih pripadnosti, a jedini način prevazilaženja barijera predstavlja ljubav? Prva članica debatnog kluba opisanu situaciju smatrala je nemogućom. Drugi član afirmacijskog tima smatrao je da tročlano predsjedništvo pokazuje koliko je bh društvo podijeljeno, a treća članica afirmacijske ekipe smatra da supružnici ne mogu ostati izolovani od sredine kojoj pripadaju. Članovi negacijskog tima ponudili su slijedeće odgovore. Prva članica negacijskog tima zastupa stav da mladi ne trebaju osvrtnat se na religiju već na prvo mjesto staviti osjećanja. Druga članica negacijskog tima osrnula se na rat koji ne bi bio izazvan da je postojala samo ljubav, a ne interes. Prije odgovora treće članice negacijskog tima, predstavnica Centra za kulturu dijaloga, pročitala je citat, riječi osobe koja je preživjela Drugi svjetski rat: «Volite se Nijemci i Poljaci jer samo vaša ljubav može izbrisati granice mržnje koje smo vam iz prošlosti ostavili u naslijeđe». Treća članica negacijskog tima iznijela je lični stav, da u potpunosti podržava mješovite brakove i brisanje razlika. Nakon odgovora uslijedio je komentar gosta afirmacijskog tima koji se odnosio na trenutno stanje u društvu. Prema njegovom mišljenju, djeca će za 200 godina učiti o devijacijama društva u kojem trenutno živimo kao što današnje generacije uče o tami srednjeg vijeka. Pored toga, istaknuo je da emisija «Navedi dobar razlog» pomaže omladini prilikom oslobađanja od negativnih uticaja koje današnje društvo nameće, dok je gost negacijskog tima naglasio da je neophodno razdvojiti etničku pripadnost i vjeroispovijest.

Nakon diskusije i pitanja postavljenih od strane predstavnice Centra za kulturu dijaloga, treća članica afirmacijskog tima je imala završno izlaganje. Međunarodni sukobi, društvena i politička dešavanja, prema mišljenju debatantice, utiču na supružnike, o čemu govori i statistički podatak da u periodu od 1992. – 1995. 50 % mješanih brakova pristupilo razvodu. Prema rezultatima sprovedene ankete 45% intelektualaca ne izražava negativan stav prema sklapanju mješovitih brakova, ali bi izrazili protivljenje prilikom ulazak u mješoviti brak vlastitog djeteta.

Treća članica negacijskog tima u završnoj riječi istakla je da mješoviti brakovi ne ugrožavaju etnički identitet. Nacionalnost se može odabrati sa 18 godina ali je najvažnije, prema mišljenju debatantice, da dijete kada poraste bude čovjek. Bitne razlike u vjerama ne postoje, a pokloni za praznike svim osobama, bez obzira na vjersko opredjeljenje predstavljaju radost.

Prije samog proglašenja najboljeg debatanta prisutni u publici imali su mogućnost i sami reći ko je njihov favorit, kojeg je na kraju, nakon pročitanih kriterija koji se uzimaju u obzir prilikom proglašenja najboljeg debatanta proglasila je predstavnica Centra za kulturu dijaloga. Najboljim debatantom je proglašena Hrustić Almedina iz Centra za slijepu i slabovidnu djecu i omladinu iz Sarajevu a kao nagradu je dobila poklon sponzora emisije, knjižare «Buybook».

Svi potrebni materijali i snimak debate nalaze se u arhivi Debatnog centra.

.....

Istraživanje javnog mnijenja za 13 TV debatu u sklopu ciklusa Navedi dobar razlog, a na temu: **«Da li homoseksualnost treba osuđivati i da li je štetna za opći moral društva»** je sprovedeno u toku mjeseca marta. Ukupan broj ispitanika je 89, od kojih je 44 muškaraca i 45 žena. Anketa je pokazala slijedeće podatke:

- 33 % mladih ispitanika homoseksualce smatra poremećenima, 37 % nenormalnim, 17 % drugačijim, 53% ispitanika ne podržava takvu vrstu veze a čak 30% ispitanika takve veze osuđuje. Samo 10% ispitanika se izjasnilo da podržava ove veze.
- 77% ispitanika je svjesno postojanja homoseksualnih veza u BiH.
- 63% ispitanika smatra da je nečije seksualno opredjeljenje neovisno od profesionalnog.
- 80% ispitanika bi osudilo potez organiziranja gej parade u našoj zemlji.
- Liberalniji pristup homoseksualnim vezama ne bi približio BiH Evropi smatra 83% ispitanice omladine dok 7% posto ispitanika smatra da je to dobar put približavanja BiH Evropi.
- Konvencija o ljudskim pravima ne treba da obuhvata i prava homoseksualaca je stav 70%, 66% ispitanika smatra da se narušavanjem prava homoseksualaca ne narušava i Konvencija o ljudskim pravima.
- Da li homoseksualnost treba osuđivati i da li je štetna za opći moral društva? 73 % ispitanika kaže: da, treba osuđivati homoseksualce i da, štetna je za opći moral društva.

.....

Istraživanje javnog mnijenja za četrnaesta emisija u sklopu ciklusa «Navedi dobar razlog» na temu **«Mješoviti brakovi ugrožavaju etnički identitet»**. Ukupan broj ispitanika je 56, od čega je 26 muškaraca i 30 žena. Ispitanici su bili osobe rođene od 1978. do 1985. godine. Anketa je pokazala slijedeće podatke:

- su stavovi o mješovitim brakovima podijeljeni: 50% ispitanika opravdava takve brakove, dok 33% ne opravdava.
- 60% ispitanika ne bi stupilo u mješoviti brak.
- Kao najčešće faktore zbog kojih se ljudi odlučuju na mješovite brakove ispitanici smatraju slijedeće: ljubav ne poznaje granice 37%, ne postojanje religioznih principa 34%, odgovoran i ozbiljan partner/ka je osnova porodične sreće bez obzira na religiju 23%.
- 46% ispitanika smatra religiozne principe razlogom pojave predrasuda o mješovitim brakovima, dok 21% smatra osjećaj nepripadanja koji se javlja kod djece pripadnika mješovitog braka. Kao ostale razloge navode konzervativnost društva, tradicionalni koncept društva...
- 60% ispitanika ne smatra da bi liberalniji pristup mješovitim brakovima približio BiH Evropi.
- 47% ispitanika smatra da mješoviti brakovi ne ugrožavaju etnički identitet, 30% smatra da ugrožavaju.

.....

U Sarajevu dana **02.03.2005.** godine održan je sastanak sa projekt menadžerom SDC –IBHI **Dženanom Trbićem** u prostorijama Nezavisnog biroa za humanitarna pitanja. Na sastanku je raspravljano o prethodnom šestomjesečnom izvještaju i o nedostacima koji trebaju biti ispravljani. Također, je zatraženo dostavljanje dodatnih dokumenata, neophodnih za nastavak saradnje. Također su date upute za pisanje narednih narativnih i finansijskih izvještaja. Upute su da se izvještaj obavezno uključe kvantitativni i kvalitativni pokazatelji, kao i tekst svih pitanja; posebno obratiti pažnju na gender cilj projekta, obavezno navesti rizike koji mogu uticati na implementaciju projekta, jer to služi kao najava razloga zbog kojeg može doći do eventualne odgode snimanja. Zapisnik sa sastanka, kao i kopije naknadno dostavljenih dokumenata se nalaze u arhivi Centra za kulturu dijaloga.

.....

Seminar za trenere debatih klubova održan je u Sarajevu u prostorijama Učiteljske škole, 19.03.2005. godine. Seminaru su prisustvovali treneri svih debatih klubova, osim trenera debatih klubova Katoličkog školskog centra iz Tuzle i Gimnazije Bugojno, Romea Kneževića i Amne Haljete, koji su svoje odsustvo opredvali objektivnim razlozima. Seminaru nije prisustvovala ni trener debatnog kluba iz Gimnazije Gradačac, Aida Sahačić, iako je prethodno potvrđen dolazak na seminar, kao i profesorica Rada Perić zbog incidenta tokom snimnja TV debate (12.03.2005. godine).

Prva održana sesija je imala za cilj objašnjenje novog TV formata. U sklopu ove sesije su detaljno objašnjene uloge debatanata, gostiju i supervizora u debati. Objasnjeno je, također, i način govora, redoslijed. Prema zahtjevu trenera detaljno je objašnjena uloga gosta u emisiji. Ključno pitanje je da li gost treba da zastupa stranu na kojoj se nalazi, tj da li gost, ako sjedi sa ekipom afirmacije treba i lično da zastupa afirmativni stav. Objasnjeno je da je uloga gosta da iznese svoje mišljenje bez obzira na stranu na kojoj sjedi. Pri tome su navedeni primjeri različitih debata u kojim gosti, ne samo da nisu zastupali isti stav, već su u nekim slučajevima čak zastupali i suprotni. Nakon ovog objašnjenja postavljeno je pitanje da li će ovakva pozicija gosta zbuniti gledaoca. Objasnjeno je da neće, jer se u najavi svake debate naglasi da gosti iznose svoj stav, a ne stav tima sa kojim sjede. U nastavku sesije je obrađena uloga supervizora u debati. Objasnjeno je da je uloga supervizora da obrazuje javnost o kriterijima (argumentacija, prezentacija, stil, izvođenje, ispitivanje) za ocjenjivanje i izbor najboljeg debatanata. Ujedno, uloga supervizora je i obrazovati i osnažiti i aktere debate o kriterijima ocjenjivanja. Supervizor obrazlaže ove kriterije, kako javnosti, tako i ostalim učesnicima debate i tek nakon toga objavljuje najboljeg debatanata.

Zbog izuzetne važnosti unakrsnog ispitivanja u novom TV formatu druga sesija je posvećena ovoj temi. Trenerima je objašnjeno da je trajanje unakrsna ispitivanja produžena na 6 i 10 minuta umjesto uobičajenih 3 minute, kao i da je uvedeno i unakrsno ispitivanje supervizora. Razlog za ovu promjenu jeste postizanje sto veće dinamičnosti emisije. Također, jedan od ciljeva je i da se debatanti aktivno uključe u debatu, jer je unakrsno ispitivanje jedan od pokazatelja koliko debatanti slušaju oponente, kao i kolege iz istog tima, i koliko su dobro istražili problem tj da li su spremni braniti tezu i van pripremljenog teksta govora. Pored toga, unakrsnim ispitivanjem publika dobiva aktivnu ulogu u kreiranju debate, jer u toku unakrsnog ispitivanja svi učesnici u publici imaju mogućnost da pitaju i da budu ispitivani.

Treći važan aspekt debate jeste izvještaj o provedenom istraživanju javnog mnijenja. Naime, u svakoj debati, predstavnik Centra za kulturu dijaloga pročitava rezultate istraživanja javnog mnijenja na temu debate. Cilj ovog priloga jeste se da mogućnost mladima da kroz anketu pokažu svoj stav prema datoj temi. Trenerima je objašnjeno da istraživanje javnog mnijenja ne sprovodi samo Centar za kulturu dijaloga već i škole koje učestvuju u debati. Podaci dobiveni kroz ova istraživanja se prezentuju u govorima debatanata i vrjednuju se kao dokazni materijal.

Na četvrtoj sesiji trenerima su podijeljeni materijali na osnovu kojih su imali priliku da sve korake istraživanja za pripremu debate detaljno pregledaju i napišu komentare, primjedbe ili potrebne dodatke. Cilj ove sesije je prilagoditi korake što više debatantima, što više ih pojednostaviti kako bi im debatanti mogli bolje iskoristiti. S obzirom da su treneri ti koji rade direktno sa debatantima u prilici su najbolje

ocijeniti šta je za debatante problem i gdje su potrebne ispravke ili dodatna objašnjenja. Treneri su podijeljeni u šest grupa. Svaka grupa je imala zadatak da napiše sve prijedloge i da izabere predstavnika grupe koji će prijedloge prezentirati. U prilogu izvještaja se nalaze predložene promjene. Nakon završetka sesija održan je sastanak trenera debatnih klubova. Na sastanku se diskutovalo o daljoj saradnji između Centra za kulturu dijaloga i debatnih klubova, o aktivnostima u narednom periodu i o planiranim projektima za 2005. godinu. Sastankom je, također, obuhvaćena i analiza implementiranih aktivnosti u 2004. godini kao i analiza završenih projekata. Sastanak je ujedno i posljednja sesija seminara.

U sklopu seminara održan je i sastanak regionalnih koordinatora.

Zapisnik sa sastanka trenera i regionalnih koordinatora se nalazi u arhivi Centra za kulturu dijaloga.

.....

U mjesecu martu, nakon što su pristigla sredstva odobrena za implementaciju projekta «Web forumi – Mi pravimo reformu - reforma ne pravi nas», otpočela je priprema za formiranje web stranice Centra za kulturu dijaloga. U sklopu priprema obavljani su kontakti vezani za pribavljanje potrebne dokumentacije za uvođenje ADSL linije, kao i potrebna dokumenta za obezbjeđivanje prostora na domeni CKD.EDU.BA. Nakon obavljenih razgovora, Centru za kulturu dijaloga donirana je besplatna domena, a ADSL linija je u procesu uvođenja.

.....

Izrada plakata i afiša još nije počela, već se realizacije ove aktivnosti prenosi u naredni mjesec.

.....

U toku mjeseca marta štampane su i Debatne novosti broj ½ . U ovom broju debatnih novosti može pročitati: riječ urednika, trenutni projekat (najava narednih TV debata), programski izvještaj za prethodni period.

.....

Kroz redovne administrativne poslove završen je proces rensa vlasništva na broj telefona sa Fonda otvoreno društvo Soros BiH na Centar za kulturu dijaloga. Također su svi treneri obavješteni o promjeni adrese kako bi mogli dostaviti mjesečne izvještaje. Izvještaji sa mjesec mart su stigli do 10.04.2005.godine od trenera iz svih škola osim slijedećih trenera: Zoran Pejašinić, Gimnazija Banja Luka debatni klub Castra; Dragica Ninković, Srednjoškolski centar Foča; Dobrila Radivojević, Peta gimnazija Sarajevo; Aida Sahačić, Gimnazija Gradačac; Azijada Jukan, Gimnazija Gračanica, Romeo Knežević, Katolički školski centar, Tuzla; Zineta Alihodžić, Ekonomska škola Tuzla; Sanid Zirak, Gimnazija Goražde; Galib Borić, Gimnazija Fojnica. Školama koje dosada nisu bile uključene u program Centra za kulturu dijaloga poslani su pozivi za učešće u TV debatama. DO kraja mjeseca marta, na pozivu su odgovorile: Katolički školski centar, Srednja učiteljska škola i Srednja zubotehnička škola. Također su poslani dopis pravnim licima i institucijama za prijavu za školu dijaloga. Nakon distribucije ovih dopisa odgovor je do kraja mjeseca marta stigao iz preduzeća Klas a iz ostalih se očekuje odgovor u toku mjeseca aprila.

Od planiranih aktivnosti:

- 2 TV debate
- 2 istraživanja javnog mnijenja
- Kreiranje web stranice Centra za kulturu dijaloga
- Izrada plakata i afiša
- Sastanak trenera
- Debatne novosti
- Klupske aktivnosti
- Redovni administrativni poslovi

Realizovane su slijedeće:

U Sarajevu, dana **16.04.2005.** godine u **13:00** sati održano je snimanje petnaeste TV debatne emisije «Navedi dobar razlog».

Tema emisije: «**Prava mladih u školama se poštuju (škole, fakulteti...)**»

Prije početka snimanja održana je pripremna radionica za sve debatante tokom koje su se debatanti međusobno upoznali, dobili objašnjenja TV formata debate, kao i informacije o gostima u pojedinim ekipama i informacije o pojedinostima koje su ih zanimala (trajanje govora, načini prekida i pravo završavanja započete rečenice).

Ekipe koje su učestvovala u emisiji jesu članovi debatnog kluba iz **Izbjegličkog naselja Mihatovići**: Delić Almedin, Alihodžić Avdo i Jahić Adanes, na strani afirmacije i učenici **osnovne škole «Grbavica II», Sarajevo**: Ines Sandžaktarević, Čaušević Azra i Žiga Ensar, na strani negacije. Pored debatanata u emisiji su aktivno učestvovala i **dva gosta**: na strani afirmacije - **Srdan Dizdarević, predsjednik Međunarodne Helsinške organizacije iz Sarajeva** i na strani negacije - **Borbola Homolja, predstavnik organizacije «Spas za djecu» iz Sarajeva.**

Broj debatanata

debatnti: 4 debatantice: 2 ukupno: 6

Broj učesnika u publici

učesnici: 11 učesnice: 9 ukupno: 20

Publiku su sačinjavali učenici iz osnovne škole «Grbavica II» i Druge gimnazije iz Sarajeva, članovi univerzitetskih debatnih klubova Univerziteta u Sarajevu, Univerziteta u Tuzli i Univerziteta u Banja Luci. Snimanje je obavljeno u prostorijama Centra za savremenu inicijativu u saradnji sa Švicarskim uredom za razvoj. Ekipa koja je omogućila realizaciju emisije je:

voditelj: Jan Zlatan Kulenović, voditelj u publici i istraživač: Nermina Katkić, realizator: Vanja Bogdanović, scenarist i predstavnik Centra za kulturu dijaloga: Sanja Vlaisavljević.

Nakon uvodne riječi voditelja, izlaganjem prvog člana afirmacijskog tima zvanično je otvorena debata.

Nakon izlaganja A1 i N1, otvorena je diskusija.

Nakon prve diskusije, debata je nastavljena izlaganjem A2 i N2. Nakon izlaganja drugih članova oba tima, uslijedio je drugi krug diskusije

Nakon diskusije, gost afirmacijskog tima, Srdan Dizdarević, tokom predviđene dvije minute iznio je vlastiti stav o temi. Nakon gosta afirmacijske ekipe, uslijedilo je izlaganje gosta negacijskog tima, Borbole Homolje, predstavnik organizacije «Spas za djecu».

Nakon govora gostiju, nastavljena je diskusija, u koju je predstavnik Centra za kulturu dijaloga, zamolila mlade iz Banja Luke, koji su bili u publici, da iznesu stav o položaju mladih. Učesnik iz publike, student Filozofskog fakulteta, postavio je pitanje da li postoje predstavnici školskih institucija koje se bore za prava učenika jer je BiH je potpisnica Deklaracije o zaštiti ljudskih prava, a problem je primjenjivanje Deklaracije.

Nakon završene diskusije predstavljeni su rezultati istraživanja sprovedenog od strane Centra za kulturu dijaloga.

Usljedile su i završne riječi debatanata. Treći član afirmacijskog tima smatra ljudska prava pitanjima kojima se BH društvo mora baviti, da bi se osjećali sigurno. U školama govorimo o ljudskim pravima i često na sve gledamo subjektivno. A pitanje je da li su mjerila objektivna?

Tokom izlaganja predstavnika trećeg člana negacijskog tima još jednom je naglašeno da 20 od 30 ispitanih učenika ne poznaju ni 5 osnovnih ljudskih prava. Pored toga, debatant se osvrnuo na izlaganje prvog člana afirmacijskog tima koji je govorio o Dejtonskom sporazumu, udaljavajući se tako od teme koja se tiče prava učenika. Učenici koji nešto kažu protiv profesora «budu uzeti na zub» pa zbog toga ne prijavljuju slučajeve kršenja prava zbog straha za prosjek ocjena.

Nakon izlaganja trećeg člana negacijskog tima, uslijedila je završna riječ voditelja, osvrtno na gafove koje su debatanti imali tokom izlaganja i objašnjenje kriterija za proglašenje najboljeg debatanta od strane Centra za kulturu dijaloga. Prije samog proglašenja i učesnici u publici su imali priliku reći vlastiti stav o tome kojeg debatanta smatraju najboljim.

Najboljim debatantom proglašena je članica negacijskog tima, učenica osnovne škole «Grbavica II» iz Sarajeva, Ines Sandžaktarević, koja je dobila nagradu sponzora knjižare Buybook.

Prije odjave emisije i pozdrava gošća negacijskog tima poručila je svim prisutnim u studiju: «Ma gdje bili, ma šta radili, preuzmite odgovornost, udišite mir i ljubav, ispustite nemir i strah. Život, zdravlje i ljubav su oko nas, raširimo ruke i zagrlimo cijeli svijet.»

.....

U Sarajevu, dana **16.04.2005.** u **15:30** sati održano je snimanje šesnaeste TV debatne emisije «Navedi dobar razlog».

Tema emisije: «**Da li se u BiH vrši diskriminacija (prilikom ocjenjivanja) na osnovnu spolne, etničke, religijske itd. pripadnosti?».**

Prije početka snimanja održana je pripremna radionica za sve debatante tokom koje su se debatanti međusobno upoznali i dobili objašnjenja TV formata debate, kao i informacije o gostima u pojedinim ekipama, te informacije o pojedinostima koje su ih zanimale (trajanje govora, načini prekida i pravo završavanja započete rečenice).

Ekipu afirmacijskog tima činili su debatanti iz **Mješovite srednje škole Gradačac:** Ganić Sadržmir, Arnautović Nadira i Hasanović Aldina.

Ekipu negacijskog tima činili su debatanti iz **Srednjoškolskog centra Foča:** Vuković Aleksandra, Marković Danilo i Radović Srđan.

Gost afirmacijskog tima bio je gospodin **Dino Đipa, predsjednik Ceposa – Centra za policy studije,** a gošća negacijskog tima, **Emela Budžović, voditeljica emisije «Hugo» na Federalnoj televiziji.**

Snimanju je kratko prisustvovao gospodin Dženan Trbić u ime IBHI-SDC.

Broj debatanata

Debatanti: 3 debatantice: 3 ukupno:6

Broj učesnika u publici

Učesnici: 15 učesnice: 52 ukupno:67

Publiku su predstavljali učenici iz Druge gimnazije i Učiteljske škole iz Sarajeva.

Snimanje je obavljeno u prostorijama Centra za savremenu inicijativu, a u saradnji sa Švicarskim uredom za razvoj. Ekipa koja je omogućila realizaciju emisije je:

voditelj: Jan Zlatan Kulenović, voditelj u publici i istraživač: Nermina Katkić, realizator: Vanja Bogdanović, scenarist i predstavnik Centra za kulturu dijaloga: Sanja Vlaisavljević.

Prije početka snimanja emisije učesnicima u publici objašnjen je TV format emisije i date su tehničke upute.

Nakon uvodne riječi voditelja uslijedilo je predstavljanje Učiteljske škole – odnosno sadržaja nove rubrike «Predstavljamo škole».

Nakon predstavljanja škole, uslijedila su izlaganja A1 i N1.

Tokom diskusije uslijedilo je pitanje drugog člana negacijskog tima koje se odnosilo na definisanje ljudi podržavaju diskriminaciju. N1 smatra da su to ljudi koji diskriminaciju sprovode. Ovim pitanjima je otvorena dalja rasprava, a radi aktivnijeg uključivanja publike u diskusiju, voditeljica u publici, Katkić Nermina, zamolila ih je da odgovore na pitanje – da li postoji diskriminacija? Odgovorima gostiju u publici završena je diskusija.

Nakon diskusije uslijedilo je izlaganje A2, koja je prezentovala rezultate ankete sprovedene u školi i N2, u kojem je naglašeno da diskriminacija predstavlja uopćen pojam, i da afirmacijska ekipa ne bi trebala stalno tokom izlaganja navoditi samo slučaj škole iz koje debatanti dolaze.

U diskusiji koja je uslijedila, pored voditelj i debatanata, aktivno se uključio i gost afirmacijske ekipe, Dino Đipa, koji je postavio pitanje članovima negacijskog tima kako je moguće odrediti i dokazati da li ima diskriminacije ili ne?

Nakon završetka diskusije, gost afirmacijskog tima iznio je vlastiti stav o temi. Prema tvrdnji gosta, diskriminacija predstavlja svjesno davanje slabijih ocjena i zbog toga, važnije je pitanje kako suzbiti pojavu i širenje diskriminacije, ocjenjivanja pismenih radova pod šifrom, naglasio je gost završavajući izlaganje. Gošća negacijskog tima, naglasila je da tokom vlastitog školovanja u školi nije postojala komisija kojoj je bilo moguće uložiti žalbu zbog nezadovoljstva ocjenom.

U slijedila je ponovo diskusija u koju je publiku aktivno uključila Nermina Katkić, postavivši pitanje da li je način ocjenjivanja kriv za postojanje diskriminacije.

Nakon diskusije i prije završnih govora prezentovani su rezultati ankete koju je sproveo Centar za kulturu dijaloga.

Nakon rezultata istraživanja uslijedila je diskusija u koju se uključila, pored učenika i debatanta i profesorica, razrednica najboljeg odjeljenja Učiteljske škole, iznoseći stav, da diskriminaciju treba pobijediti u sebi i snagom volje nadići.

Nakon diskusije, uslijedili su završni govori debatanata oba tima.

Nakon izlaganja N3, uslijedila je završna riječ voditelja, osvrt na gafove koje su debatanti imali tokom izlaganja i objašnjenje kriterija za proglašenje najboljeg debatanta od strane predstavnice Centra za kulturu dijaloga. Prije samog proglašenja i učesnici u publici su imali priliku reći vlastiti stav o tome kojeg debatanta smatraju najboljim.

Najboljim debatantom proglašen je drugi član negacijskog tima, učenik Srednjoškolskog centra iz Foče, **Danilo Marković**, koji je dobio nagradu sponzora knjižare Buybook.

.....
Istraživanje javnog mnijenja sprovedeno nad srednjoškolcima u mjesecu aprilu, a na temu «**Prava mladih u školama se poštuju (škole, fakulteti...)**» pokazalo je slijedeće rezultate:

- 74 % ispitanika je upoznato sa pravima učenika/studenata.
- 66% ispitanika smatra da se prava mladih u školama/na fakultetima ne poštuju.
- 49% ispitanika smatra da je uprava škole/fakulteta odgovorna za prava učenika.
- 84% ispitanika smatra da mladi nisu dovoljno upućeni u svoja prava.
- 68% ispitanika smatra da su učenici odgovorni što se njihova prava ne poštuju.
- 44% ispitanika bi prisustvovalo demonstracijama povodom unapređivanja prava učenika/studenata.

.....
Istraživanje javnog mnijenja sprovedeno nad srednjoškolcima u mjesecu aprilu, a na temu «**Da li se u BiH vrši diskriminacija (prilikom ocjenjivanja) na osnovu spolne, etničke, religijske itd. pripadnosti?**» pokazalo je slijedeće rezultate:

- 53% ispitanika smatra da se u BiH vrši diskriminacija (prilikom ocjenjivanja) na osnovu spolne, etničke, religijske itd. pripadnosti.
- Najčešćim oblikom diskriminacije u školama smatraju religijsku diskriminaciju 49% i socijalnu diskriminaciju 29%.

- 65% ispitanika smatra da je današnji način provjere znanja i ocjenjivanja podložan diskriminaciji a kao dobar način za suzbijanje diskriminacije 89% ispitanika smatra ocjenjivanje pismenih radova pod šifrom.
- 57% ispitanika nije bilo izloženo diskriminaciji u školi dok 40% ispitanika jeste i to religijskoj, spolnoj i socijalnoj diskriminaciji.
- Da je ocjena objektivna pokazatelj nečijeg znanja smatra 50% naših ispitanika, dok 47 ispitanika smatra da nije.
- 53% ispitanika smatra da je profesor sposoban kao ličnost da bude 100% objektivna kada je ocjenjivanje u pitanju dok 30% smatra da nije.

.....

Kreiranje web stranice Centra za kulturu dijaloga je nastavljeno u mjesecu aprilu. Dodani su podaci o Centru kao i informacije o osnovnim aktivnostima Centra za kulturu dijaloga. Kreirana je stranica o realiziranim aktivnostima Centra za kulturu dijaloga (Debatnog centra) u periodu 1997 – 2004 godina pod nazivom «Postigli smo». Otvoreni su forumi na teme: «Šta bi promjenio/la u školi?»; «Želim biti subjekt, a ne objekt u nastavi! Kako?»; «Vijeće učenika i ja! Možemo li/ Zelimo li demokratizirati škole?»; «Čitamo udžebenike, a da li ih razumijemo?».

.....

U mjesecu aprilu su napravljene afiše za promociju Web stranice: www.ckd.edu.ba, koji su odmah distribuirane svim trenerima.

.....

Sastanak trenera predviđen za 23.04.2005. godine je otkazan zbog obaveza trenera. Sastanak će se održati u mjesecu maju, a tačan termin biti će dogovoren naknadno prema obavezama trenera i akcionom planu.

.....

U Debatnim novostima broj 2/3 se mogu pročitati slijedeće rubrike: Riječ urednika, Pisma debatanta, Najbolji prilog, Najbolji izvještaj, Naj škola, lista trenerskih izvještaja i škola koje nisu dostavile priloge za debatne novosti do 10. 04. 2005. godine, te impresum sa listom škola i univerziteta u kojima postoje debatni klubovi. U ovom borju debatnih novosti nalaze se i fotografije koje je dostavila Mješovita srednja škola Gradačac kao prilog debatnim. Također, Pisma debatanata su podijeljena u nekoliko rubrika prema sadržaju pisama. Rubrike su: O debata «Navedi dobar razlog»; Kada stvari pođu naopako; O seminarima; Od članova debatnih klubova; Najnovija dešavanja u pojedinim klubovima; Komentari, kritike, pohvale.

.....

Izvještaji trenera o redovnim klupskim aktivnostima za mjesec april pristigli su do 05.05.2005. godine iz slijedećih škola: Gimnazija i srednja stručna škola Istočno Sarajevo, Gimnazija Visoko, Gimnazija dobrinja debatni klubovi «Vox» i «Veritas» Sarajevo, Treća gimnazija Sarajevo, Elektrotehnička škola Sarajevo, Tekstilna škola Sarajevo, Osnovna škola «Grbavica II» Sarajevo, Ekonomska škola Sarajevo, Mješovita srednja škola Čelić, Gimnazija Živinice, Ekonomsko-hemijska škola Lukavac, Gimnazija Goražde i Gimnazija Bugojno. Priloge za debatne novosti su dostavile do 05.05.2005.godine slijedeće škole: Gimnazija Visoko, Gimnazija dobrinja debatni klubovi «Vox» i «Veritas» Sarajevo, Treća gimnazija Sarajevo, Elektrotehnička škola Sarajevo, Tekstilna škola Sarajevo, Osnovna škola «Grbavica II» Sarajevo, Ekonomska škola Sarajevo, Mješovita srednja škola Čelić, Gimnazija Živinice, Ekonomsko-hemijska škola Lukavac, Gimnazija Goražde i Gimnazija Bugojno.

U toku mjeseca aprila kroz redovne administrativne poslove Centar za kulturu dijaloga aplicirao je sa 3 projekta Uredu Evropske Komisije u Sarajevu: «Students improving educational system by writting text books», «Provide a good reason and exercise your rights» i «Follow up project – Human rights in schools and local community – edvocacy through debating»; te sa 2 projekta Svjetskoj banci Projekt Malih Grantova: Finalna prezentacija i Međuklupske posjete. Od navedenih pojekata do 10. maja odobren je projekat za Svjetsku banku za Projekat Malih grantova Međuklupske posjete .

Svi potrebni materijali, kao i snimci debata i detaljniji izvještaji o svim aktivnostima se nalaze u arhivi Debatnog centra.

Od planiranih aktivnosti:

- Monitoring OSI New York
- 4 međuklupske posjete
- Javna prezentacija u Sarajevu
- Sastanak sa predstavnicom Ekonomskog fakulteta u Sarajevu –škola govorništva
- Sastanak sa predstavnicom Unije studenata Univerziteta u Sarajevu
- 2 TV debate
- 2 istraživanja javnog mnijenja
- Stavljanje web stranice u funkciju
- Uspostavljanje elektronske komunikacije među učenicima
- Anketiranje učenika
- Rad na web-u
- Analiza dobivenog materijala
- Sastanak trenera
- Debatne novosti
- Klupske aktivnosti

Realizovane su slijedeće:

- U Sarajevu 27 maja 2005 godine održan je monitoring od strane Open Society Institute New York-a, koga je predstavljao gđin Ivan Levi. Monitoring je obavljen povodom spin off-a Centra za kulturu dijaloga od Fondacije Fond otvoreno društvo Soros BiH.

.....

- Održane su 4 međuklupske posjete u sklopu projekta za Svjetsku banku. 22.05. 2005. godine održana je međuklupska posjeta slijedećih škola: Gimnazija Brčko, Izbjegličko naselje Mihatovići, MSŠ Čelić, MSŠ Teočak i planirana je Gimnazija Bijeljina koja nije prisustvovala druženju. 28. 05. 2005. godine održane su međuklupske posjete u Sarajevu i Tuzli. U posjetu Gimnaziji «Ismet Mujezinović» u Tuzli dolazile su škole: Ekonomske škola Tuzla, Katolički školski centar Tuzla, Gimnazija Živinice i Gimnazija Gračanica, a Ekonomsku školu u Sarajevu posjetile su: Tekstilna škola Sarajevo, Gimnazija Dobrinja debatan klub «Veritas», Osnovna škola Grbavica II, Katolički školski centar Zenica i Gimnazija Bugojno. Četvrta međuklupska posjeta odvijala se u prostorijama Gimnazija u Lukavcu, a u gostovale su škole: Mješovita srednja škola Kladanj, Mješovita srednja škola Kalesija, Ekonomsko hemijska škola Lukavac i Mješovita srednja škola Doboj Istok. Svim posjetama je prirustvovalo i osoblje Centra za kulturu dijaloga, kako bi se osigurala implementacija svih planiranih aktivnosti.

.....

- U Sarajevu, dana 20.05.2005. godine u prostorijama IUDEXA, Pravni fakultet Sarajevo održana je javna debata parlamanternih debatnih klubova. Debatni su pored debatanata iz Sarajeva i Banje Luke, prisustvovali gosti iz parlamentarnog kluba u Tuzli, te gosti Mirela Ćupina i Amra Tanović ispred Univerziteta u Mostaru, a prema vlastitom zahtjevu.

.....

- Sastanak sa predstavnicom Ekonomskog fakulteta u Sarajevu u vezi sa pokretanjem škole govorništva za nastavnike i asistent je održan u prostorijama Centra za kulturu dijaloga 11.05.2005. godine.

.....

- 16.05.2005. godine održan je sastanak sa predstavnicom Unije studenata Univerziteta u Sarajevu u vezi sa održavanjem javne debate u sklopu Festivala koji organizuje Unije studenata Univerziteta u Sarajevu. Zaključak sastanka je bio da će dvije ekipe debatnog kluba Pravnog fakulteta u Sarajevu debatovati u sklopu javne prezentacije 19.05.2005. godine.

.....

U Sarajevu, dana 14.05.2005. u 13:00 sati održano je snimanje sedamnaeste TV debatne emisije «Navedi dobar razlog». Tema emisije: **«Da li je vjeronauka u srednjim i osnovnim školama potrebna»**

Prije početka snimanja održana je pripremna radionica za sve debatante tokom koje su se debatanti međusobno upoznali i dobili objašnjenja formata TV debate, kao i informacije o gostima u pojedinim ekipama, te informacije o pojedinostima u vezi snimanja.

Ekipu afirmacijskog tima činili su debatanti iz **Gimnazije Visoko**: Memišević Amina, Dedić Vildana, Koso Amila.

Ekipu negacijskog tima činili su debatanti iz **Gimnazije Fojnica**: Smajić Ajla, Užičanin Iman, Topalović Kenan.

Gost afirmacijskog tima bila je gospođa **Mina Pleh, stručni savjetnik za vjeronauku u PPZ-u pri Ministarstvu obrazovanja**, a gost negacijskog tima, **Alen Kristić, dipl. teolog, Udruženje Abraham za međureligijski dijalog i mirotvorni rad**.

Broj debatanata

Debatanti: 1 debatantice: 5 ukupno: 6

Broj učesnika u publici

Učesnici: 17 učesnice: 31 ukupno:48

Publiku su predstavljali učenici iz **Gimnazije Fojnica, Gimnazije Visoko, Katoličkog školskog centra - Medicinska škola iz Sarajeva**, kao i **grupa mladih volontera iz Hrvatske, Srbije i Crne Gore i Makedonije**.

Snimanje je obavljeno u prostorijama Centra za savremenu inicijativu, a u saradnji sa Švicarskim uredom za razvoj. Ekipa koja je omogućila realizaciju emisije je:

voditelj: Jan Zlatan Kulenović, voditelj u publici i istraživač: Nermina Katkić, realizator: Vanja Bogdanović, scenarist i predstavnik Centra za kulturu dijaloga: Sanja Vlaisavljević.

Prije početka snimanja emisije učesnicima u publici objašnjen je TV format emisije i date su tehničke upute.

Nakon uvodne riječi voditelja uslijedilo je predstavljanje Katoličkog školskog centra – Medicinske škole iz Sarajeva – odnosno sadržaja nove rubrike «Predstavljamo škole». U studiju su bili prisutni učenici najboljeg odjeljenja Katoličkog školskog centra, Medicinske škole iz Sarajeva, sa razrednim starješinom. Učenik koji je govorio u ime cijelog odjeljenja, Tomislav Knežević, istakao je da je odjeljenje najbolje u školi jer ima najbolji prosjek i najmanje izostanaka, a učenici su angažovani i u mnogo vannastavnih aktivnosti. Odjeljenje je izuzetno složeno u nastupu i trude se pomagati jedni drugima. Smatraju da je i pored zahtjevane ozbiljnosti i discipline Katolički školski centar «škola za Evropu». Snimanju je također prisustvovala razrednica odabranog odjeljenja Jadranka Herceg, profesor fizike.

Debata je počela izlaganjem prvog člana afirmacijske ekipe. Stav afirmacijskog tima je da vjeronauka treba da se podučava u osnovnim i srednjim školama, jer je to jedan od elementa savremenog obrazovanja. Uslijedio je govor negacijskog prvog člana u kojem je naglašeno da se negacijske ekipa ne zalaže protiv vjere, već naprotiv za vjeru. Nakon definisanja pojma vjeronauke kao ljubavi prema učenju o svetom, izloženi su argumenti koji potkrepljuju stav negacijske ekipe. U prvom unakrsnom ispitivanju N3 je parafrazirao rečenicu iz redovnog udžbenika za vjeronauk za učenike islamske vjeroispovijesti u kojoj stoji da je ezan bolji od zvona, a u nešto novijoj verziji udžbenika da je ezan ljepši od zvona oko čega se povela žustra diskusija. Drugi afirmativni govor kao i govor člana N2 nastavljeni

su na izlaganja prethodnih članova ekipa uz dopunu pojedinim statističkim podacima. Drugo unakrsno ispitivanje je počelo pitanjem gošće iz Srbije koje je zatražila od afirmacijske ekipe da pojasni problem diskriminacije i da ponudi neko rješenje. Nakon čega u uslijedila pitanja ostalih članova publike, kao i članova timova.

Gosti su također iznijeli svoje stavove o navedenoj tezi. Posljednje unakrsno ispitivanje je počelo pitanjem gosta iz Banje Luke u vezi sa tri konstitutivna naroda u BiH i kako organizovati nastavu za samo 5 učenika koji su recimo pravoslavne vjeroispovijesti. Da li je takva situacija predviđena nastavnim planom i programom. Nakon odgovora na ovo i druga pitanja postavljenih kako od publike tako i od gostiju i samih učesnika, uslijedilo je iznošenje rezultata istraživanja provedenog od strane Centra za kulturu dijaloga, a zatim unakrsno ispitivanje predstavnice Centra za kulturu dijaloga.

Završni govor afirmacijske ekipe je počeo naglašavanjem da pitanje treba sagledati u «kontekstu prava mišljenja, svijesti i vjeroispovijesti», što ne isključuje vjeronauku. Negacijska ekipa je svoja izlaganja zaključila napominjući važnost teme, jer vjeronauka vodi segregaciji. Prijedlog je organizovanje Međureligijskog Vijeća.

Nakon rezime najvažnijih aspekata i sukoba u toku debate, od publike je zatraženo da glasaju za najboljeg debatanta, i da svoju odluku obrazlože. Najviše glasova publike je osvojio član N3. Zatim su obrazloženi kriteriji prema kojima se bira najbolji debatant/ govornik u TV debati. Nakon čitanja namjerno ili nenamjerno učinjenih retoričkih grešaka u govorima debatanata, za **najboljeg debatanta** proglašen je **Kenan Topalović**. Nakon uručjenja nagrade koju je obezbjedila knjižara «Buybook», uslijedila je završna riječ voditelja i najava naredne teme TV debate.

.....

U Sarajevu, dana 14.05.2005. u 15:30 sati održano je snimanje osamnaeste TV debatne emisije «Navedi dobar razlog». Tema emisije: **«Osobe ženskog spola su ugrožene u BiH»**

Prije početka snimanja održana je pripremna radionica za sve debatante tokom koje su se debatanti međusobno upoznali i dobili objašnjenja TV formata debate, kao i informacije o gostima u pojedinim ekipama, te informacije o pojedinostima koje su ih zanimale (trajanje govora, načini prekida i pravo završavanja započete rečenice).

Ekipe afirmacijskog tima činili su debatanti iz **Treće gimnazije iz Sarajeva**: Bilić Adnan, Hubić Alisa, Methadžović Armin.

Ekipe negacijskog tima činili su debatanti iz **Gimnazije Dobrinja iz Sarajeva**: Suljević Vildana, Mušinić Dženad, Đapo Aida.

Gost afirmacijskog tima bila je Alma Abdagić, **urednica programa za djecu i mlade FTV-a**, a gošća negacijskog tima, **gospođa Jasminka Džumhur, službenica za ljudska prava u Visokom komesarijatu UN-a**.

Broj debatanata

Debatanti: 3 debatantice: 3 ukupno:6

Broj učesnika u publici

Učesnici: 7 učesnice: 28 ukupno:35

Publiku su predstavljali učenici iz **Treće gimnazije i Gimnazije Dobrinja iz Sarajeva**.

Snimanje je obavljeno u prostorijama Centra za savremenu inicijativu, a u saradnji sa Švicarskim uredom za razvoj. Ekipa koja je omogućila realizaciju emisije je:

voditelj: Jan Zlatan Kulenović, voditelj u publici i istraživač: Nermina Katkić, realizator: Vanja Bogdanović, scenarist i predstavnik Centra za kulturu dijaloga: Sanja Vlaisavljević.

Prije početka snimanja emisije učesnicima u publici objašnjen je TV format emisije i date su tehničke upute.

Ovoga puta nije bilo rubrike «Predstavljamo škole». U studiju su trebali biti prisutni učenici najboljeg odjeljenja Gimnazije Dobrinja, međutim izostanak ekipe je opravdan nemogućnošću dogovora koje odjeljenje će predstavljati školu. Nakon uvodne riječi voditelja, pročitano je još jedno pismo – reakcija na dosada emitovane emisije u sklopu ciklusa «Navedi dobar razlog». Predstavljene su ekipe i gosti, te kratak uvod u temu same debate.

Debata je počela izlaganjem prvog člana afirmacijskog tima. Na početku izlaganja debatant je nastojao definisati ključne pojmove debate, kao i navesti razloge zbog kojih smatra da su prava žena ugrožena, od kojih su najvažniji tradicionalno shvatanje položaja žene u društvu i ugroženost zbog fizičkog maltretiranja. Prva članica negacijskog tima, izlaganje je počela pitanjem: Da li su zaista žene u BiH ugrožene? navodeći dokaze na osnovu kojih se može zaključiti da su žene u BiH ravnopravne sa muškarcima. Prvo unakrsno ispitivanje je započelo pitanjem upućenim negaciji: Ko je ministar obrazovanja? Afirmacija je odgovorila da to i jeste najveći apsurd. Izuzetno je puno žena u obrazovanju, ali je ministar obrazovanja i dalje muškarac. Dalje se rasprava vodila oko različitih zanimanja kojima se danas bave žene, što je prije 10 tak godina bilo nezamislivo, poput pilota, takstista isl.

Drugi govori afirmacije i negacije započeli su iznošenjem statističkih podataka članice A2 i iznošenjem od strane N2 činjenice da nasilje postoji i da je to neosporno, ali da to ne znači da se prava žena ne poštuju. Drugo unakrsno ispitivanje je počelo pitanjem gosta negacijske ekipe u vezi navedene statistike. Tekst statistike jeste tačan, ali to još uvijek ništa ne dokazuje jer treba sagledati šta leži u pozadini statistike, odnosno koji su razlozi za lošu poziciju žena u BH društvu. Posljednje pitanje prije izlaganja gosta jedne i druge ekipe je bilo upravo pitanje gosta afirmacije, ima li igdje mame u ovoj priči, jer ase kroz cijelo unakrsno ispitivanje stalno spominjao samo otac?

Gost afirmacije je izlaganje započela kratkim predstavljanjem, a zatim je iznijela jednu od teorija koje je u toku studija mogla čuti, te komentar koji se najčešće može čuti u prosječnim porodicama koji žene koje su zlostavljane dobivaju kao podršku jeste «Šuti i trpi». Također se postavlja pitanje trgovine ljudima i ženama. Kada će se ovakve stvari moći zaustaviti.

Gost negacije je objasnio da polazište o različitosti polova omogućava izuzetno veliki prostor za manipulisanje. Problem je što se pri tome ne razmišlja o prethodnim periodima u kojima je sve bilo različito za žene i za muškarce. Takvo nekadašnje uređenje ima za posljedicu stanje danas u BH društvu. Uslijedilo je unakrsno ispitivanje gdje je najveći ukob bio vođen oko definisanja prava žena i ugroženosti, te oko pitanja da li treba djelovati preventivno ili čekati da se neki slučaj dogodi da bi se reagovalo.

Kakvo je stanje u sarajevskim srednjim školama i kakvo mišljenje mladi imaju o poštovanju prava žena predočeno je kroz anketu Centra za kulturu dijaloga.

Debata je nastavljena unakrsnim ispitivanjem predstavnice Centra za kulturu dijaloga.

Završni govor afirmacijske ekipe je počeo naglašavanjem činjenice da društvo jeste takvo da su svi članovi diskriminirani, ali to ne umanjuje značaj činjenice da su žene jedna od kategorija koja je ugrožena na ovaj ili onaj način. Negacijska ekipa je upozorila da se previše zanemarila tema debate i iznijela zaključak je da je problem nepoštivanja zakona. Nažalost, BiH je jedina država sa 3 predsjednika i prije ili kasnije će doći do poštovanja ravnopravnosti.

Nakon rezimea najvažnijih aspekata i sukoba u toku debate, od publike je zatraženo da glasaju za najboljeg debatanta, i da svoju odluku obrazlože. Mišljenje publike je bilo podijeljeno između članova N3 i A3. Nakon obrazloženja kriterija prema kojima se bira najbolji debatant/ govornik u TV debati i čitanja namjerno ili nenamjerno učinjenih retoričkih grešaka u govorima debatanata, za **najboljeg debatanta** proglašen je **Armin Methadžević**. Nakon uručenja nagrade koju je obezbjedila knjižara «Buybook», uslijedila je završna riječ voditelja i najava naredne teme TV debate.

U sklopu priprema za osamnaestu TV debatu u Sarajevu je sprovedeno istraživanje javnog mnijenja na ukupnom uzorku od 119 ispitanika a na temu: **Osobe ženskog spola su ugrožene u BiH**. Zaključci ovog istraživanja su slijedeći:

- 53% ispitanika smatra da su žene ravnopravne u društvu, ali 77% ispitanika smatra da nisu u svakoj sferi života u društvu.
- 63% ispitanika nisu upoznati sa pravima žena.
- 90% ispitanika smatra da su žene više izložene oblicima nasilja od muškaraca.
- 80% ispitanika smatra da žena može da obavlja sve poslove jednako dobro kao i muškarac.
- 67% ispitanika smatra da žene nisu prisutne u svim sferama života jednako kao i muškarci

- 60% ispitanika smatra da žene nemaju ravnopravan položaj u raspodjeli vlasti i odlučivanja.
- Neadekvatnim i nedovoljno adekvatnim smatraju ispitanici mehanizam podrške unapređivanja položaja žena na svim nivoima kao i promociju i zaštitu ljudskih prava žena.
- 73% ispitanika smatra da su žene izloženije spolnoj diskriminaciji od muškaraca
- Načini na koje bi se prava žena mogla unaprijediti i zaštititi su: organizovanjem seminara na kojima bi se žene upoznale sa svojim pravima, organizovanjem seminara na temu ljudskih prava i za muškarce i za žene, strogim kažnjavanjem svakog kršenja prava žena, stvaranjem institucija koje bi se direktno bavile pravima žena.
- 60% ispitanika smatra da su osobe ženskog spola ugrožene u BiH.

.....

U sklopu priprema za sedamnaestu TV debatu u Sarajevu, Fojnici i Visokom je sprovedeno istraživanje javnog mnijenja na ukupnom uzorku od 89 ispitanika a na temu: **Da li je vjeronauka u školama potrebna.** Zaključci ovog istraživanja su slijedeći:

- 94% ispitanika smatra da je opravdano organizovati časove vjeronauke u građanskim školama.
- 87% ispitanika smatra da treba organizovati odgovarajuće časove vjeronauke za učenike koji su manjinska skupina u razredu i školi.
- Svi ispitanici smatraju da treba uvesti predmet «Kultura religija» ili «sociologija religija» putem kojeg bi svi učenici mogli slušati i učiti o različitim religijama.
- 86% ispitanika smatra da religija spada u domen privatnosti pojedinca.
- 87% ispitanika smatra da predmet vjeronauka ne treba biti obavezan.
- 52% ispitanika bi voljelo da se na predmetu vjeronauka obrađuje historijat vjere, zatim 22% osnovne principe vjere, 20% etička načela.
- 93% ispitanika smatra da bi vjeronauka kao predmet u srednjim školama doprinosila sticanju znanja učenika o vrijednostima koje pojedina religija nalaže.
- 97% ispitanika smatra da bi predmet vjeronauka doprinosila stvaranju tolerancije.
- 71% ispitanika smatra da predmet vjeronauka ne bi doprinijela stvaranju segregacije učenika.
- Da vjeronauku ne treba ocjenjivati zalaže se 81% ispitanika.
- 62% ispitanika smatra da nastavu iz vjeronauke treba izvoditi samo u okviru vjerskih ustanova
- 84% ispitanika smatra da je vjeronauka u školama potrebna.

.....

U mjesecu maju stavljanja je u funkciju web stranica Centra za kulturu dijaloga, i do kraja je uspostavljena komunikacija sa 10 članova debatnih klubova. Podijeljene su i promotivne afiše trenerima, te su treneri upućeni da su njihovi debatanti pozvani da učestvuju na svim forumima, otvorenim upravo za njih. Ponuđena su 4 foruma na temu: Šta bih promjenio/promjenila u školi?; Želim biti subjekt, a ne objekt u nastavi!; Vijeće učenika i ja! Možemo li i želimo li demokratizirati škole; Čitamo udžbenike, a da li ih razumijemo? Stranica se kontinuirano doraduje kako bi bila što prilagođenija potrebama učenika i drugih korisnika.

-
- Anketiranje učenika kao i analiza dobivenog materijala nije izvršena već se ova aktivnost odgađa do sticanja uslova za njenu implementaciju.

.....

Web stranica je konstantno updatevana novim podacima i izvještajim o trenutnim aktivnostima.

.....

U Sarajevu, dana 14.05.2005. godine u prostorijama Fondacije za kreativni razvoj na Ilidži održan je drugi sastanak trenera debatnih klubova. Treneri koji nisu bili prisutni na sastanku zbog opravdanih razloga su: Amna Haljeta, Ankica Grgić, Ljiljana Skenderović, Rada Perić, Ranka Katalinski, Zoran Pejašinić. Tok sastanka bio je slijedeći:

1. Analiza izvještaja i priloga za debatne novosti pristiglih u proteklom periodu
2. Realizacija međuklupskih posjeta u mjesecu maju/junu 2005. godine – projekat za Svjetsku Banku
3. Duino Institut
4. Planiranje državnog takmičenja i ljetnog debatnog kampa
5. Pisanje projekata – grupni rad

AD1: Nakon uvodne riječi izvršnog direktora Centra za kulturu dijaloga Sanje Vlasisavljević, započeo je sastanak trenera. U uvodnoj riječi je još jednom naglašeno da je do pomijeranja sastanka trenera došlo zbog obaveza pojedinih trenera u školama. Nakon pročitano dnevnog reda, analizirani su izvještaji trenera. Pročitana je lista trenera koji prema evidenciji Centra za kulturu dijaloga nisu dostavili izvještaje o radu debatnog kluba, kao i prilog za debatne novosti do 05. aprila za mjesec mart i 05. maja za mjesec april. Pojedini treneri su tvrdili da su izvještaje poslali, što su potvrđivali priznanicom pošte. Objasnjeno je da će se u tom slučaju smatrati da je trener poslao izvještaj prema datmu na koverti. Naglašeno je svim trenerima da obavezno šalju izvještaje poštom ili e-mailom, te da nakon nekog vremena provjere da li je e-mail, tj. izvještaj stigao, te da uz svaki izvještaj za svaku održanu sesiju moraju biti priloženi potpisi prisutnih.

AD 2: Nakon analize izvještaja trenerima je obrazloženo organiziranje međuklupskih posjeta. Naime, Centru za kulturu dijaloga odobrena su sredstva za projekat međuklupskih posjeta kojim je aplicirano kod Svjetske Banke. Međuklupske posjete su ujedno i jedna od aktivnosti zahtijevanih od strane debatnih klubova. Svi treneri su prethodno podijeljeni u grupe kako bi se smanjilo putovanje, jer se radi o mjesecu maju kada su debatanti okupirani završetkom nastave. Nakon podjele materijala (raspored javnih prezentacija, grupe za međuklupske posjete, plan rada za posjete, sudački listići, debatne novosti) trenerima, objašnjeno je na koji način će se odvijati svaka posjeta. Napomenuto je da svaka posjeta predstavlja mini projekat, slično mini projektima urađenim za IDEA-u, izuzev što će u sklopu ovih međuklupskih posjeta biti izabrani predstavnici svake škole za državno takmičenje. Ideja je da se u toku javnih prezentacija izabere iz svakog kluba po jedan najbolji debatant koji bi školu predstavljao na državnom takmičenju. Od koordinatora svake grupe je zatraženo da nakon završene posjete preda izvještaj, rang listu debatanata i fotografije predstavniku Centra za kulturu dijaloga. Objasnjeno je, također, da će uzvratne posjete biti održane u septembru, nakon početka školske godine. Naglašeno je svim trenerima da se uz svaku grupu nalaze sredstva predviđena za tu grupu i da sve troškove koji su predviđeni ovim sredstvima treneri moraju pravdati Centru za kulturu dijalogu prilažući kopije putnih karata i ovjerenih računa. Objasnjeno je i da različite grupe dobivaju različite iznose novca, zbog udaljenosti škola jednih od drugih. Objasnjena je i uloga koordinatora. Koordinator je zadužen za organizaciju i podnošenje izvještaja nakon završetka međuklupske posjete. Objasnjeno je i da državno takmičenje predstavlja kvalifikacije za svjetsko i da zbog je toga neophodno da debatanti znaju engleski jezik. U slučaju da budu proglašeni najboljim debatantom i otputuju na međunarodno takmičenje, morati će debatovati na engleskom jeziku.

Nakon objašnjenja profesor Galib Borić iz Gimnazije Fojnica je postavio pitanje da li se i pored toga što dolazi po 6 debatanta i što svaka škola ima po 2 tima, podrazumijeva da bude samo jedan debatant proglašen najboljim i ako je to slučaj po kojem kriteriju. Objasnjeno je da se bira samo jedan debatant iz svake škole prema kriteriju ukupnog zbira bodova, iako u svakoj sali pobjeđuje samo jedna ekipa, i samo jedan je najbolji debatant. Također, u slučaju da neki od debatanata imaju isti broj bodova, izbor će se vršiti prema kriteriju glasa publike ili prema kriteriju argumentacije. Glas publike je kriterij koje se dobiva glasanjem prisutnih učenika u sali. Učenici imaju priliku da glasaju za najboljeg debatanta i onaj sa najvećim brojem glasova dobiva glas publike. Ovaj kriterij omogućava da, ukoliko treneri primijete

nekoj debatanta koji se ističe među ostalim, ali nema najviši zbir bodova, uz napomenu koordinatora o isticanju debatanta i glas publike ipak bude uvršten na listu takmičara na državnom debatnom takmičenju.

Slijedeće pitanje je postavila profesorica Mira Mujkić, Mješovita srednja škola Doboj Istok, a u vezi sa linijama gradskog prevoza. Naime linije gradskog prevoza ne postoje iz svih gradova za gradove u kojima bi se trebali klubovi okupiti. Također, linija i ako ih ima nema svaki dan. Zbog toga je došlo do izvjesnih pomjeranja u odnosu na prvobitni plan takmičenja. Mješovita srednja škola Doboj Istok je premještena iz grupe 1 u grupu 6; grupa 3 je promijenila termin na 11.06.2005.godine zbog nemogućnosti škole domaćina da se posjeta organizuje ranije; Budžet za grupu 6 se zbog prelaska škole iz Doboj –Istoka mora povećati na 400 KM jer prethodni budžet ne bi bio dovoljan za putne troškove; grupa 7 je pomjerila termin na 28.05.2005. godine. Profesor iz Dobrinjske gimnazije je predložio za grupu 2 da za predviđeni novac unajmi manji autobus lokalnog autoprevoznika i tako organizuju prevoz učenika iz Sarajeva i Foče. Nakon usaglašavanja grupa i potrebnih sredstava, prešlo se na objašnjenja tema i radionice. Objašnjeno je da učenici škole domaćina treba da pripreme materijal, koji će po jedan primjerak za svaku radionicu biti dostavljen Centru za kulturu dijaloga. Uloga trenera je da motiviše učenike za rad, ali ne i da pripremi radionice. Cilj projekta upravo i jeste da učenici učenicima pripreme materijale. Unutar kluba škole domaćina treba da se rasporede debatanti koji će držati radionice debatantima klubova gostujućih škola, po mogućnosti učenici koji nisu članovi debatnih ekipa kako bi se što veći broj debatanta uključio u realizaciju projekta. Od trenera je još zatraženo da budu što objektivniji i da sude bez pristranosti, jer jedino tako će zaista najbolji debatanti otići na svjetsko takmičenje i dostojno nas predstaviti. Time bi bila omogućena kandidatura Bosne i Hercegovine za organizaciju narednog svjetskog takmičenja. Posebnu pažnju treba obratiti na stil, nastup, izvođenje, držanje jer će tome biti posvećena posebna pažnja i na državnom i na svjetskom takmičenju. Na zahtjev profesorice iz Tekstilne škole, Jasne Remete, objašnjen je da će format debate biti modifikovani Karl Popper/Policy format sa trajanjima govora i unakrsnih ispitivanja po 3 minute, a završnih govora po 4. Naglašeno je da debatante ne treba opterećivati trajanjima govora. Tajanje govora se može dogovoriti prije početka javne prezentacije, ali je bitno da se što više retoričkih osobina pokaže. Na pitanje trenera Sanida Ziraka, da li i materijale za debate pripremaju škole domaćini, odgovoreno je da ne. Već da te materijale pripremaju i za afirmativnu i za negativnu stranu svako škola zasebno.

AD 3: Nakon dogovora o održavanju međuklupskih posjeta, prešlo se na narednu tačku: Poziv za prijavu debatanta za stipendiju Duino Instituta. Radi se o dugogodišnjoj saradnji Centra za kulturu dijaloga i IDEA-e. U 2005. godini su pozvani učenici iz svih država svijeta u kojima postoje debatni programi da učestvuju u radu Duino Instituta koji organizuje IDEA-US. Od trenera je zatraženo da u toku naredne sedmice pošalju prijedlog kao i kraću biografiju učenika koji bi prema mišljenju trenera mogao učestvovati u ovom događaju. Naglašeno je da u 2005. godini postoje naznake o učešću možda čak dva debatanta iz Bosne i Hercegovine. Treneri su obaviješteni o terminima polaska i povratke (29.06., 30.06 do 14.7.). Biografija ne mora biti na engleskom jeziku, ali je obavezno da se predloženi učenik izuzetno dobro koristi engleskim jezikom. Svi treneri su prihvatili prijedlog.

AD 4: Slijedeća tačka dnevnog reda je planiranje datuma državnog takmičenja i ljetnog debatnog kampa. Zatraženo je da treneri predlože datume koji bi odgovarali trenerima i debatantima za održavanje aktivnosti. S obzirom da se nastava završava 15. juna, a u augustu nema aktivnosti, okvirno su dogovoreni termini za državno takmičenje 27. – 30.06. 2005., a za ljetni debatni kamp posljednja sedmica mjeseca augusta kako bi se debatantima dalo podsticaja za narednu školsku godinu. Napomene vezane za državno takmičenje su u vezi sa kriterijima koji će se potencirati. Rečeno je da će se više posvetiti stvaranju dobrih retoričara, jer je to ključni aspekt za evaluaciju na svjetskom takmičenju. Također, debatanti će biti pripremani da se u što je moguće većoj mjeri drže zadanog trajanja govora. Također, na državno takmičenje će debatanti biti posmatrani u različitim situacijama, da bi se vidjelo koliko dobro reaguju u različitim situacijama. Ponovo je naglašeno da je upravo zbog ovakvog državnog takmičenja neophodno da se na međuklupskim posjetama izdvoje zaista najbolji debatanti. Teza državnog takmičenja će biti poznate tek nakon što Centar za kulturu dijaloga primi

obavještenje organizatora svjetskog takmičenja iz Makedonije. Postavljeno je i pitanje dovođenja dodatnih debatanata, koji bi učestvovali, ali ne bi debatovali na ljetnom kampu. Odgovor je da može ali da to ne plaća Centar za kulturu dijaloga.

AD 5: Nakon završenih dogovora oko termina održavanja različitih aktivnosti od trenera je zatraženo da na unaprijed pripremljenim formularima napišu prijedloge projekata po grupama. Treneri su podijeljeni u pet grupa. Svaka grupa je imala određenu temu na koju je trebala napisati projekat. Teme su bile obrazovanje, gender u obrazovanju, prava mladih, europske integracije, stabilnost u regionu. Od trenera je zatraženo da se svako pitanje iz formulara detaljno obrazloži, kao i da svaka navedena aktivnost iz akcionog plana bude detaljno opisana i objašnjena. Zatraženo je da treneri daju svoje mišljenje šta bi bilo dobro da se radi kao projekat.

Nakon završetka projekata, dogovoreno je i snimanje naredne dvije TV debate u sklopu ciklusa «Navedi dobar razlog», koji bi trebalo biti obavljeno 11.06.2005.godine. Ekipe za naredno snimanje su debatni klub iz Gimnazije i srednje stručne škole Istočno Sarajevo i Pete gimnazije za prvu debatu, a za drugu Tekstilna i Elektrotehnička škola iz Sarajeva.

.....

U mjesecu maju pripremljene su i štampane Debatne novosti broj 04/05 koje započinju rječju urednika, nastavljaju se debatnim prilogima srednjoškolskih klubova, a na kraju prilogu od ovog broja se može naći i rubrika «U susret upisu i novim debatnim izazovima» u sklopu koje su objavljene priloge univerzitetskih klubova iz Sarajeva i Tuzle. Naredna rubrika je Najbolji prilog i Najbolji izvještaj, te Najbolja škola. Nova je i rubrika Iz trenerskog ugla u kojoj je objavljen tekst trenera Centra za slijepu i slabovidu djecu, Seeike Cerić. Na posljednjim stranica se nalaze liste trenera koji su dostavili izvještaje za mjesec april do predviđenog roka, odnosno trenera koji nisu dostavili izvještaje uopšte. Također je objavljen i spisak trener koji nisu dostavili prilog za debatne novosti do 10. 05.2005. godine.

.....

Do 05. juna 2005. godine pristigli su izvještaji trenera svih debatnih klubova izuzev Srednjoškolskog centra Foča, trener Dragica Ninković; Katoličkog školskog centra Zenica, trener Mirjana Nikolić; Gimnazije Gradačac, trener: Aida Sahačić; Ekonomske škole Tuzla, trener Zineta Alihodžić; Medicinska škola Mostar, trener Vesna Milavić, Gimnazija Goražde, trener Sanid Zirak, Izvještaji nisu pristigli iz klubova: Gimnazija Bijeljina, trener Rada Perić; Mješovita srednja škola Gradačac, trener Ljiljana Skenderović i Gimnazija Fojnica, trener Galib Borić.

.....

Svi potrebni materijali, kao i snimci debata i detaljniji izvještaji o svim aktivnostima se nalaze u arhivi Debatnog centra.

Od planiranih aktivnosti:

- 2 TV debate
- 2 istraživanja javnog mnijenja
- 3 međuklupske posjete
- Državno takmičenje
- Sastanak trenera debatnih klubova
- Klupske aktivnosti

Realizovane su slijedeće:

U Sarajevu, dana **11.06.2005. u 13:00 sati** održano je snimanje devetnaeste TV debatne emisije «Navedi dobar razlog». Tema emisije: «**Homofobija u BiH postoji**»

Prije početka snimanja održana je pripremna radionica za sve debatante tokom koje su se debatanti međusobno upoznali i dobili objašnjenja TV formata debate, kao i informacije o gostima u pojedinim ekipama, te informacije o pojedinostima koje su ih zanimala. Pitanja debatanata su bila u vezi sa trajanje unakrsnih ispitivanja, ko može postavljati pitanja u unakrsnom ispitivanju, ko su gosti u emisiji, zatim kakva je struktura govora pojedinih debatanata i slično. Nakon datih odgovora, debatanti su nastavili sa pripremanjem svojih izlaganja, kao i pripremom pitanja za unakrsna ispitivanja.

Ekipu afirmacijskog tima činili su debatanti iz **Gimnazije i srednje stručne škole Srpska Ilidža iz Istočnog Sarajeva**: Letić Ivona, Milošević Aleksandar, Lučić Ognjen

Ekipu negacijskog tima činili su debatanti iz **Pete gimnazije iz Sarajeva**: Okić Mirza, Lalić Dino, Zeković Amer.

Gost afirmacijskog tima bila je **Slobodanka Dekić, predstavnica Q udruženja, a gost negacijskog tima, Feđa Mehmedović, XY udruženje.**

Broj debatanta

Debatanti: 5 Debatantice 1 Ukupno: 6

Broj učesnika u publici

Učesnici 17 Učesnice 30 Ukupno: 45

Iako je planirano da publiku čine najbolji razredi Gimnazije i srednje stručne škole Srpska Ilidža iz Istočnog Sarajeva i Pete gimnazije iz Sarajeva, zbog nenajavljenog odsustva učenika Pete gimnazije, publiku su sačinjavali učenici Druge gimnazije Sarajevo i **Gimnazije i srednje stručne škole Srpska Ilidža iz Istočnog Sarajeva.**

Također, u emisiji je emitovana izjava direktora škole, kako bi se postigla što bolja prezentacija sredine i škola, kao i najviših pozitivnih vrijednosti za koje se škola zalaže.

Snimanje je obavljeno u prostorijama Centra za savremenu inicijativu, a u saradnji sa Švicarskim uredom za razvoj. Ekipa koja je omogućila realizaciju emisije je:

voditelj: Jan Zlatan Kulenović, voditelj u publici i istraživač: Nermina Katkić, realizator: Vanja Bogdanović, scenarist i predstavnik Centra za kulturu dijaloga: Sanja Vlaisavljević.

Prije početka snimanja emisije učesnicima u publici objašnjen je TV format emisije i date su tehničke upute.

Nakon uvodne riječi voditelja i predstavljanja ekipa i gostiju, te kratkog uvoda u temu same debate, započela su izlaganja debatanata.

Izlaganje A1 je počelo iznošenjem definicija pojmova homofobija i homoseksualnost. U nastavku izlaganja objašnjeno je da homofobija ima podložno tlo za razvoj u BiH u patrijarhalnom odgoju, žene homoseksualke, jer ni ekonomski i nikako drugačije ne ovise od muškarca, a muškarci jer pokazuju drugu stranu muškarca.

Član N1 je objasnio da je homofobija samo vrsta fobija i da predstavlja bezrazložni strah. Stvarna homofobija ne postoji i to se vidi kroz historiju. Još u vrijeme Osmanlija stvorio se kult tzv. komšiluka na

području bivše Jugoslavije. Živjelo se pod motom bratstva i jedinstva. Također, na prostorima bivše Jugoslavije se ratovalo i tada se nismo bojali ljudi već smo znali svoja prava i borili smo se za njih. Govor prvog člana negacije zaključen je rečenicom: «Sve što je ljudsko nije strano».

U prvom unakrsnom ispitivanju postavljeno je pitanje: Da li su postojali homoseksualci? Odgovor je bio da jesu, ali da historija takve pojedince nije spominjala zato što upravo postoji homofobija. Naredna diskusija se povelala oko definicije homofobije, te je negacijska ekipa tvrdila da homofobija nije samo fobija od homoseksualnosti već uopšteno strah od ljudi, odnosno grupa ljudi. Ima dosta viceva koji se tiču neke grupe ljudi. Najbolji primjer bi bili vicevi o plavušama, ali se postavlja pitanje da li se neko boji djevojaka koje imaju plavu boju kose. Vjerovatno je da se ne boji, ali ima stvorenu predrasudu. Slična je stvar sa homoseksualcima. Također gost afirmacijske ekipe je naglasio da pored homofobije u BiH postoje različite fobije vezane za grupe ljudi, koji na neki način odstupaju od onoga što društvo smatra dozvoljenim. Izuzetno je teško razdvojiti da li se radi o fobiji ili samo neslaganju sa nečijim ukusom.

Izlaganje drugog člana afirmacije se uglavnom zasnivalo na iznošenju podataka dobivenih kroz anketu koju su sproveli sami debatanti i u kojoj su ispitanicima postavljena pitanja: da li ste tolerantni; da li bi vas povrijedilo kad bi neko vama blizak bio homoseksualac; da li osjećate strah od homoseksualaca itd. Zaključak je da većina ispitanika homoseksualnost smatra bolešću, ali i ispitanici smatraju i da je izbor seksualne orijentacije privatna stvar i da svaki pojedinac ima pravo izbora. Međutim, većina ispitanika bi bila povrijeđena ako bi saznala da im je neko blizak homoseksualac. U nastavku izlaganja objašnjeno je da je homofobija u BiH utemeljena na religiji. Naime, religija ima važno mjesto kod svakoga pojedinca, a tri vodeće religije u BiH odbacuju homoseksualnost kao pojavu i to uzrokuje stvaranje fobije.

Kao odgovor od strane negacije naveden je primjer homoseksualnog para iz Irske koji je na sudu u Strazburu dobio parnicu u kojoj je tužio državu zato što su bili pretučeni zbog svoje seksualne orijentacije. Također, negacijska ekipa je reagovala i na podatak dobiven anketom da bi ispitanici bili uvrijeđeni kad bi im neko blizak saopštio da je peder objašnjavajući da je to normalno jer je takva seksualna orijentacija vjerovatno neočekivana.

Prvo pitanje u unakrsnom ispitivanju je bilo kako bi reagovala porodica kada bi čula da je neko homoseksualac, a odgovor je glasio isto kao u prethodnom primjeru, možda bi se čak pojavila i agresivnost, jer je problem komunikacije između djece i roditelja, jer je tema homoseksualnosti tabu. Naredno pitanje je bilo da li bi se takva reakcija mogla povezati sa strahom, i negacija je odgovorila da ne bi, jer to ni strah već tabu tema vezana za tradiciju. Šta je najčešći razlog za postojanje homofobije je bilo pitanje za negaciju, a odgovor je bio da se to opet veže za tabu. Prvi član negacije objašnjava da homoseksualci govore isti jezik i imaju iste moralne principe, ali ono čega se ljudi boje jeste što je homoseksualnost relativno nova pojava, a ljudi se uglavnom boje svega što ne poznaju, uglavnom zbog nedovoljne informisanosti. Nakon ovog se povelala žučna rasprava o pitanju da li se član afirmacije osjeća nelagodno s obzirom da sjedi pored «pedera», što se odnosilo na gosta na strani afirmacije. Gost je zatražio da se takav izraz ne koristi, jer je uvredljiv. Gost je također dodao da u sredinama u kojima se stalno krećemo sigurno postoji 2-3 ljudi homoseksualaca, ali da ne postoji homofobija jer se ne zna da su homoseksualci. Puno je veći problem sa kontrolom gender ili rodofobije, jer se ona puno češće manifestuje.

U kratkom govoru gosta afirmacije, predstavnice udruženja «Q» koje se bavi zaštitom prava queer osoba, naglašeno je da postoji diskriminacija, i da je ona možda prisutna upravo u samom studiju, jer se ne zna koliko ljudi koji su trenutno u studiju je na neki način drugačije, ali se ne može izraziti. Gost negacije, predstavnik udruženja «XY» koje se bavi seksualnom edukacijom i reproduktivnim zdravljem je naglasio da je pitanje da li postoji homofobija čitavog društva ključno, jer se homofobija pojavljuje zbog postojanja društvenih uloga i neuklapanja homofobije u te uloge. Drugi problem je neinformisanost koja dovodi do tabua. Organizacija čiji sam ja predstavnik se trudi da omogući informisanje ljudi.

Također gost je dao odgovor na pitanje postavljeno na početku unakrsnog ispitivanja, zašto se dva muškarca ne mogu držati za ruke, objašnjavajući da je upravo to ono što proizlazi iz opšte homofobije društva. Postavlja se pitanje psihološkog uticaja na dijete u slučaju da vidi takve muškarce. Da li bi to kasnije uticalo na seksualnu orijentaciju djeteta. Kao odgovor zašto se kroz historiju nisu javljali poznati homoseksualci objašnjeno je da čak i slučaju kad dođe do napada na nekoga zbog seksualne

orijentacije niko ne priča o tome. Ljudi se u stvari ne plaše homoseksualnosti, već onoga što homoseksualci predstavljaju i na šta ne mogu uticati. Jedan od razloga zbog kojih BiH nije u Eropskoj Uniji jeste zbog neispunjenosti uslova resocijalizacije društva – u uslovima za ulaz u EU postoji stav da trebaju biti data ista prava svim manjinama, a homoseksualci se smatraju manjinom.

Nakon završenog unaksnog ispitivanja, a prije posljednjeg unaksnog ispitivanja i govora debatanata, predstavnica Centra za kulturu dijaloga Nermina Katkić iznijela je rezultate istraživanja javnog mnijenja koje je sproveo Centar.

U posljednjem govoru afirmacije ponovo je spomenuta anketa i objašnjeno je da problem o kojem se raspravlja nije šta većina misli, već da li postoji homofobija čak i ako je ona izražena samo kod male grupe ljudi. Rezultati pokazuju da 10% ispitanika smatra homoseksualnost bolešću, a normalno je da se ljudi boje različitih bolesti, npr. karcinoma i tome slično. Čak i društvo u kojem živimo je na neki način bolesno i u tome leži problem i podloga različitih fobija između ostalog i homofobije.

Negacija se u posljednjem govoru osvrnula na značenje riječi homofobija, rekavši da je to neosnovan strah od ljudi i homoseksualaca. U BiH postoje tri religije i narod je religiozan, a kako religije zabranjuju homoseksualnost, pojavljuje se naravno homofobija. Svi smo imali priliku čuti za kult komšiluka. Danas imamo kult homoseksualaca, ali homofobija ne postoji, jer se homoseksualci okupljaju stvarajući udruženja. Šta bi se desilo kada bi otkrili da je komšija homoseksualac, da li bi bili preplašeni. Negacija smatra da ne bismo, jer je takva pojava danas normalna. Ako nekome najbolji prijatelj saopšti da je zaljubljen, i to u njega, a istog su spola i dalje će se nastaviti družiti jer nema ničije krivice u tom slučaju. Homoseksualci stalno traže ispunjenje prava, iako negacijska ekipa tvrdi da je to nerazumljivo, jer prava postoje. Međutim problem je u tome što je društvo tradicionalno orijentisano još uvijek. N3 je izjavio da je i sâm homofobičan i da bi smatrao nenormalnim da pripada sredini u BiH, a da nije homofobičan.

Nakon završenih govora predstavnica Centra za kulturu dijaloga Sanja Vlasić je ponovila pitanje o zaljubljenosti prijatelja u nekog člana A3. Debatant je odgovorio da osjeća da je homofobičan i da bi u takvom slučaju, vjerovatno svjesno ili nesvjesno počeo izbjegavati tog prijatelja.

Nakon završenog dodatnog unaksnog ispitivanja od publike je zatraženo da kaže svoje mišljenje o najboljem debatantu. Glasovi su bili podjeljeni na debatante N1, N2 i A3. Prije konačnog proglašenja pobjednika prema kriterijima koje je objasnila predstavnica Centra za kulturu dijaloga, pročitani su gafovi i retoričke greške debatanta. Najboljim debatantom proglašen je **Aleksandar Milošević iz Gimnazije i srednje stručne škole Srpska lliđza iz Istočnog Sarajeva**. Nakon uručjenja nagrade koju je obezbjedila knjižara «Buybook», uslijedila je završna riječ voditelja i najava naredne teme TV debate.

.....

U Sarajevu, dana **11.06.2005. u 15:30** sati održano je snimanje dvadesete TV debatne emisije «Navedi dobar razlog». Tema emisije: **«NASILJE U PORODICI POSTOJI U BIH»**.

Prije početka snimanja održana je pripremna radionica za sve debatante tokom koje su se debatanti međusobno upoznali i dobili objašnjenja TV formata debate, kao i informacije o gostima u pojedinim ekipama, te informacije o pojedinostima koje su ih zanimala. Pitanja debatanata su bila u vezi sa trajanjem unaksnih ispitivanja, ko može postavljati pitanja u unaksnom ispitivanju, ko su gosti u emisiji, zatim kakva je struktura govora pojedinih debatanata i slično. Nakon datih odgovora, debatanti su nastavili sa pripremanjem svojih izlaganja, kao i pripremom pitanja za unakrsna ispitivanja.

Ekipu afirmacijskog tima činili su debatanti iz **Srednje tekstilne škole iz Sarajeva**: Bašović Adnan, Maljišević Ševala i Hulić Delila, a

Ekipu negacijskog tima činili su debatanti iz **Osnovne škole «Grbavica II» iz Sarajeva**: Žiga Ensar, Sadina Džindo i Čaušević Azra.

Gost afirmacijskog tima bila je **Sanja Dautbegović**, psiholog - učesnica u projektu Sigurna kuća, a **gost negacijskog tima**, **Alma Suljević**, kiparica i borac za ljudska prava.

Broj debatanta

Debatanti: 2 Debatantice:4 Ukupno:6

Broj učesnika u publici

Učesnici:13 Učesnice:45 Ukupno:58

Iako je planirano da publiku čine najbolji razredi škola učesnica u emisiji, zbog nenajavljenog odsustva većine učenika ovih, publiku su sačinjavali učenici **Druge gimnazije Sarajevo**, najbolje odjeljenje **Tekstilne škole Sarajevo** i mali broj učenika iz **Osnovne škole «Grbavica II»**.

Također, u emisiji je emitovana izjava direktora škole, kako bi se postigla što bolja prezentacija sredine i škola, kao i najviših pozitivnih vrijednosti za koje se škola zalaže.

Snimanje je obavljeno u prostorijama Centra za savremenu inicijativu, a u saradnji sa Švicarskim uredom za razvoj. Ekipa koja je omogućila realizaciju emisije je:

voditelj: Jan Zlatan Kulenović, voditelj u publici i istraživač: Nermina Katkić, scenarist i predstavnik Centra za kulturu dijaloga: Sanja Vlasisavljević.

Prije početka snimanja emisije učesnicima u publici objašnjen je TV format emisije i date su tehničke upute.

Najbolji razred Tekstilne škole iz Sarajeva je predstavila Andrić Aleksandra. U svom govoru je rekla da je I1 razred najbolji jer ima najmanji broj izostanaka i prosjek viši od 4. Kroz predstavljanje osnovne škole «Grbavica II» je pročitana historijski razvoj škole i projekti koje je škola implementirala, a školu je predstavila Arnesa Tufek.

Nakon uvodne riječi voditelja i predstavljanja ekipa i gostiju, te kratkog uvoda u temu same debate, započela su izlaganja debatanata.

Afirmacijska linija je počela rečenicom nasilje postoji. Uslijedila je definicija koja kaže da je nasilje svaki postupak koji ugrožava i razara neko drugo biće. Uzrok nasilja može biti loša finansijska situacija u porodici, a s obzirom da je BiH zemlja u tranziciji i nismo ekonomski razvijeni, takva situacija samo podstiče nasilnike. Mišljenje afirmacijskog prvog člana je da su nasilnici odvažni i misle da mogu to raditi, i to uglavnom jer ljudi misle da o tome ne treba pričati. Mi trebamo raširiti ruke i pomoći žrtvama u njihovom problemu. Pitanje koje se postavlja jeste šta više utiče na osobu, fizičko i psihičko maltretiranje. Pretpostavimo da se radi o psihičkom nasilju, jer ono ostavlja dublji trag

Negacija smatra da razlog pojave nasilja u BiH treba sagledati kao nešto što su stranci nametnuli kroz svoje zakone, jer u stranim državama ima jako puno zabilježenih slučajeva nasilja. U BiH nasilje nije u tolikoj mjeri razvijeno. Najviše se javlja tzv. lažno nasilje, čiji je cilj privući pažnju. Prvi član negacije je također definisao i pojam porodice, psihosocijalnu zajednicu roditelja i djece, u kojoj treba vladati harmonija.

U prvom unakrsnom ispitivanju afirmacija je postavila pitanje negaciji postoji li nasilje, a negacija odgovorila da nasilje postoji i da je to neosporno. Uslijedilo je pitanje da li članovi negacije poznaju ijednu osobu koja se suočava sa problemom nasilja. Odgovoreno je da poznaju, ali da niti tu činjenicu može zanemariti niti se pokušava uplitati, jer negacija smatra da probleme treba da riješe sami akteri. Iz publike je zatraženo da afirmacija navede primjer nasilja u porodici. Afirmacija je odgovorila da nasilje nije nepoznata tema i da u svakom sarajevskom naselju možemo čuti neku viku što utiče na djecu, jer takvo ponašanje ostavlja trajne posljedice. Negacijska ekipa je postavila pitanje da li to nužno mora značiti da je vika nasilje, na šta je afirmacijska ekipa odgovorila da ne mora značiti, ali obično jeste. Na samom kraju unakrsnog ispitivanja je predstavica Centra za kulturu dijaloga, Sanja Vlasisavljević napomenula da su ekipe u obavezi da prikupe novinske članke kao dokazni materijal, te da bi to trebali prezentovati u oku debate. Publika je također zatražila da negacija razjasni način na koji su stranci nametnuli svoje zakone. Negacija je objasnila da je to nametnuto pojavom SOS organizacija, jer prije toga nasilje nije postojalo. Dolaskom stranaca su ustanovljene ovakve organizacije, vjerovatno u najboljoj namjeri, kako bi ljudi u najranijoj fazi bili u mogućnosti javiti se na npr. SOS telefon i pokušati riješiti problem na samom početku, a ne nakon što neko nastrada. Međutim, gost u studiju je rekao da je to pogrešno shvatanje i da SOS organizacije nisu formirali stranci, već lokalne vlasti. Također je naglašeno da je izuzetno veliki broj primljenih poziva u različite organizacije. Obično je u pitanju psihičko, ali i ekonomsko nasilje i najčešće se radi o ženama između 25-35 godina i omladini između 18-20 godina starosti.

U drugom afirmativnom govoru učvršćena je početna teza da nasilje postoji. Kao dokaz rečeno je da su tokom rata zabilježeni slučajevi majki koje su svoje kćerke nudile UMPROFOR- u u zamjenu za jednu konzervu hrane. Toj djeci je bilo 13-15 godina, a u Centru za slijepa i slabovida lica imamo slučaj

pedagoga koji je zlostavljao učenike. U Srednjoj Bosni imamo slučaj dječaka, koji je mucao kako se u početku mislilo bez razloga, da bi se kasnije otkrilo da je u obližnjem SFOR - u prošao kroz različite vrste torture za koje mu se plaćalo.

Negacija je međutim tvrdila da je BiH zemlja u razvitku, i da je nemoguće da takvo društvo opstane u zemlji koja je puna nasilja. Zadovoljni ljudi ne mogu proizići iz porodice u kojoj postoji nasilje. Provedena je anketa u kojoj su učestvovali učenici osnovne škole «Grbavica II» i koja je pokazala da od 32 ispitana učenika 21% misli da nasilje postoji, a ostali smatraju da ne postoji.

Pitanjem iz publike počelo je drugo unakrsno ispitivanje. Ponovljeno je pitanje veze dolaska stranaca u BiH i pojave nasilja. Negacijski prvi član je rekao da negacija ne smatra da nasilje ne postoji, već da nije u tolikoj mjeri zastupljeno da bi mu se trebalo pridavati toliko pažnje. Afirmacijska ekipa je upitala da li je anketa validna s obzirom da je napravljena na jako malo uzoku ispitanika. Postavlja se pitanje da li je 7 ljudi koji su odговорili da ne postoji nasilje dovoljno da bi se to smatralo opštim stanjem društva. Gost Alma Suljević smatra da svi pomalo griješe. Ljudi su amateri u oblasti odgoja. Možda je otac koji galami, izuzetno dobar način odgoja.

Gost afirmacijske ekipe tvrdi da je nasilje prisutno. Od 2000-2004 u SOS kuće je smješteno 234 osobe. Obično su žene i djeca u pitanju i radi se i o psihičkom i o ekonomskom vidu nasilja. O tome svjedoče i mnogi pozivi na SOS telefone. Na osnovu statističkih podataka većina poziva je zbog psiho-fizičkog maltretiranja. Jedino rješenje jeste primiti žrtve u «Sigurnu kuću» i pružiti im mogućnost da sa njima radi psiholog, bez mogućnosti vraćanja kući.

Gost negacije je navela primjer studentice koja je bila u Londonu i kroz rad upoznala jednog od pripadnika grupacije Tamilski Tigrovi koji je ubio preko 200 ljudi i u potpunosti prestao komunicirati sa ostatkom svijeta. Studentica je uspjela crtajući i tako komunicirajući s njim, adaptirati ga i pomoći mu da se prilagodi sredini i da počne da komunicira sa okolinom.

Usljedio je unakrsno ispitivanje gdje je objašnjeno da kada roditelj galami na svoju djecu, oni prave tu istu grešku i to se u svakoj generaciji ponavlja. Ali, ponekad je veće nasilje prikazati samo nasilje, nego sam učinjeni čin. Afirmacijski prvi član je postavio pitanje gostu negacije, s obzirom da je upućena u rad gošće, da li kroz borbu protiv nasilja u suštini priznajete da postoji nasilje. Gošća je odgovorila da se lično bori protiv svakog oblika nasilja i pokušava ljude naučiti da bez obzira što ste pod bilo čijim uticajem treba ipak govoriti argumentirano. Negacija je postavila pitanje zašto se ovome ne govori javno, ako je nasilje u tolikoj mjeri razvijeno. Odgovor je iz publike glasio da ne treba o tome neprekidno govoriti.

Nakon posljednjeg unakrsnog ispitivanja uslijedili su rezultati istraživanja javnog mnijenja koje je sproveo Centar za kulturu dijaloga.

Afirmacija se zalagala da postoji nasilje, i da glavni uzrok leži u siromaštvu. Vi ste se složili da smo u tranziciji. Upravo zbog toga se treba zalagati da porodica ne provodi nasilje, već da živi u harmoniji. Danas imamo sve veći broj nasilnika, a jedan od razloga je upravo loš roditeljski odnos.

N3 se osvrnula na sprovedenu anketu. Naglašeno je da osobe koje su rekle da postoji nasilje su navele primjere da su ih roditelji «naružili», zbog lošeg učenja ili zbog nečega što nisu uradili. Problem je preuveličavanje. Primjer koji je naveden, odnosi se na Centar za slijepu i slabovidu djecu i omladinu, jest zabrinjavajući, ali o tome ne raspravljamo danas, jer danas govorimo o nasilju u porodici, a što se tiče SOS telefona, postoji mogućnost da neko dijete prijavi roditelje iz osвете, jer mu roditelji nešto zabranjuju.

Usljedio je dodatno unakrsno ispitivanje predstavnice Centra. Prvo pitanje je upućeno gošći afirmacije: Šta se radi s onim koji provode nasilje? Gošća je rekla da SOS radi u saradnji sa Centrom sa socijalni rad, gdje se pokušava psiho-socijalnim tretmanima ocijeniti stvarno stanje i da li se žrtva nasilja može vratiti ponovo u istu sredinu. Nasilje je zastupljeno bez obzira da li se radi o ruralnoj i gradskoj sredini i bez obzira na intelekt, ali u sklonište traži zaštitu puno više slabije obrazovano stanovništvo. Dalje je bilo pitanje koja se metoda sprovodi za djecu predškolskog uzrasta, a koja za majke sa djecom. Gošća je odgovorila da su djeca smještena sa majkama, jer majka u takvim slučajevima i prijavljuje nasilje, sa njima se radi kroz kreativne radionice. Pitanje debatantice afirmacije je bilo šta se sa ženama dešava dalje nakon što prođu tretman, jer su u SOS kućama samo «u prolazu». Žene nakon što prođu psiho-

fizički tretman same odlučuju da se vrate i najčešće se vraćaju. U diskusiju se uključila i gošća negacije koje je rekla da je svaka šesta žena u svijetu zlostavljana, ali problem Bosne je u tome što ljudi ne shvataju da «Batina» nije «iz raja izašla» već iz bolesnih umova koji misle da to sve rješava. Afirmacija je na kraju konstatovala da je lijepa riječ «izašla iz raja» i da se jedino njome sve rješava.

Nakon završenog dodatnog unkasnog ispitivanja od publike je zatraženo da kaže svoje mišljenje o najboljem debatantu. Publika je većinom glasala za A1. Prije konačnog proglašenja pobjednika prema kriterijima koje je objasnila predstavica Centra za kulturu dijaloga, pročitani su gafovi i retoričke greške debatanta. **Najboljim debatantom** proglašen je **Hulić Delila**. Nakon uručjenja nagrade koju je obezbijedila knjižara «Buybook», uslijedila je završna riječ voditelja i najava naredne teme TV debate.

.....

Prema podacima dobivenim kroz istraživanje javnog mnijenja sprovedenom u Sarajevu na temu: «**Homofobija u BiH postoji**» u kojem je učestvovao **81 ispitanik** možemo izvući slijedeće zaključke:

- 57% smatra homofobiju opravdanom
- Najčešći razlozi za postojanje homofobije su osjećaj ugroženosti i strah od nepoznatog
- 80% ispitanika se slaže da se ljudi boje onoga što ne poznaju i što je drugačije
- 70% ispitanika je izjavilo da im ne smeta seksualna orijentacija drugih ljudi, a 90 % ispitanika tvrdi da im ne smeta ni kada ljudi imaju drugačiji pogled na svijet
- 90% ispitanika nije u bliskom odnosu sa osobom koja je homoseksualac, biseksualac, transvestiti ili metroseksualac
- 97% ispitanika smatra da je seksualno opredjeljenje ili pogled na svijet sloboda izbora
- 80% ispitanika smatra da homofobija u BiH postoji

.....

Istraživanje javnog mnijenja održano u Sarajevu na temu: «**Nasilje u porodici postoji**» u kojem je učestvovalo **87 ispitanika** je pokazalo slijedeće rezultate:

- 90% ispitanika smatra da je nasilje podrazumjeva i fizičko i psihičko zlostavljanje
- 70% ispitanika je upoznato sa postojanjem organizacija koje se bave problemom nasilja u porodici
- 77% ispitanika smatra da neki ljudi ne znaju prepoznati nasilje u porodici
- 80% ispitanika upoznato je sa postojanjem problema nasilja u njihovoj bližoj sredini
- 61% ispitanika smatra da je najčešći slučaj nasilja u porodici nasilje nad ženom
- 57% ispitanika smatra da djeca odrasla u porodici gdje je bilo prisutno nasilničko ponašanje imaju više izgleda da nauče takav oblik ponašanja i da ga koriste, nego djeca koja nisu bila izložena nasilju u porodici
- 90% ispitanika smatra da nasilje u porodici može trajno ostaviti fizičke i psihičke posljedice na djecu koja doalze iz takvih porodica
- 94% ispitanika smatra da nasilje u porodici postoji u BiH

.....

Održane su tri međuklupske posjete u sklopu projekta za Svjetsku banku. 03.06.2005.godine održana je međuklupska posjeta slijedećih škola: Gimnazija Banja Luka, Gimnazija Gradačac i planirana je Mješovita srednja škola Gradačac, koja nije prisustvovala druženju. 04.06.2005.godine održana je međuklupska posjeta čiji je domaći bila Gimnazija «Enver Pozderović» u Goraždu, a u posjetu su dolazile škole: Elektrotehnička škola Sarajevo, Gimnazija i srednja stručna škola Istočno Sarajevo, Medicinska škola Mostar, Srednjoškolski centar Foča. 11.06.2005.godine odvijala se međuklupska posjeta u prostorijama Gimnazije «Dobrinja» u Sarajevu, a gostovale su škole: Gimnazija Visoko, Gimnazija Fojnica, Peta gimnazija, Centar za slijepu i slabovidu djecu i omladinu Sarajevo. Svim posjeta je prisustvovalo i osoblje Centra za kulturu dijaloga, kako bi se osigurala implementacija svih planiranih aktivnosti.

.....

U Sarajevu, u periodu **29.06-01.07.2005. godine u prostorijama Gimnazija i srednje učiteljske škole «Obala»**, održano je **Državno debatno takmičenje – Izbor BH predstavnika za svjetsko debatno takmičenje u Makedoniji 2005. godine** na kojem je učestvovalo **20** trenera, **30** debatanata, **2** supervizora i **6** članova osoblja. Iako je bilo najavljeno prisustvo na Državnom takmičenju svih škola izuzev Gimnazija Gradačac, MSŠ Gradačac. Gimnazije Živinice, MSŠ Kalesije i Gimnazija Bijeljina, nisu prisustvovali ni predstavnici slijedećih škola: Medicinska škole iz Mostara i Gimnazija Visoko.

Od predviđenog plana rada se odstupilo prvog dana, zbog zahtjeva trenera za hitnim sastankom kako bi se razjasnile nejasnoće u vezi kriterija ocjenjivanja i drugih detalja u vezi takmičenja, ali su sve aktivnosti planirane za državno takmičenje i održane. Izmjena je u pomjeranju satnice tako da je 29.06.2005, godine umjesto takmičenja u javnom govoru od 18:30-19:30 održan sastanak trenera (zapisnik se nalazi u prilogu), a takmičenje je pomjereno za 30.06.2005 u terminu od 10:20-11:20 i prema tome su pomjerane i ostale sesije.

Kategorije predviđene za takmičenje debatanata su:

- Debata – preliminarno, polufinale i finale
- talk show
- javni govor.

Debatanti su se takmičili u svakoj kategoriji debatajući u po dvije runde, tako da je svaki debatant zastupao i afirmativnu i negativnu stranu. Za svaku rundu takmičenja debatovala se jedna od teza koje će također biti teze na Svjetskom takmičenju, a to su **«Bolje se fokusirati na strategiju smanjenja štete nego na strategiju donošenja zakona u borbi protiv ovisnosti o drogama»** i **«Generalna politika države treba da se podudara sa Konvencijom o pravima djeteta»**. Svim trenerima i debatantima su podijeljeni Vodiči kroz takmičenje, kriteriji prema kojima trebaju biti ocjenjeni debatanti u različitim kategorijama, te definicije osnovnih pojmova kako ne bi dolazilo do sukoba u tom segmentu.

Nakon završenih preliminarnih rundi po svim kategorijama u polufinale se plasiralo 12 najboljih debatanata u ukupnom pojedinačnom plasmanu: Rudonja Denis, Vila Lejla, Pehlivanović Ilma, Tomašević Maja, Marković Danilo, Gvozden Džanan, Bilić Adnan, Đapo Jasmina, Letić Ivona, Džinić Almedina, Smajić Ajla i Šakić Robert. Od ovih dvanaest kroz polufinale je izabrano 6 debatanta koji su se takmičili u finalu, a to su: Džanan Gvozden, Almedina Džinić, Jasmina Đapo, Denis Rudonja, Maja Tomašević, Adnan Bilić, od kojih je prema unaprijed određenim kriterijima izabran **tim koji će BiH predstavljati na Svjetskom debatnom takmičenju u Makedoniji 2005. godine**. Tim čine slijedeći debatanti:

1. **Džanan Gvozden**
2. **Jasmina Đapo**
3. **Denis Rudonja**

Svi debatanti su dobili diplome za učešće, a najboljima su dodijeljene i nagrade. Na ceremoniji zatvaranja takmičenja prisustvovao je i specijalni gost, pokrovitelj takmičenja, gradonačelnik Brčko Distrikta, gospodin Mirsad Đapo, koji je najboljima lično uručio nagrade i diplome. Tom prilikom gospodin Đapo je održao kraći govor u kojem je naglasio važnost ovakvih događaja, i programa uopšte, za mlade ljude u BiH.

.....

- Sastanak trenera debatnih klubova održan je 01.07.2005. godine. Na sastanku je raspravljano o prethodno isplaćenim naknadama, te o organizaciji i organizacionim tijelima Centra za kulturu dijaloga. Treneri su zahtijevali da im se pojasne kriteriji za obračun naknada, te različite procedure unutar Centra za kulturu dijaloga, što je i učinjeno

.....

- Kroz klupske aktivnosti za mjesec maj pripremljeni su debatanti za Državno takmičenje. Treneri su u klubovima pripremali debatante u različitim kategorijama i formatima koji će se pojaviti na Državnom takmičenju, a koji su bili unaprijed najavljeni u pozivu debatantima za učešće.

.....

Aktivnosti koje nisu planirane, a realizovane su:

- Radionica za debatante SDC – IBHI

U Sarajevu, u periodu od 29.06.-01.07.2005. godine održana je radionica za debatante u sklopu projekta koji finansira SDC-IBHI. Radionica je obuhvatala slijedeće oblasti: Format TV debate, Unkršno ispitivanje i uloga publike u TV debati, Suđenje TV debate, Impromptu govor, Improvizirani govor, Javni govor, Principi usmenog interpretiranja, Arguemntacijska linija, Dokazivanje. Seminaru nisu prisustvovala slijedeće škole: Gimnazija Gradačac, MSS Gradačac, Gimnazije Živinice, Medicinska škola Mostar, Ekonomska škola Tuzla i Gimnazija Bijeljina, zbog obaveze u vezi sa završetkom školske godine, te podjelom svjedočanstava. Iako je radionica organizovana za debatante paralelno su organizovane i radionice za trenere. Debatanti su prisustvovali radionicama u puno većem broju nego što je to slučaj sa trenerima

Svi potrebni materijali, kao i snimci TV debata i detaljni izvještaji o svim aktivnostima se nalaze u arhivi Centra za kulturu dijaloga.

Od planiranih aktivnosti:

- Radionica za debatante za projekat «Navedi dobar razlog»
- Državno debatno takmičenje
- Sastanak trenera
- Radionica za stipendiste Fondacije Heinrich Böll Sarajevo
- Pripreme za Svjetsko debatno takmičenje
- Odlazak na svjetsko debatno takmičenje

Realizovane su slijedeće:

Učesnici radionice za debatante održane u Sarajevu 29.06. – 1.07. 2005. godine su sve škole uključene u program Centra za kulturu dijaloga, ujedno i škole koje učestvuju u projektu «Navedi dobar razlog» osim škola: Gimnazija Bijeljina, Gimnazija Gradačac, Gimnazija Živinice, MSŠ Gradačac, Medicinska škola Mostar i Ekonomska škola Tuzla koje se nisu odazvale učešću na ovoj radionici. Radilo se prema unaprijed određenom planu rada, koji je uključivao 10 sesija o različitim dijelovima TV debate.

Sesija 1: Format TV debate

U sklopu predavanja debatanti su se upoznali sa ovim formatom debate, tokom debate kao i bitnim elementima debate kao što su: argumentacija, prezentacija, organizacija. Navedeni elementi debate su obrađeni jer su ključni tokom pripremanja debate

Sesija 2: Unakrsno ispitivanje u TV debati i uloga publike u emisiji.

Debatantima je razjašnjena uloga i važnost CX-a u debati kao i elementi na koje moraju obratiti pažnju dok pripremaju CX. Ukazano im je na ciljeve unakrsnog ispitivanja a to su: razjasniti oponentove argumente, «natjerati» oponenta da ipak stane uz neku poziciju, ukazati na nedostatke u oponentovoj argumentacijskoj liniji. Pitanja koja su izdvojena u ovoj sesiji bila su: Da li su jasna pitanja?, Kakva su pitanja?, Da li je postignut cilj?, Da li su informacije iz CX upotrijebljene u toku narednih govora?

Sesija 3: Suđenje TV debate.

Debatanti su se upoznali sa načinom ocjenjivanja tokom TV debate kao i glavnim aspektima ocjenjivanja. Za suđenje se kaže da je možda i najteži posao u cijeloj debati. Sudija sluša ključne argumente, dokaze, pobijanja, opovrgavanja i sve to bilježi. Donosi odluku ko pobjeđuje, a ko gubi. Izriče razloge za svoju odluku govoreći jasne poente za i protiv.

Prve tri sesije imale su za cilj da sve učesnike pripreme za javno debatovanje i poboljša njihov nastup u medijima.

Nakon sesije 3 održana je pokazna debata – snimak TV debate. Tom prilikom analizirani su iskazi svakog debatanta raspravljajući pri tome o greškama koje su neki od njih učinili te načinima na koje mogu poboljšati svoj nastup. Analiziran je također i tok unakrsnog ispitivanja i date su smjernice za poboljšanje i tog segmenta debatovanja.

Drugi dan debatanti su imali priliku na sesijama upoznati se sa četiri različite vrste modela govora. Govor sa ograničenim vremenom za pripremu (Impromptu govor i Improvizovani govor) su stvoreni da razviju kod učenika naviku brzog mišljenja i pripreme. Oni bi trebali inspirisati učenike za rasprave o važnim filozofskim pitanjima i trenutnim događanjima. Dok su govori sa neograničenim vremenom za pripremu napravljeni kako bi pomogli učenicima da razviju navike mišljenja i govora neophodne za uvjeravanje i informiranje publike. Ove vrste govora trebaju inspirisati učenike da sprovedu detaljna istraživanja o temama svojih govora, te da svoje govore prevježbavaju mnogo puta.

Modeli govora obrađeni na sesijama:

Sesija 4: Impromptu govor

Sesija 5: Improvizovani govor

Sesija 6: Javni govor

Sesija 7: Usmena interpretacija

Za svaki model govora obrađeni su slijedeći aspekti:

- obrazovni ciljevi govora
- pravila govora
- pravila takmičenja govora
- suđenje govora
- koraci koji se trebaju pratiti prilikom izbora centralne misli ili teze
- argumenti
- razvijanje uvoda, prelaza i zaključaka
- plan vježbi
- izvođenje govora.

Između sesije 5 i sesije 6 napravljena je pauza za ručak u trajanju 60 min.

Debatanti su gledali još jednu snimljenu TV debatu u kojoj su učestvovala ekipe: Peta gimnazija iz Sarajeva i Gimnazija i SSS Istočno Sarajevo gdje je A ekipa potpuno promašila temu definirajući homofobiju kao strah od ljudi. Nakon toga, održana je još jedna pokazna debata Talk Show-a – format TV debate «Navedi dobar razlog» u kojoj su debatovali učesnici radionica kako bi praktično pokazali usvojeno znanje sa radionica prethodnog dana.

Treći dan radionice za debatante održane su slijedeće sesije:

Sesija 8: Argumentacijska linija

Tokom sesije debatantima je pojašnjena uloga argumenata u debati i izrada argumentacijske linije. U najkraćem, argumentacijska linija je cjelina svih argumenata, definicija i kriterija. Obje strane u debati imaju jasno određene zadatke, prema kojima i grade argumentacijsku liniju.

Sesija 9: Potkrepa

Svaki argument mora imati potkrepu da bi uopće bio argument. Potkrepljivanje je postupak kojim se želi ustvrditi ISTINITOST jednog suda (teze).

Sesija 10: Zaključak sa radionica

Sesija je bila koncipirana tako da obuhvati sve teme obrađene prethodna dva dana na radionicama i da ih zaključi. Debatanti su imali priliku da postavljaju pitanja o mogućim nejasnoćama sa prethodnih radionica i da još jednom razjasne i utvrde bitne aspekte obrađenih tema.

Smatramo da je održani seminar uspješno realizovan i da je svim učesnicima omogućio da steknu nova znanja i utvrde već postojeća u vezi sa debatovanjem TV debata kao i znanja o novim modelima govora koje su upoznali tokom radionice, a to su: Impromptu govor, Improvizirani govor, Javni govor i Usmena interpretacija. Debatanti još uvijek imaju bojazan od slobodnog formiranja rečenice. Opterećeni su materijalom i pripremljenim tekstom. Mali broj debatanta i kada se okuraži da govori neovisno o tekstu govori i suviše jednostavnim rječnikom, upotrebljava žargon i ne oslovljava oponenta sa poštovanjem.

Preporuke za slijedeću radionicu:

Obraditi:

- Šta je govor?
- Vještine govorništva
- Kultura govora
- Verbalna komunikacija
- Neverbalna komunikacija
- Usklađivanje verbalne i neverbalne komunikacije
- Javno zagovaranje
- Elementi i dinamika procesa javnog zagovaranja
- Strategija javnog zagovaranja
- Mediji i javno zagovaranje
- Odnosi sa javnošću

.....

U periodu **29.06-01.07.2005. godine u Sarajevu u prostorijama Gimnazija i srednje učiteljske škole «Obala»**, održano je **Državno debatno takmičenje – Izbor BH predstavnika za svjetsko debatno takmičenje u Makedoniji 2005. godine** na kojem je učestvovalo **20** trenera, **30** debatanata, **2** supervizora i **6** članova osoblja.

Ekipe koje zbog obaveza u školi nisu uzele učešće u Takmičenju su: Gimnazija Bijeljina, Gimnazija Gradačac, Gimnazija Živinice i Mješovita srednja škola Gradačac. Takmičenju nisu prisustvovala ni ekipe Srednje medicinske škole iz Mostara i Ekonomske škole iz Tuzle. Također, iako je najavljen dolazak treneri iz Gimnazije Fojnica, Mješovite srednje škole Kalesija, Gimnazije «Dobrinja», debatni klub «Veritas» i Gimnazije Goražde nisu prisustvovali takmičenju.

Takmičenje se odvijalo prema unaprijed određenom planu rada.

Od plana rada se odstupilo prvog dana, zbog zahtjeva trenera za hitnim sastankom kako bi se razjasnile nejasnoće u vezi kriterija ocjenjivanja i drugih detalja u vezi takmičenja, ali su sve aktivnosti planirane za državno takmičenje i održane. Izmjena je u pomjeranju satnice tako da je 29.06.2005, godine umjesto takmičenja u javnom govoru od 18:30-19:30 održan sastanak trenera (zapisnik se nalazi u prilogu), a takmičenje je pomjereno za 30.06.2005 u terminu od 10:20-11:20 i prema tome su pomjerane i ostale sesije.

Kategorije predviđene za takmičenje debatanata su:

- Debata – preliminarno, polufinale i finale
- talk show
- javni govor.

Debatanti su se takmičili u svakoj kategoriji debatajući u po dvije runde, tako da je svaki debatant zastupao i afirmativnu i negativnu stranu. Za svaku rundu takmičenja debatovala se jedna od teza koje će također biti teze na Svjetskom takmičenju, a to su **«Bolje se fokusirati na strategiju smanjenja štete nego na strategiju donošenja zakona u borbi protiv ovisnosti o drogama»** i **«Generalna politika države treba da se podudara sa Konvencijom o pravima djeteta»**. Svim trenerima i debatantima su podijeljeni Vodiči kroz takmičenje, kriteriji prema kojima trebaju biti ocjenjeni debatanti u različitim kategorijama, te definicije osnovnih pojmova kako ne bi dolazilo do sukoba u tom segmentu. Takmičenje u debati i javnom govoru se odvijalo u pet sala, a takmičenje u javnom govoru u tri odvojene sale.

Formati prema kojima su se odvijala takmičenja su:

FORMAT – DEBATA

A1	5 minuta
N3-A1	3 minute
N1	5 minuta
A3-N1	3 minute
A2	5 minuta
N1-A2	3 minute
N2	5 minuta
A1-N2	3 minute
A3	6 minuta
N3	6 minuta

FORMAT –Javni govor

Izlaganje debatanta	2 minute
Unakrsno ispitivanje	6 minuta

FORMAT –Talk show

Izlaganje debatanta	2 minute
Unakrsno ispitivanje	3 minuta

Za pripremu: po 3 minute po ekipi

UKUPNO DEBATA: 50 minuta

Za popunjavanje sudačkih listića: 10 minuta

narednoj tabeli:

Rezultati obje debatne runde se mogu vidjeti u

R.br	ŠKOLA	DEBATANT	DEBATA – I runda	DEBATA – II runda
1.	Gimnazija Banja Luka	Maja Tomašević	70	70
2.	Gimnazija Dobrinja	Vila Lejla	68	43
3.	Elektrotehnička škola Sarajevo	Denis Rudonja	63	68
4.	Gimnazija i srednja stručna škola Istočno Sarajevo	Letić Ivona	63	67
5.	Srednjoškolski centar Foča	Marković Danilo	62	56
6.	Gimnazija Brčko	Jasmina Đapo	61	66
7.	Gimnazija «Ismet Mujezinović» Tuzla	Almedina Džinić	61	63
8.	MSSŠ Kladanj	Lejla Ahmetović	60	64
9.	Gimnazija Fojnica	Smajić Ajla	59	65
10.	Gimnazija Bugojno	Džanan Gvozden	57	73
11.	MSSŠ Teočak	Senada Hasanović	55	32
12.	Gimnazija Banja Luka	Marijanović Bojana	54	46
13.	MSSŠ Čelić	Azra Efendić	51	52
14.	Ekonomska škola Tuzla	Kurtić Mejra	51	46
15.	Gimnazija Brčko	Ibrišimović Larisa	51	32
16.	Gimnazija Lukavac	Tokić Almedina	50	59
17.	Gimnazija Dobrinja	Kapetanović Selma	50	45
18.	MSSŠ Doboј Istok	Almin Vehabović	49	51
19.	Osnovna škola «Grbavica II» Sarajevo	Azra Čaušević	48	53
20.	Centar za slijepu i slabovidu djecu i omladinu	Memić Dženita	48	49
21.	KŠC Zenica	Robert Šakić	47	62
22.	Ekonomska škola Sarajevo	Čorbo Merima	46	62
23.	Peta gimnazija	Pehlivanović Ilma	46	59
24.	Treća gimnazija	Bilić Adnan	46	57
25.	Tekstilna škola Sarajevo	Delila Hulić	44	55
26.	Gimnazija Gračanica	Emina Čamdžić	43	48
27.	KŠC Tuzla	Tatjana Ubavić	39	57
28.	Gimnazija Goražde	Sanida Sijerčić	36	36
29.	Ekonomsko - hemijska škola Lukavac	Ervina Šehić	35	48
30.	Izbjegličko naselje Mihatovići	Avdo Alihodžić	18	5

Rezultati obje runde takmičenja u kategoriji Talk show su slijedeći:

R.br	ŠKOLA	DEBATANT	TALK SHOW - I runda	TALK SHOW - II runda
1.	Treća gimnazija	Bilić Adnan	321	249
2.	Elektrotehnička škola Sarajevo	Denis Rudonja	316	247
3.	Gimnazija Brčko	Jasmina Đapo	313	207
4.	Peta gimnazija	Pehlivanović Ilma	307	243
5.	Gimnazija «Ismet Mujezinović» Tuzla	Almedina Džinić	304	262
6.	Gimnazija Banja Luka	Marijanović Bojana	297	199
7.	Gimnazija Dobrinja	Vila Lejla	296	229
8.	Srednjoškolski centar Foča	Marković Danilo	295	244
9.	MSŠ Kladanj	Lejla Ahmetović	294	235
10.	KŠC Zenica	Robert Šakić	294	257
11.	Ekonomska škola Sarajevo	Čorbo Merima	293	216
12.	Gimnazija Bugojno	Džanan Gvozden	285	261
13.	Tekstilna škola Sarajevo	Delila Hulić	282	185
14.	Gimnazija Banja Luka	Maja Tomašević	280	269
15.	Gimnazija i srednja stručna škola Istočno Sarajevo	Letić Ivona	280	251
16.	Gimnazija Lukavac	Tokić Almedina	279	220
17.	KŠC Tuzla	Tatjana Ubavić	275	211
18.	Gimnazija Brčko	Ibrišimović Larisa	272	205
19.	Centar za slijepu i slabovidu djecu i omladinu	Memić Dženita	272	233
20.	MSŠ Teočak	Senada Hasanović	257	181
21.	Gimnazija Fojnica	Smajić Ajla	256	253
22.	Gimnazija Gračanica	Emina Čamdžić	254	186
23.	MSŠ Doboј Istok	Almin Vehabović	253	241
24.	Gimnazija Dobrinja	Kapetanović Selma	252	220
25.	Gimnazija Goražde	Sanida Sijerčić	249	186
26.	Osnovna škola «Grbavica II» Sarajevo	Azra Čaušević	237	209
27.	MSŠ Čelić	Azra Efendić	230	212
28.	Ekonomsko - hemijska škola Lukavac	Ervina Šehić	225	167
29.	Ekonomska škola Tuzla	Kurtić Mejra	223	209
30.	Izbjegličko naselje Mihatovići	Avdo Alihodžić	91	62

Posljednja kategorija takmičenja prije proglašenja polufinalista, a koja ulazi u ukupni plasman debeatnata je bio Javni govor. Rezultati obje runde javnih govora su slijedeći:

R.br	ŠKOLA	DEBATANT	JAVNI GOVOR – I runda	JAVNI GOVOR – II runda
1.	Elektrotehnička škola Sarajevo	Denis Rudonja	101	102
2.	Peta gimnazija	Pehlivanović Ilma	93	89
3.	Ekonomska škola Sarajevo	Čorbo Merima	93	82
4.	Treća gimnazija	Bilić Adnan	92	97
5.	KŠC Zenica	Robert Šakić	90	97
6.	Gimnazija Bugojno	Džanan Gvozden	88	88
7.	Gimnazija Fojnica	Smajić Ajla	86	86
8.	Gimnazija i srednja stručna škola Istočno Sarajevo	Letić Ivona	85	96
9.	Gimnazija Dobrinja	Vila Lejla	83	80
10.	Gimnazija Banja Luka	Maja Tomašević	82	82
11.	Gimnazija Brčko	Ibrišimović Larisa	82	93
12.	Tekstilna škola Sarajevo	Delila Hulić	81	74
13.	Gimnazija Gračanica	Emina Čamdžić	81	85
14.	Srednjoškolski centar Foča	Marković Danilo	80	98
15.	Gimnazija Brčko	Jasmina Đapo	78	75
16.	Centar za slijepu i slabovidu djecu i omladinu	Memić Dženita	77	73
17.	Osnovna škola «Grbavica II» Sarajevo	Azra Čaušević	76	90
18.	Gimnazija «Ismet Mujezinović» Tuzla	Almedina Džinić	75	90
19.	Ekonomska škola Tuzla	Kurtić Mejra	75	87
20.	MSŠ Kladanj	Lejla Ahmetović	74	69
21.	Gimnazija Dobrinja	Kapetanović Selma	73	87
22.	MSŠ Doboj Istok	Almin Vehabović	72	71
23.	Gimnazija Banja Luka	Marijanović Bojana	71	96
24.	Gimnazija Goražde	Sanida Sijerčić	71	74
25.	MSŠ Čelić	Azra Efendić	71	82
26.	KŠC Tuzla	Tatjana Ubavić	70	82
27.	Ekonomsko - hemijska škola Lukavac	Ervina Šehić	70	50
28.	MSŠ Teočak	Senada Hasanović	67	93
29.	Gimnazija Lukavac	Tokić Almedina	63	83
30.	Izbjegličko naselje Mihatovići	Avdo Alihodžić	32	52

Nakon završenih preliminarnih rundi po svim kategorijama u polufinale se plasiralo 12 najboljih debatanata u ukupnom pojedinačnom plasmanu, koji su prema slijedećem rasporedu nastavili takmičenje:

SALA 1

EKIPA A	Rudonja Denis	Vila Lejla	Pehlivanović Ilma
EKIPA B	Tomašević Maja	Marković Danilo	Gvozden Džanan
SUDIJA:	Jan Zlatan Kulenović		

SALA 2

EKIPA C	Bilić Adnan	Đapo Jasmina	Letić Ivona
EKIPA D	Džinić Almedina	Smajić Ajla	Šakić Robert
SUDIJA:	Azra Bijedić		

U **finale** su se plasirali:

1. Džanan Gvozden
2. Almedina Džinić
3. Jasmina Đapo
4. Denis Rudonja
5. Maja Tomašević
6. Adnan Bilić

Kroz takmičenje u debati i improviziranom govoru odabrana su **tri predstavnika BiH na Svjetskom debatnom takmičenju u Makedoniji 2005.** godine, a to su:

1. **Džanan Gvozden**
2. **Jasmina Đapo**
3. **Denis Rudonja**

Kompletno takmičenje je medijski pratilo više televizijskih stanica, kao i nekoliko dnevnih listova: TV 99, NTV Hayat, Oslobođenje, SAN itd.

Svi debatanti su dobili diplome za učešće, a najboljima su dodijeljene i nagrade. Na ceremoniji zatvaranja takmičenja prisustvovao je i specijalni gost, pokrovitelj takmičenja, gradonačelnik Brčko Distrikta, gospodin Mirsad Đapo, koji je najboljima lično uručio nagrade i diplome.

.....

Sastanak trenera planiran za mjesec august je, na zahtjev trenera, održan 29. 06. – 01.07.2005. godine u Sarajevu u prostorijama Učiteljske škole. Prvi dan je trenerima objašnjen format debate, talk show-a i javnih govora, te dana mogućnost za postavljenja pitanje. S obzirom da suci nisu imali pitanja u vezi formata niti u vezi toka takmičenja, sa sastanak završen i nastavljeno je sa Svečanim otvaranjem državnog takmičenja.

Zbog iznenadnih problema u toku Državnog takmičenja treneri su zatražili da se nastavak sastanka održi ranije nego što je planirano sa ciljem razrješenja trenutnih dilema profesora, a u vezi sa ulogom suca i tajmera u toku takmičenja, te da se treneri obavijeste o daljem radu Centra za kulturu dijaloga. Dileme u vezi sa takmičenje i pitanja su odgovorena odmah, a odgovori na pitanja u vezi organizacije Centra za kulturu dijaloga su odgođeni za naredni dan.

Prije svega trenerima je data mogućnost da postave pitanja ili daju komentare, a onda je Izvršni direktor Centra za kulturu dijaloga Sanja Vlasisavljević odgovarala na postavljena pitanja.

Pitanja su bila slijedeća:

- kako ocjenjivati talk show prema zadanim kategorijama
- kako popuniti sudačke listiće za javni govor
- sudačka etika u toku, prije i poslije debate
- da li davati ikakve komentare debatantima
- koje su uloge negacijske i afirmacijske ekipe

Nakon pitanja postavljenih od strane trenera, pročitana su i pitanja koja su postavili debatanti kroz radionicu održanu u istom terminu u kom se odvijao sastanak trenera. Pitanja su bila slijedeća:

- Nedoumice u posljednjoj debati – sudije pretjerale s pitanjima, davali suviše komentare tokom debate
- Sudije ne poznaju pravila debatnog formata (sudije nemaju znanja o suđenju)
- U toku debate sudije debatantu rekle da je promašio tezu
- Sudije pravile grimase tokom izlaganja debatanata
- Tajmer u debati određivao ko će koga pitati
- Pošto treneri nemaju znanja, pogrešno treniraju debatante
- Šta je zadatak trenera pred državno takmičenje? Da li oni trebaju da spremaju svoje debatante?
- Oralna kritika
- Da li se maturanti mogu slati na državno, pošto KŠC Tuzla to ne praktikuje
- Ako se primjetno vidi naklonost trenera prema svom debatantu da li postoji mogućnost da se ti bodovi zanemare? Ne trebaju suditi treneri svojim debatantima

Cilj radionice za debatante je bio da se dobiju što otvorenija pitanja za trenere i da se pokušaju razriješiti dileme debatanata.

Nakon postavljenih svih pitanja kako trenera, tako i debatanata, i kraće diskusije moglo se zaključiti slijedeće:

- Sudački listić za talk show nije ništa novo, već naprotiv jedan od sudačkih listića korištenih na talk show-ima na Ljetnom debatnom kampu održanom u mjesecu augustu 2004. godine u Neumu. Osim toga, očekivalo se da će pitanja u vezi sudačkih listića biti postavljena u toku prethodnog dana u terminu koji je bio planiran za formate različitih kategorija takmičenja. Međutim, kako većina trenera nije razumjela ovaj obrazac, sudački listić je objašnjen ponovo, te su svim trenerima podijeljeni, kontrolni listići u kojima je objašnjeno šta svaka od kategorija podrazumijeva. Kategorije su: argumentacija, bolest, plan, CX i prezentacija/retorika. Primjerak kontrolnog listića se nalazi u prilogu izvještaja.
- Također, napomenuto je da debatante na sudačkim listićima za javni govor, treneri ocjenjuju samo u prvom redu prema svi kategorijama tj svim kolonama. Pri procjeni govornika prvi član iznosi svoj stav, zatim naredni govornik treba taj stav proširiti i dodati neke nove elemente. Moto je zamjena za kriterij u Karl Popper debati i tako ga treba posmatrati, kao vrhovnu vrijednost i cilj izlaganja. Propozicija i naracija predstavlja nagovještaj sadržaja onoga što će biti izloženo u govoru i može se stopiti u jednu cjelinu u toku govora. Pobijanje je imaginarno pobijanje da bi se pokazalo zašto suprotno mišljenje nije dovoljno validno. Naglašeno je da debatanti moraju obavezno ustati dok govore i da suci trebaju posebnu pažnju prezentaciji debatanata. Bolest je u stvari problem o kojem se govori u debatantskom govoru.
- Odgovor na pitanje u vezi sa etikom sudaca, što ujedno obuhvata i odgovor na nekoliko pitanja postavljenih od strane debatanata, je bio da suci ne treba da daju nikakve komentare naročito ne u toku debate, bez obzira na vrstu komentara. Zbog toga su na ovom takmičenju isključene i oralne kritike, a ostavljeno dovoljno prostora na sudačkom listiću za moguće komentare. Cilj je da debatanti ne znaju ko je pobijedio u debati, ali, da kroz sudački listić, nauče u čemu su grijeshili i šta je bilo presudno za pobjedu ili poraz ekipe. Također je poželjno da se sudije suzdrže od bilo kakvih gestikulacija u toku debate, kako bi debatantima što manje pokazivali svoju odluku. Također je urađen i osvrt na pitanje debatanata u vezi sa suđenjem trenera svom debatantu. Rečeno je da trener može i treba da sudi svom debatantu, ali da pri tome nije od debatanata u sali ne bi trebao primijetiti bilo koji vid naklonosti niti jednom debatantu ili timu. Na ovaj komentar trener kluba «Castra» iz Gimnazije Banja Luka je zatražio da se svi treneri

upozore da nije poželjno davati nikakve komentare čak ni prije ni poslije debate, jer se time može postići da debatanti osjete naklonost suca prema jednoj od ekipa. Dogovoreno je i da se oralna kritika uključi nakon finalne debate.

- Naredno pitanje se odnosilo na uloge negacijske i afirmacijske ekipe. Najveća dilema je bilo da li negacija treba da u potpunosti negira tezu ili samo da ponudi alternativno rješenje ili strategiju. Odgovor je da format debate nije isključivo negiranje teze i da takva strategija predstavlja jako zahtjevno istraživanje i jako razvijene sposobnosti debatanata. Negacijska ekipa nužno pobija sve što je afirmacija rekla i po mogućnosti onim redom kako je izrečeno.
- Naredni zaključak je vezan za diskusiju u vezi postavljanja pitanja od strane trenera ili od strane debatanata i ulogu tajmera u toku debate. Zaključeno je da je tajmer moderator u toku debate, talk show-a i javnog govora. Također, sudije treba da procjene kome dati prednost u talk show-u, kako bi se postiglo da debatanti što više pitaju, s obzirom da je nemoguće dati više vremena za unakrsna ispitivanja. Također, bitno je da se procijeni koliki je interes debatanata za postavljene pitanja, pa ukoliko ne postoji onda dati mogućnost sudijama da pitaju. U toku rasprave pokrenuto je i pitanje discipline i kontrole u toku unakrsnih ispitivanja tako da se postigne da ne govori više debatanata u istom momentu. Dogovoreno je da će, na Ljetnom debatnom kampu pored sesija oratorstva biti obuhvaćene i sesije vezane za ovu problematiku. Treba pokušati naći ravnotežu i dati mogućnost svim debatantima. Također, poželjno je da pitanja budu upućena debatantu koji je prethodno izlagao, a ne svim debatantima tako da debatanti budu što više ispitivani i da što više ispituju.
- Uloga trenera u pripremi debatanata je da debatantima pomognu, ali ne i da pripreme kompletne case-ove za ekipu. Takva praksa treba da bude, ne samo prije državnog takmičenja, već i prije bilo koje druge aktivnosti.
- Maturantima je dozvoljeno da učestvuju na svim takmičenjima, jer i dalje imaju status učenika, bez obzira što je nastava završena za taj period.

Kao generalni zaključak naglašeno je da sva pitanja debatanata upućuju na subjektivnost trenera prema debatantima, te da takve situacije uvijek treba izbjegavati.

U toku trećeg dana trenerima je omogućeno postavljanje pitanja u vezi organizacije unutar Centra za kulturu dijaloga, te visine naknada trenerima za prethodni rad. Sesija je počela prezentacijom slijedećeg dnevnog reda:

- Uvodna riječ
- Individualne refleksije o prethodnom i danu održavanja sastanka
- Info o CZKD – Soros debatnom centru
- Samoprocjene
- Ljetni kamp
- Popunjavanje upitnika za procjenu
- Debatne novosti.

U uvodnoj riječi izvršni direktor Centra za kulturu dijaloga je naglasio da je sastanak od izuzetne važnosti, jer će biti dati odgovori na pitanja koja su treneri postavljali u toku protekla dva dana.

Prije svega to je podrazumijevalo odgovore na individualna pitanja pojedinih trenera, te na pojedinačne slučajeve svakog od trenera. Kako su treneri već prethodnog dana tražili objašnjenja na pitanja: zašto je Soros Debatni program promijenio naziv i da li to znači da se i suština rada mijenja; kako klubovi trebaju raditi, da li Centar za kulturu dijaloga treba da dā neke instrukcije; Naknade trenerima; Unutrašnja organizacija CKD itd.

Prije svega odgovoreno je na pitanje o promjeni naziva iz Soros debatnog programa u Centar za kulturu dijaloga. Objasnjeno je da je to samo promjena naziva radi preregistracije debatnog programa koja je bila neophodna, s obzirom da je Debatni program od januara mjeseca postao domaća nevladina organizacija. Od registracije Centra za kulturu dijaloga, statutom organizacije osnovana su odgovarajuća upravna tijela. Osnovo upravno tijelo je Skupština organizacije koju trenutno čine 4 člana: Sanja Vlasisavljević – izvršni direktor Centra za kulturu dijaloga, Jasmin Čečo – IT asistent, Selma Dizdarević – program asistent i Zoran Marčeta – asistent za finansijska pitanja. Pored toga u radu

skupštine učestvuju i radna grupa koju čine 5 regionalnih koordinatora koje imenuje skupština. Trenutni status trenera u Centru za kulturu dijaloga jest da predstavljaju saradnike centra za kulturu dijaloga i da su angažovani i plaćeni prema potpisanom ugovoru. Članom udruženja građana Centra za kulturu dijaloga postaje se dobrovoljno, učlanjenjem u registar članova. Potrebno je ispuniti izjavu – pristupnicu udruženju (prijedlog pristupnice se nalazi u arhivi CKD) i platiti članarinu. Ugovor o djelu koji treneri potpisuju kako bi primili naknadu za rad obuhvata iznos naknade za izvršene obaveze u zadatom roku u neto iznosu od 110. Ugovor obuhvata slijedeće obaveze: dostavljanje izvještaja o radu za protekli mjesec najkasnije do 5-og u narednom mjesecu putem preporučene pošte ili elektronskim putem; dostavljanje priloga za Debatne novosti najkasnije do 5-og u narednom mjesecu; učestvovanje ekipa na takmičenjima, seminarima, okruglim stolovima i ostalim aktivnostima koje organizuje Udruženje (odustajanje od navedenih aktivnosti ili nedovoljan broj učesnika se sankcioniše razmjerno efektivnim radnim satima predviđenim za aktivnosti, a od naknade za održavanje predavanja); učešće na sastancima, te sve ostale dodatne aktivnosti koje će biti naknadno regulisane. Također, napomenuto je da učešće na TV snimanju, takmičenja, seminari, koji se odvijaju u ugovornom periodu, a odnose se na sve članove kluba će biti vrjednovano srazmjerno broju radno predviđenih sati.

Nakon datih objašnjenja u vezi sa organizacijom Centra za kulturu dijaloga, svim trenerima je podijeljen listić za samoprocjenu kako bi treneri sami mogli ocijeniti svoj rad i koliko su motivirani da nastave raditi u sklopu CKD.

Nakon što su listići vraćeni profesorici Ranki Katalinski na analizu, prešlo se na dogovor o terminu održavanja Ljetnog debatkog kampa i broj debatanta. Od trenera je zatraženo da u prethodno napravljenoj tabeli upišu imena po dva debatanta koji bi mogli prisustvovati ljetnom debatkom kampu – jedna debatanti učesnik i debatant rezerva ukoliko debatant učesnik ne bude u mogućnosti prisustvovati kampu.

Nakon dogovora svi treneri su zamoljeni da popune upitnik za projekat unaprijeđivanja profesionalnog razvoja zaposlenih u obrazovanju i obrazovno-vaspitnoj praksi u zemljama Jugoistočne Evrope. Upitnik se odnosio na profesionalni razvoj nastavnika u školama i drugim obrazovnim institucijama.

Nakon popunjavanja upitnika koji su vraćeni Centru za kulturu dijaloga i prosljeđeni na dalju obradu Projektnom timu, podijeljene su Debatne novosti za mjesec maj.

.....

U Sarajevu, u hotelu «Terme», dana 27.07.2005. godine održana je radionica za stipendiste Fondacije Heinrich Böll. Na zahtjev Fondacije Centar za kulturu dijaloga je pripremio i održao 5 radionica na temu: «Argumentovano govorenje i debata». Prije početka radionica od učesnika je zatraženo da napišu svoja očekivanja, koja se nalaze u priogu izvještaja. Prva sesija je obuhvatala Osnove govora. Nakon jednogminutnog predstavljanja svih učesnika radionice, teoretski je objašnjeno šta je govor i koje su osobine dobrog govora. Kao ilustracija svakog od principa korištena su prethodna predstavljanja učesnika. Nakon odgovora na pitanja u vezi radionice, počela je sesija dva kojom je obuhvaćeno kreiranje govora. Tokom ove radionice objašnjeno je kako odrediti predmet i cilj govora, ako postaviti tezu govora, definisati pojmove i koje pokazatelje i stil izabrati pri kreiranju govora. Nakon teoretskog dijela svi učesnici radionica su zamoljeni da napišu govor na temu «Radionice o kreiranju govora su dosadne». Izlaganje pisanih govora je snimljeno i naknadno prezentirano učesnicima kako bi samo bili u mogućnosti da uvide pogreške. Naredna radionica je obuhvatala obješenjenja Argumenta i njegove strukture. Naglašeno je također zašto je bitan argument u govoru i debati kao i vrste argumenata zavisno od dokaza na koje argument počiva. Preostalo vrijeme radionice je iskorišteno da učesnici iz datih primjera pokušaju izdvojiti dijelove argumenata. U predposljednjoj radionici obješnjene su vrste i dijelovi govora. Nakon radionice svi stipendisti su dobili zadatak da napišu kratki govor u trajanju od 3 minute na temu koju rade ili imaju namjeru raditi kao diplomski rad. Iz grupe su izdvojena 3 stipendista koja su imala priliku izlagati svoje govore. Svi učesnicima su podjeljeni primjeri dobrog govora za javni, sudski, parlamentarni, politički govor, propovijed, vojnički govor, akademsko-poetski i prigodničarski govor. Posljednja radionica obuhvatila je načine postavljanja i odgovaranja na postavljena pitanja. Pomenuta su pitanja otvorenog i zatvorenog tipa te o čemu treba voditi računa pri ispitivanju, odnosno

odgovaranju na pitanja. Praktični dio radionice se ogledao u pripremi unakrsnog ispitivanja na temu «Predmet ogovrništva treba uvesti na univerzitet i u srednje škole». Uz ovu radionicu priložen je i materijal koji objašnjava kako efektivno koristiti unakrsno ispitivanje. Nakon završenih radionica, od svih česnika je zatraženo da napišu svoje mišljenje o održanoj radionici. Komentari se nalaze u prilogu izvještaja.

.....

U sklopu pripreme za Svjetsko debatno takmičenje u Makedonije, izabrani predstavnici su bili dužni da pripreme materijale i prikupe sve dostupne podatke u vezi sa temama Svjetskog debatnog takmičenja, i za afirmacijski i za negacijski case. Prije odlaska na Svjetsko takmičenje održan je sastanak članova tima, na kojem su dogovorene pozicije debatanta u timu i plan puta. Sastanak je održan 21.07.2005. godine u prostorijama Centra za kulturu dijaloga u Sarajevu.

.....

22.07 su svi debatanti u pratnji trenera Jasmina Čeče otputovali na Svjetsko debatno takmičenje u Strugi u Makedoniji.

Svi potrebni materijali, plakati, diplome i akreditacije, kao i sudački listići za svaku od aktivnosti se mogu naći u arhivi Centra za kulturu dijaloga.

AUGUST 2005. GODINE

Od planiranih aktivnosti:

- Svjetsko debatno takmičenje u Makedoniji
- Radionica za debatante – SDC IBHI
- Sastanak sa predstavnicima OSCE-a Sarajevo i Mostar
- Administrativni poslovi

Realizovane su slijedeće:

- Nakon završenih priprema u Sarajevu, na Svjetsko debatno takmičenje u Makedoniju je otputovao tim u sastavu: Denis Rudonja, Jasmina Džapo i Džanan Gvozden sa trenerom i predstavnikom Centra za kulturu dijaloga Jasminom Čečom. Takmičenje je održano u periodu 23.07.-04.08.2005. godine. u Strugi u Makedoniji. U sklopu svjetskog takmičenja održana su: Takmičenje nacionalnih klubova, Takmičenje miksanih timova i Debatni forum. Rezultati učešća su plasman trenera Jasmina Čeče među 10 najboljih sudija na takmičenju. Materijal sa takmičenja je u arhivi Centra za kulturu dijaloga.

-
- Umjesto planiranog seminara za debatante u sklopu projekta za SDC-IBHI «Navedi dobar razlog» održan je seminar za trenere 29.-30.08.2005. godine na Jahorini. Seminaru su prisustvovali svi treneri koji su najavili dolazak izuzev Živke Kukrić, trener kluba Gimnazije u Banjoj Luci i Rade Perić trenera Kluba Gimnazije u Bijeljini. Treneri koji su unaprijed najavili da neće prisustvovati sastanku su: Aida Sahačić, Gimnazija Gradačac; Ljiljana Skenderović, MSŠ Gradačac; Sanid Zirak, Gimnazija Goražde; Snežana Čokić, Gimnazija i srednja stručna škola Istočno Sarajevo; Sedika Cerić, Centar za slijepu i slabovidu djecu i omladinu, Sarajevo; Halim Avdagić, Gimnazija Visoko; Zineta Alihodžić, Ekonomska škola Tuzla; Nedžad Alijić, Gimnazija «Ismet Mujezinović»; Romeo Knežević, KŠC Tuzla; Rizo Hasanović, MSŠ Kalesija; Amna Haljeta, Gimnazija Bugojno; Mirjana Nikolić KŠC Zenica; Mukadesa Mašić, Gimnazija Dobrinja. Održano je 5 sesija na temu «TV govornišтво», jer su treneri insistirali da seminar bude upravo u vezi sa ovom temom. Raspravljano je o stilu govorenja, načinu ocjenjivanja i ukazivanja publici na stil govorenja kako bi se publika obrazovala, te o strukturi govora svakog pojedinačnog člana. Posljednja sesija je posvećena rezimiranju prethodno snimljenih debata, te dogovoru o narednim snimanjima.

-
- Sastanak sa predstavnicima OSCE-a Sarajevo i Mostar održan je u prostorijama OSCE-a Sarajevo. Sastanku su prisustvovali predstavnici OSCE-a: Matthew Netwton, Željka Šulc i Maria Prse, te predstavnica Centra za kulturu dijaloga Selma Dizdarevic. Tema sastanka je bio dogovor u vezi sa mogućim projektom Centra za kulturu dijaloga u saradnji sa OSCE-om Mostar, te da se razjasne pojedinosti u vezi sa implementacijom projekta. Pitanja su bila u vezi sa načinom transfera novca Centru za kulturu dijaloga, sadržaj planiranih sesija, te razjašnjenje pojedinosti u vezi sa tačkama predloženog budžeta.

Svi potrebni materijali, plakati, diplome i akreditacije, kao i sudački listići za svaku od aktivnosti se nalaze u arhivi Centra za kulturu dijaloga.

Od planiranih aktivnosti:

- 2 TV debate
- 2 istraživanja javnog mnijenja
- Drugi krug međuklupskih posjeta u sklopu projekta za WBI
- Debatne novosti
- Prikupljanje podataka o pokretanju klubova u školskoj 2005./2006. godini
- Seminar za nove debatne trenere – stepen I
- Redovni administrativni poslovi

Realizovane su slijedeće:

U Sarajevu, dana 10.09.2005. u 13:00 sati održano je snimanje 21. TV debatne emisije «Navedi dobar razlog». Tema emisije: **«SPORT U BIH NI/JE U SLUŽBI DNEVNE POLITIKE».**

Prije početka snimanja održana je pripremna radionica za sve debatante tokom koje su se debatanti međusobno upoznali i dobili objašnjenja TV format debate, kao i informacije o gostima u pojedinim ekipama, te informacije o pojedinostima koje su ih zanimale. Pitanja debatanata su bila u vezi sa trajanjem unakrsnih ispitivanja, ko može postavljati pitanja u unakrsnom ispitivanju, ko su gosti u emisiji, zatim kakva je struktura govora pojedinih debatanata i slično. Nakon datih odgovora, debatanti su nastavili sa pripremanjem svojih izlaganja, kao i pripremom pitanja za unakrsna ispitivanja.

Ekipu afirmacijskog tima činili su debatanti iz **Gimnazije iz Gračanice:** Kanita Šuvalić, Ilda Šabanović i Jasmina Mrkonja, a

Ekipu negacijskog tima činili su debatanti iz **Gimnazije «Vaso Pelagić» Brčko:** Admir Čivić, Jasmina Đapo i Tamara Duvnjak.

Gost afirmacijskog tima je **Aner Selamović**, navijač kluba «Željezničar» iz Sarajeva, a **gost negacijskog tima, Omer Stambolić**, predsjednik Sportskog saveza BiH.

Broj debatanata

Debatanti: 1 Debatantice: 5 Ukupno:6

Broj učesnika u publici

Učesnici: 8 Učesnice: 31 Ukupno: 39

Publiku su sačinjavali članovi **Omladinskog kluba «Desnek» iz Breze**, te predstavnici i gosti **Omladinske informativne agencije iz Mostara, Beograda i Norveške.**

Također, u emisije će biti emitovana izjava direktora omladinskog centra, kako bi se postigla što bolja prezentacija sredine iz koje učenici dolaze, kao i najviših pozitivnih vrijednosti za koje se omladinski centar zalaže. Predstavnica omladinskog centra «Desnek», Nejra Beganović je ukratko objasnila ciljeve Centra i navela koje su trenutne aktivnosti Centra.

Snimanje je obavljeno u prostorijama Centra za savremenu inicijativu, a u saradnji sa Švicarskim uredom za razvoj. Ekipa koja je omogućila realizaciju emisije je:

voditelj: Jan Zlatan Kulenović, voditelj u publici i istraživač: Nermina Katkić, scenarist i predstavnik Centra za kulturu dijaloga: Sanja Vlasisavljević, predstavnik FTV-a: Samira Salihagić.

Nakon uvodne riječi voditelja i predstavljanja ekipa i gostiju, te kratkog uvoda u temu same debate, započela su izlaganja debatanata. Specifičnost ove debate je u tome što su obje strane zastupale istu tezu tj da postoji umiješanost politike u sport u BiH. Prvi član afirmacije ekipe je počeo izlaganje ponavljajući rečenicu iz uvoda da sport i politiku ne treba miješati, ali da živimo u društvu u kojem je realnost potpuno drugačija.

Nakon završenog drugog CX-a uslijedili su govori gostiju u studiju. Gost afirmacijske ekipe je rekao da osnovno što zaista treba, jeste donijeti zakon o sportu i zakon o huliganstvu koji u svim ostalim zemljama svijeta već postoji. Druga važna strana jeste privatizovati klubove. Time bi se postiglo da

puno političara učestvuje u donošenju odluka u klubovima. Potrebno je jako brzo donijeti zakone. Time bi se postiglo da se izdvoje sportski navijači od navijača huligana koji na utakmice samo da izazovu nered. Gost negacijske ekipe je prvo postavio pitanje ko u cijeloj situaciji razmišlja o sportašima. Ako se klubovi privatizuju, da li će biti u mogućnosti da opstanu i da se nastave finansirati. Tokom cijele debate riječ je o navijačima i domaćinima. Niko ne razmišlja o samim igračima koji odlaze i dobiju državljanstvo jer pokazuju izuzetan talent. Postoje kantonalni zakoni koji su doneseni kako bi se zaštitili navijači. Međutim, problem je implementacije tih zakona. Niko se ne pita o segmentu mladih ljudi koji nemaju adekvatno fizičko vaspitanje. Porazan je podatak da oko 10.000 mladih u BiH ima određene deformacije tijela. Da bi ovakve i sve druge stvari riješile u sportu potrebna je mobilnost svih faktora.

Nakon CX-a nakon govora gostiju uslijedili su završni govori oba tima. Afirmacija ja zaključila da su sve složili da uticaj politike postoji. Ovo je ilustrovano još jednim primjerom – intervjuom sa bivšim selektorom rukometne reprezentacije u kome je selektor izjavio da je jedan od razloga napuštanja te funkcije što mu nije bilo dozvoljeno da bira igrače prema kvalitetu već je na njega vršen pritisak od strane političkih stranaka u vezi sa izborom igrača. Također, napomenuto je da kantonalni zakoni možda nisu dobro rješenje s obzirom da je liga ujedinjena.

Ugovoru negacijske ekipe su još jednom ponovljeni argumenti i ono što se moglo čuti u toku debate. N3 se složila sa govorom A3.

Uslijedilo je unakrsno ispitivanje predstavnice Centra za kulturu dijaloga. Nakon završenog dodatnog unakrsnog ispitivanja od publike je zatraženo da kaže svoje mišljenje o najboljem debatantu. Publika je bila podijeljena između debatanata A1 i A2. Prije konačnog proglašenja pobjednika prema kriterijima koje je objasnila predstavnica Centra za kulturu dijaloga, pročitani su gafovi i retoričke greške debatanata. Najboljim debatantom proglašena je Jasmina Džapo. Nakon uručjenja nagrade koju je obezbijedila knjižara «Buybook», uslijedila je završna riječ voditeljja i najava naredne TV debate.

Svi potrebni materijali kao i snimak TV debate nalaze su arhivi Centra za kulturu dijaloga.

.....

U Sarajevu, dana 10.09.2005. u 15:30 sati održano je snimanje 22. TV debatne emisije «Navedi dobar razlog». Tema emisije: «**PISANI MEDIJI U BIH PODSTIČU KRIMINAL KOD MLADIH**». Prije početka snimanja održana je pripremna radionica za sve debatante tokom koje su se debatanti međusobno upoznali i dobili objašnjenja TV format debate, kao i informacije o gostima u pojedinim ekipama, te informacije o pojedinostima koje su ih zanimalo. Pitanja debatanata su bila u vezi sa trajanjem unakrsnih ispitivanja, ko može postavljati pitanja u unakrsnom ispitivanju, ko su gosti u emisiji, zatim kakva je struktura govora pojedinih debatanata i slično. Nakon datih odgovora, debatanti su nastavili sa pripremanjem svojih izlaganja, kao i pripremom pitanja za unakrsna ispitivanja.

Ekipe afirmacijskog tima činili su debatanti iz **Mješovite srednje škole iz Kladjna**: Lejla Huremović, Aida Halilović i Lejla Ahmetović, a

Ekipe negacijskog tima činili su debatanti iz **Srednjoškolskog centra iz Foče**: Aleksandra Vuković, Danilo Marković i Jelena Todorović.

Gost afirmacijskog tima bila je **Vildana Selimbegović**, urednica sedmičnog lista «Dani» iz Sarajeva, a **gost negacijskog tima**, **Senka Kurtović**, urednica dnevnog lista «Oslobođenje».

Broj debatanata

Debatanti: 1 Debatantice: 5 Ukupno: 6

Broj učesnika u publici

Učesnici: 14 Učesnice: 31 Ukupno: 45

Publiku su sačinjavali članovi **Omladinskog kluba «Desnek» iz Breze**, te predstavnici i gosti **Omladinske informativne agencije iz Mostara, Beograda i Norveške**.

Također, u emisije će biti emitovana izjava direktora omladinskog centra, kako bi se postigla što bolja prezentacija sredine iz koje učenici dolaze, kao i najviših pozitivnih vrijednosti za koje se omladinski centar zalaže. Predstavnik omladinskog centra «Desnek» je ukratko iznio stav o temi emisije.

Snimanje je obavljeno u prostorijama Centra za savremenu inicijativu, a u saradnji sa Švicarskim uredom za razvoj. Ekipa koja je omogućila realizaciju emisije je:

voditelj: Jan Zlatan Kulenović, voditelj u publici i istraživač: Nermina Katkić, scenarist i predstavnik Centra za kulturu dijaloga: Sanja Vlasisavljević, predstavnik FTV-a: Samira Salihagić.

Nakon uvodne riječi voditelja i predstavljanja ekipa i gostiju, te kratkog uvoda u temu same debate, započela su izlaganja debatanata.

U izlaganju prvog člana afirmacije ključna teza je bila da mediji prezentuju zločine i kriminal kao nešto za šta ne postoji kazna. N1 je na početku svog izlaganja rekla da za kriminal nisu odgovorni mediji, prije svega zato što prema anketi koju su debatanti sproveli u mjestu iz kojeg dolaze većina mladih je pokazala malo ili nimalo interesa za pisane medije uopšte.

Nakon CX-a uslijedio je govor gosta afirmacije, Vildane Selimbegović, urednice sedmičnog lista «Dani» u kojem je gošća potvrdila da mediji izuzetno puno pišu o kriminalu i da je jedan od razloga taj što medijske ličnosti poput funkcionera BiH su upravo uključeni na neki način u kriminalne radnje. Postoji priličan broj funkcionera u BiH, čak i u najvišim vrhovima vlasti koji su osuđeni ili optuženi za neki vid kriminala. Zbog toga nije čudno ako su kriminalci medijske ličnosti. Nažalost, u BiH ljudi koji se nalaze na najvišim pozicijama i trebali bi biti medijske ličnosti su ujedno umiješane u različite oblike kriminala.

Gost negacijske ekipe je rekla prije svega da joj je izuzetno drago što sjedi na strani negacije, jer je i njen lični stav da mediji ne mogu uticati na mlade. Gošće smatra da kriminalci nisu samo ljudi koji počine krivična djela, već su to ljudi koje se nalaze na biračkim listama i za koje se glasa. Novine ni u kojem slučaju ne mogu uticati na mlade, jer mladi ne žele postati ni gospodin Čović, niti Tihić, niti bilo ko sličan. Postavlja se pitanje da li osvajanje srebrne ili zlatne medalje u nekom sportu može uticati na mladu osobu da postane sportista.

U posljednje govore afirmacije napravljen je kratak rezime debate uz osvrt na ključne momente debate. Navedeno je da je rasprava najviše vođena oko teškog materijalnog stanja mladih i države općenito, da mladi trežeći oglase za posao nalaze članke koji veličaju kriminlce, što i njih podstiče da pokušaju nešto slično.

Govor negacije je počeo prihvatanjem objašnjenja afirmacije da je u BiH izuzetno teška situacije i da upravo takvo stanje potiče kriminal. O kriminalu mediji izvještavaju samo nepristrasno i zbog toga ponekad izgleda kao da neki mediji podržavaju ovakve postupke. Međutim, čitajući članke može se primjetiti da nije tako. Većina medija objavi i kolike su kazne i zbog čega su kriminalci osuđeni.

Nakon završenog dodatnog unakrsnog ispitivanja od publike je zatraženo da kaže svoje mišljenje o najboljem debatantu. Publika je bila podijeljenog mišljenja između debatanata A3 i N2. Prije konačnog proglašenja pobjednika prema kriterijima koje je objasnila predstavnik Centra za kulturu dijaloga, pročitani su gafovi i retoričke greške debatanata. Najboljim debatantom proglašena je **Lejla Ahmetović, MSŠ Kladanj**. Nakon uručjenja nagrade koju je obezbijedila knjižara «Buybook», uslijedila je završna riječ voditelja i najava naredne TV debate: «Društvo dovoljno brine o maloljetnim prijestupnicima».

Svi potrebni materijali kao i snimak TV debate nalaze su arhivi Centra za kulturu dijaloga.

.....

Prema rezultatima dobivenim istraživanjem javnog mnijenja u mjesecu septembru na temu: «**SPORT U BIH NI/JE U SLUŽBI DNEVNE POLITIKE**» možemo zaključiti da:

- 93% ispitanika smatra da sport ne treba mješati sa politikom
- 70% ispitanika smatra da u BiH sport već umiješan u politiku
- 70% ispitanika smatra da pravilna politika može unaprijediti sport
- 73% ispitanika smatra da je politika podsvjesno ugrađena i u navijače sportskih klubova
- 90 % ispitanika je čulo za sve češće nereda na fudbalskim utakmicama
- Na pitanje znaju li razloge zbog kojih dolazi do tih nereda i koji su to ispitanici su odabrali slijedeće razloge: nacionalna netrpeljivost, nacionalizam, suparništvo među timovima, mržnja.
- 47% ispitanika (u odnosu na 43%) smatra da mržnja koja vlada među pojedinim klubovima i navijačima tog kluba NE dolazi iz ljubavi prema klubu za koji neko navija, već iz drugih razloga

- 77% ispitanik smatra da su veće tenzije i neredi na utakmicama gdje igra klub iz Federacije BiH protiv klub iz Republike Srpske u odnosu na one utakmice između klubova iz Federacije BiH i utakmicama između klubova Republike Srpske
- 77% ispitanika tvrdi da postoje nacionalističke parole na utakmicama
- 67% ispitanika smatra da te parole i neredi (nacionalistički) nisu opravdani, 20% da jesu.
- 40% ispitanik upoznato je da slučajevima igrača iz BiH koji odbijaju igrati za reprezentaciju BiH jer se nesmatraju državljaninom ove zemlje, a kao razloge navode nacionalizam, ne prihvatanje države kao svoje
- Većina ispitanika (72%) smatra da sport u BiH jeste u službi dnevne politike.

.....

Prema rezultatima dobivenim istraživanjem javnog mnijenja u mjesecu septembru na temu «PISANI MEDIJI U BIH POSDTIČU KRIMINAL KOD MLADIH» možemo zaključiti slijedeće:

- 73% ispitanika smatra da mediji imaju uticaj na ljude
- 60% ispitanika vjeruje medijima
- 86% ispitanika je svjesno da je kriminal prisutan u BiH među mladima
- Da su previše zastupljeni članci o kriminalu u novima smatra 50% ispitanika
- 50% ispitanika smatra da prevelika zastupljenost članaka o kriminalu podstiče mlade na kriminal
- 53% ispitanika smatra da mediji u BiH tokom izvještavanja NISU neutralni, nepristrasni
- 37% ispitanika tvrdi da su pričitali tekst o slučaju kriminala, ali koji nije bio u optužujućim kontekstu, već je podržavao kriminalnu radnju dok 33% ispitanika tvrdi da nisu naišli na takve tekstove
- 57% ispitanika smatra da pisani mediji ne optužuju kriminal
- 70% ispitanika ima osjećaj da kriminalci polako postaju medijske zvijezde, heroji našeg društva
- 97% ispitanika tvrdi da su iz medija više naučili o kriminalcima nego o naučnicima
- 44% ispitanika smatra da pisani mediji u BiH podstiču kriminal kod mladih.

.....

U sklopu projekta za WBI održan je drugi krug međuklupskih posjeta. Održano je ukupno 27 posjeta na 27 različitih lokacija u 16 gradova u BiH. Posjete su održane u slijedećim terminima: 10., 15., 16., 17., 23., 24., 27., 30.09 i 01.10.2005. godine. Domaćini su bile slijedeće škole: Treća gimnazija Sarajevo, Centar za slijepu i slabovidnu djecu i omladinu Sarajevo, Peta gimnazija Sarajevo, Tekstilna škola Sarajevo, Gimnazija Banja Luka, d.k. «Castra», Ekonomsko - hemijska škola Lukavac, Ekonomska škola Tuzla, Mješovita srednja škola Čelić, Mješovita srednja škola Kalesija, Mješovita srednja škola Doboj – Istok, Gimnazija Brčko, Mješovita srednja škola Teočak, Katolički školski centar Tuzla, Ekonomska škola Sarajevo, Katolički školski centar Zenica, Srednjoškolski centar Foča, Gimnazija Živinice, Gimnazija Dobrinja, d.k. «Vox», Sarajevo, Gimnazija Fojnica, Gimnazija Lukavac, Gimnazija Gračanica, Elektrotehnička škola Sarajevo, Gimnazija «Ismet Mujezinović» Tuzla, Mješovita srednja škola Kladanj, Gimnazija Bijeljina. Za međuklupske susrete u Mješovitoj srednjoj školi u Kladnju i Gimnaziji u Bijeljini izvještaji nisu stigli u Centar za kulturu dijaloga do 15.10.2005. godine. Svaka međuklupska posjeta je obuhvaćala 3 radionice, popunjavanje ankete, pisanje eseja na temu: «Kako izgraditi civilno društvo u BiH i koja je moja uloga u izgradnji civilnog društva» i javnu debatu na temu: «Mladi samostalnim aktivnostima mogu doprinijeti izgradnji civilnog društva». Svim posjetama su prisustvovali regionalni koordinatori. Izvještaji sa međuklupskih druženja se nalaze u arhivi Centra za kulturu dijaloga.

.....

Debatne novosti za mjesec jul/august sadrže rubrike: izvještaj o aktivnostima Centra za kulturu dijaloga u julu i augustu, izvještaj i fotografije sa seminara za debatante održanog u Sarajevu 29.06. i 01.07.2005.

godine i sastanka trenera održanog na Jahorini 29. i 30.08.2005. godine, kao i impresum sa listom škola uključenih u Debatni program zaključno sa 2004./2005. školskom godinom

.....

Prikupljanje podataka o pokretanju klubova u 2005./2006. školskoj godini je pokazalo da postoji izuzetno veliki interes škola i nastavnika za učešćem u debatnim aktivnostima, kao i za uključivanjem debatnih sekcija u redovan rad škole. Nakon poslanog upita o interesu i mogućnosti za osnivanje debatnih klubova, kao i o interesu učenika za ovakve aktivnosti iz 18 škola je odgovor bio da interes postoji i da je rukovodstvo škole voljno podržati osnivanje klubova, izuzev usmene informacije direktora Gimnazije Gračanca da ne želi učestvovati u daljem radu programa Centra za kulturu dijaloga zbog nezadovoljstva plasmanom kćerke ne prethodnom Državnom takmičenju.

.....

Nakon prikupljenih informacija o novim školama zainteresovanim za osnivanje debatnih klubova organizovan je seminar za nove debatne trenere, prvi stepen. Seminar je održan u Sarajevu, u hotelu «Terme» u periodu 30.09.-02.10.2005 godine. Seminaru su prisustvovali slijedeći treneri: Admira Uzunić, Ekonomska škola Tuzla; Danka Đajić, Srednja škola «Ivo Andrić» Višegrad; Dijana Stevanović, Gimnazija Modrića; Dragoslav Ninković, Nada Prodanović, Nenad Ilić, Mješovita srednja škola Prnjavor; Edin Šuman, Mješovita srednja škola Ilijaš; Jasminka Đukanović, Mašinska škola Mrkonjić Grad; Marija Vidaković, Gimnazija Zvornik; Nejra Beganović, Omladinski centar «Desnek» Breza; Saja Gavrić, Srednja škola «Nikola Tesla» Šamac; Samra Čamdžić, Mješovita srednja škola «Nordbat 2» Vareš; Slavica Suvajac, Srednja škola Prnjavor; Žarko Brkanlić, Mješovita srednja škola Srbac i Željko Franjić, Srednja mješovita škola «Jovan Dučić», Teslić. Treneri koji nisu prisustvovali seminaru su: Boris Brajović i Danijela Mrda iz Srednje škole «28. juni» Istočno Novo Sarajevo i Edina Dulić, Gimnazija Mrkonjić Grad. Održano je 10 sesija. Predavači su bili: Jan Zlatan Kulenović, najbolji debatant na Svjetskom takmičenju 1999. godine, Sabina Čudić, najbolji govornik na Svjetsko takmičenju 2000. i 2002. godine i 5 regionalnih koordinatora: Ankica Grgić, Ranka Katalinski, Sanid Zirak, Sedika Cerić i Zoran Pejašinić.

Nakon dolaska polaznika i smještaja u hotelu, seminar je otvorila direktor Centra za kulturu dijaloga prezentacijom rada i najvećih uspjeha Centra. Također, trenerima je prezentirana trenutna situacija i položaj Centra i debatnih sekcija u školama. Npomenuto je da škole imaju podršku Ministrastava obrazovanja za rad ostalih sekcija u školama, kao i da se rad u debatnim sekcijama vrjednuje kao i rad ostalih sekcija u školama, što je jedan od najvećih uspjeha programa.

Održane sesije su se odnosile na slijedeće teme: Šta je debata; Koje su osnovne vrste debate i njihove međusobne razlike i sličnosti; Arguemntacij u debati; Kako postaviti tezu; Zadaci afimacijske i negacijske ekipe; Pojam kriterija; Afirmcijska strategija; Negacijska stategija; Unaksno ispitivanje. Polaznici su također, prisustvovali snimanju TV debate , koju su nakon toga analizirali, a posljednjeg dana seminara su treneri pripremali debatu na temu «Homoseksualne brakove treba legalizovati». Posljednja sesija je obuhvatal stil i prezentaciju.

Na završetku seminara direktor Centra za kulturu dijaloga predstavila je svim trenerima administrativnu proceduru u vezi sa otpočinjanjem rada debatnih klubova u školama. Svi trenerima su podijeljeni potrebni dokumenti, te su zamoljeni da ispune i ovjerene dokumente ukoliko postoji želja za nastavkom saradnje i postoji interes učenika u školama za debatnu sekciju, pošalju faksom u CKD najkasnije do 01.10.2005. godine. Zaključak koji se mogao izvući jeste da su prisutni treneri zainteresovani za pokretanje ovakvih sekcija u školama iz kojih dolaze i da pema utiscima prije polaska na seminar u školama postoji mogućnost za osnivanje klubova. Jedini problem koji su treneri naveli kao moguću prepreku jest plan i program škola koji je već napravljen. Međutim, dogovoreno je da će u takvim slučajevima biti učinjeni odgovarajući naponi da se nađe najpovoljnije rješenje.

Svaka održana radionica je praćena prkatičnim primjerima, a na kraju radionice su napravljene i praktične vježbe u kojima su učestvovali nasumice izabrani polaznici seminara, kako bi stečeno znanje bilo primijenjeno.

Svim trenerima – učesnicima seminara si podijeljeni štampani materijali sa sadržajem svake sesije. Kopija materijala, kao i fotografije i snimak održanog seminara se nalaze u arhivi Centra za kulturu dijaloga.

.....

U sklopu redovnih administrativnih poslova svim trenerima škola uključenih u Debtini program su poslani dokumenti kojima se potvrđuje nastavaka ili početak rada u 2005./2006. godini. Povrat dokumenata se očekuje do 01.10.2005. godine. Dokumenti koji su poslani su saglasnost direktora škol za rad sekcije i izjava trenera o prihvatanju nastavka angažmana u svojstvu trenera. Očekuje se da bi se problem sa nastavkom angažmana mogu pojaviti u školama: Mješovita srednja škola Gradačac, Gimnazija Fojnica, Gimnazija Gračanica i Gimnazija «Ismet Mujezinović» Tuzla.

.....

Svi potrebni materijali, plakati, diplome i akreditacije, kao i sudački listići i detaljni izvještaji istraživanja javnog mnijenja za svaku aktivnost se nalaze u arhivi Centra za kulturu dijaloga.

Od planiranih aktivnosti:

- 2 TV debate
- 2 istraživanja javnog mnijenja
- Sastanak trenera debatnih klubova
- Seminar za nove debatne trenere – stepen I
- Debatne novosti
- Redovni administrativni poslovi
- Okrugli sto SDC - IBHI

Realizovane su slijedeće:

U Sarajevu, dana 01.10.2005. u 13:00 sati održano je snimanje 23. TV debatne emisije «Navedi dobar razlog». Tema emisije: «**DRUŠTVO DOVOLJNO BRINE O MALOLJETNIM PRIJESTUPNICIMA**».

Prije početka snimanja održana je pripremna radionica za sve debatante tokom koje su se debatanti međusobno upoznali i dobili objašnjenja TV format debate, kao i informacije o gostima u pojedinim ekipama, te informacije o pojedinostima koje su ih zanimala. Pitanja debatanata su bila u vezi sa trajanjem unakrsnih ispitivanja, ko može postavljati pitanja u unakrsnom ispitivanju, ko su gosti u emisiji, zatim kakva je struktura govora pojedinih debatanata i slično. Nakon datih odgovora, debatanti su nastavili sa pripremanjem svojih izlaganja, kao i pripremom pitanja za unakrsna ispitivanja. Također, kroz radionicu su ponovljeni i osnovni elementi debate i argumetnata kako be debatanti previlno formirali argumente.

Ekipu afirmacijskog tima činili su debatanti iz **Gimnazije i srednje stručne škole Istočno Sarajevo**: Ognjen Lučić, Ivona Letić i Aleksandar Milošević, a

Ekipu negacijskog tima činili su debatanti iz **Gimnazije Dobrinj, debatnog kluba «Veritas»**: Aida Đapo, Mubera Podžić i Esma Pirija.

TV debata broj 23 je **specifična jer su umjesto uobičajena dva gosta, ovoga puta u emisiji učestvovala 3 gosta. Prvi gost je Mićo Letić**, inspektor i koordinator u pitanja maloljetnike delikvencije u MUP-u Kantona Sarajevo, **drugi gost, Hadžo Duran**, pedagog/psiholog i odgojitelj u zavodu za maloljetne delikvente «Hum» i **treća gošća, Adisa Zahiragić**, sudija na maloljetničkom referatu i šef krivičnog odjela Općinskog suda u Sarajevu.

Broj debatanata

Debatanti: 2 Debatantice: 4 Ukupno: 6

Broj učesnika u publici

Učesnici: 4 Učesnice: 10 Ukupno: 14

Planirano je da publiku sačinjavaju po 10 članova debatnih klubova «Veritas» i «Starter» škola učesnica u emisiji, međutim debatanti kluba «Starter» su učestvovali u znatno manjem broju (spisak se nalazi u arhivi Centra za kulturu dijaloga).

Također, u emisije će biti emitovana izjava direktora Gimnazija Dobrinja i Gimnazija i srednja stručne škole Istočno Sarajevo.

Snimanje je obavljeno u prostorijama Centra za savremenu inicijativu, a u saradnji sa Švicarskim uredom za razvoj. Ekipa koja je omogućila realizaciju emisije je:

voditelj: Jan Zlatan Kulenović, voditelj u publici i istraživač: Nermina Katkić, scenarist i predstavnik Centra za kulturu dijaloga: Sanja Vlasisavljević, predstavnik FTV-a: Samira Salihagić.

Nakon uvodne riječi voditelja i predstavljanja ekipa i gostiju, te kratkog uvoda u temu same debate, započela su izlaganja debatanata.

U izlaganju prvog člana afirmacije definisan je pojam prijestupnika kao osobe koja je na bilo koji način prekršila zakonske norme. Kao osnovin problem trenutne situacije afirmacija navodi nedostatak kazneno-popravnih domova, što je uzrokovano prethodnim događanjima u BiH u periodu 1991. –1995. godina. Uslijedilo je izlaganje negacijske ekipe u kojem je rečeno da osoba postaje prestupnik pri druženju sa drugim ljudima. Nakon CX-a pročitani su rezultati sprovednog istraživanja javnog mnijenja od strane Centra za kulturu dijaloga. Uslijedili su govori gostiju. Prvo je izlagala gđa. Adisa Zahiragić potvrdivši da krivični postupak protiv maloljetnika mora biti fer i korektan, da se prema maloljetnicima mora postupati obazrivo, jer je cilj da se na njih utiče, a ne da ih se isključivo osudi. Postavlja se pitanje šta će se desiti nakon sudskog procesa? Drugi gost, pedagog/psiholog u Zavodu za maloljetne delikvente smatra da je problem mladih ljudi neinformisanost. Također, problem je što je Zavod «Hum» jedina institucija ovog tip u cijeloj BiH. Od dana otvranja nikad nije bila zatvorena, a trenutno ima 24 štićenika. Ovi podaci pokazuju stvarno stanje maloljetničke delikvencije u BiH. Treći gost je reko da se ne slaže sa stavom da u BiH postoji potreba za izgradnjom institucija. Potrebno je izgraditi Centra koji će biti ustanove otvorenog tipa, gdje će se poštovati Konvencija o pravima djeteta i u kojima će raditi adekvatan kadar, kako bi se maloljetni prestupnici resocijalizirali na pravilan način. Primarna stvar prema riječima gosta jeste strategija prevencije maloljetničkog kriminala.

U posljednje govoru afirmacije, nakon kraćeg osvrta na tok debate, rečeno je rješenje nije da se država samo brine o mladima takošto će uhapsiti jednog delikventa ili ga osuditi. Sama osuda ništ ne znači ako ne postoji odgovarajuća procedura kojom će maloljetnik biti preodgojen. Završni govor trećeg člana negacije je obuhvatio osvrt na prethodno izneseni kriterij, te argumente. Neki od maloljetnika nisu svjesni da rade nešto što je pogrešno, ali većina jeste svejsna šta radi. Problem je što ne postoji dovoljno Centara koji bi radili sa amloljetnim delikventima, te ne postoji dovoljno visok stepen resocijalizacije.

U dodatnom unaksnom ispitivanju gost – predstavnik zavoda «Hum» je rekao da bi u BiH trebalo primijeniti neke već postojeće morele rješavanja pitanja maloljetnih delikvenata, kao što je npr. model Njemačke ili Francuske. U kretkom rezimeu debate ponovljeni su ključni aspekti debate: da li izgraditi više institucija ili povećati nadzor nad mladim delikventima, da li nastaviti sa formiranjem strategije za sprječavanje maloljetničke delikvencije ili pokušati resocijalizirati već osuđene maloljetne delikvente, te koji od ovih načina je ispravan i najbolji. Postavilo se i pitanje medija u obavještavanju i podršci smanjenju broja maloljetnih delikvenata.

Nakon rezimea uslijedilo je glasanje publike za najboljeg debatanta. Publika je bila podijeljenog mišljenja između debatanata A2 i N2. Prije konačnog proglašenja pobjednika prema kriterijima koje je objasnila predstavnica Centra za kulturu dijaloga, pročitani su gafovi i retoričke greške debatanata. Najboljim debatantom proglašena je **Aida Džapo**. Nakon uručenja nagrade koju je obezbijedila knjižara «Buybook», uslijedila je završna riječ voditelja i najava naredne TV debate «Škole u BiH treba da budu podjeljene po etničkoj osnovi».

Svi potrebni materijali kao i snimak TV debate nalaze su arhivi Centra za kulturu dijaloga.

.....

U Sarajevu, dana 01.10.2005. u 15:30 sati održano je snimanje 23. TV debatne emisije «Navedi dobar razlog». Tema emisije: «**ŠKOLE U BIH TREBA DA BUDU PODJELJENE PO ETNIČKOJ OSNOVI**».

Prije početka snimanja održana je pripremna radionica za sve debatante tokom koje su se debatanti međusobno upoznali i dobili objašnjenja TV format debate, kao i informacije o gostima u pojedinim ekipama, te informacije o pojedinostima koje su ih zanimale. Pitanja debatanata su bila u vezi sa trajanjem unakrsnih ispitivanja, ko može postavljati pitanja u unakrsnom ispitivanju, ko su gosti u emisiji, zatim kakva je struktura govora pojedinih debatanata i slično. Nakon datih odgovora, debatanti su nastavili sa pripremanjem svojih izlaganja, kao i pripremom pitanja za unakrsna ispitivanja. Također,

kroz radionicu su ponovljeni i osnovni elementi debate i arguemnata kako be debatanti previlno formirali argumente.

Ekipu afirmacijskog tima činili su debatanti iz **Pete gimnazije Sarajevo**: Denis Hodžić, Zlatana Šarkinović i Irma Salčin, a

Ekipu negacijskog tima činili su debatanti iz **Centar za slijepu i slabovidu djecu i omladinu Sarajevo**: Edina Halilović, Merima Valentić i Dženita Memić.

Gost afirmacijskog tima bila je **Dubravko Lovrenović**, profesor Filizofskog fakulteta u Sarajevu i bivši zamjenik ministra obrazovanja Kantona Sarajevo, a **gost negacijskog tima**, **Sanel Marić**, predstavnik Doma mladih iz Stoca.

Broj debatanata

Debatanti: 1 Debatantice: 5 Ukupno:6

Broj učesnika u publici

Učesnici: 5 Učesnice: 15 Ukupno: 45

Planirano je da publiku sačinjavaju po 10 članova debatnih klubova «Veritas» i «Starter» škola učesnica u emisiji, međutim debatanti ovih klubova nisu prisustvovali snimanju, ali je publika bila sačinjena od učenica Treće gimnazije, kao i trenera debatnih klubova iz Tuzle, Sarajeva, Višegrada, Modriće, Prnjavora, Mrkonjić Grada, Zvornika, Breze, Šamca, Vareša, Srbca i Teslića.

Također, u emisije će biti emitovana izjava direktora Pete gimnazije Sarajevo i Centra za slijepu i slabovidu djecu i omladinu Sarajevo.

Snimanje je obavljeno u prostorijama Centra za savremenu inicijativu, a u saradnji sa Švicarskim uredom za razvoj. Ekipa koja je omogućila realizaciju emisije je:

voditelj: Jan Zlatan Kulenović, voditelj u publici i istraživač: Nermina Katkić, scenarist i predstavnik Centra za kulturu dijaloga: Sanja Vlasisavljević, predstavnik FTV-a: Samira Salihagić.

Nakon uvodne riječi voditelja i predstavljanja ekipa i gostiju, te kratkog uvoda u temu same debate, započela su izlaganja debatanata.

Prvi član afirmacije je govor počeo ngllašavajući da škole treba da budu podijeljene po etničkoj osnovi zbog 4 razlog. Prvi je što takve škole već postoje u nekim djelovima BiH i što kao takve funkcionišu uspješno. Drugi razlog je da roditelji djece imaju pravo na izjašnjanje o školovanju djece i t pravo žele ostvariti ili zakonskim putem ili putem štrajka i protesta. Jedan od primejra jesu roditelji djece u Prozoru/Rami, gdje su roditelji protestovali ispred zgrade Općine protiv zajednikog školovanja djece Bošnjaka i Hrvata.Treći razlog jeste da i pored preporuke međunarodne zajednice da djeca budu usmjerena u najbliže škole, većina roditelja nije tako postupala, već su djeca slana u jednonacionalne škole. Posljednji razlog je što se kroz etničku podjelu škola, omogućava učenicima pravo na izbor jezika koji će učiti, kao i po kojem nastavnom planu će učiti. Primjer ovakvih škola su Katolički školski centar ili Bošnjačka gimnazij u kojima se uči Hrvatski jezik, odnosno Bosanski jezik. Nehacijska ekipa se u svom prvom govoru pozvala na konstataciju afirmacije rekavši da odvojene škole ne postoje nigdje u svijetu i da je takva situacija specifična samo za BiH.

Nakon drugog unaksnog ispitivanja pročitani su rezultati sprovedenog istraživanja javnog mnijenja od strane Centra za kulturu dijaloga.

Gost afrimacijaske ekipe je u svom izlaganju rekao, da je ohrabrujuće što se u toku debate pokazalo da bez obzira na područje iz kojih škole dolaze, učenici ipak ne žele etničku podjelu. Već sada je podjeljeno u BiH sve što se moglo podijeliti. Gost je naglsio da problemi dolaze uprevo iz politike i od političara. Političarima je potrebno da ljudi budu što više razdjeljeni kako bi se što lakše manipulisalo masama. Gost je također, izrazio optimizam za buduće naraštaje, jer mladi ljudi nisu «zaraženi etnonacionalizmom»

Gost negacije je kao predstavnika mladih rekao da se jako protivi bilo kojoj vrsti podjelaa, posebno podjela po etničkoj osnovi. Gost je postavio pitanje šta se postiže podjelom u školama. Prema ličnom stvau gosta, gubi se osjećaj zajedništva i stvara se psihološki pritisak na učenike.

U govoru trećeg člana afirmacije ponovljena su 4 razloga za podjelu škola. Također, napravljen je i kratki osvrt na pojedina pitanja u CX-u i dati su kratki odgovori.

U govoru trećeg člana napravljen je kratak osvrt na prethodna izlaganja i unakсна ispitivanja obje ekipe. Zaključak N3 je da škole ne treba ni u kojem slučaju podijeliti po etničkoj osnovijer se time onemogućava međusobno druženje djece različitih nacija.

U dodatnom unaksnom ispitivanju gost – predstavnik zavoda «Hum» je rekao da bi u BiH trebalo Nakon dodatno unaksnog ispitivanja debatanti su imali priliku reći lično mišljenje o temi debate. A1 smatra da su za ovakvu situaciju odgovorni političari, koje su izabrali roditelji djece, A2 poručuje sve dok političari ne saslušaju mlade neće biti bolje u BiH, a A3 da na mladima svijet ostaje. Prvi član negacije poručuje zajedno smo jači, N2 najbolji smo zajedno, a poruka N3 glasi: «segregacija ubija snove».

Nakon rezimea uslijedilo je glasanje publike za najboljeg debatanta. Publika je bila podijeljenog mišljenja između debatanata A2 i N3. Prije konačnog proglašenja pobjednika prema kriterijima koje je objasnila predstavnica Centra za kulturu dijaloga, pročitali su gafovi i retoričke greške debatanata. Najboljim debatantom proglašena je **Merima Valentić, debatantica kluba «Vicotria», Centra za slijepu i slabovidu djecu i omladinu**. Nakon uručjenja nagrade koju je obezbijedila knjižara «Buybook», uslijedila je završna riječ voditelja i najava naredne TV debate «Da li mladi treba da napuštaju državu».

Svi potrebni materijali kao i snimak TV debate nalaze su arhivi Centra za kulturu dijaloga.

.....

U sklopu istraživanja javnog mnijenja koje je sproveo Sentar za kulturu dijaloga u sardnji sa debatnim klubovima Gimnazije Dobrinja i Gimnazije i srednje sturčne škole Istočno Sarajevo koje su učestvovalе na sniamnju emisije «Navedi dobar razlog» na temu: «**DRUŠTVO DOVOLJNO BRINE O MALOLJETNIM PRIJESTUPNICIMA**», a u cilju prikupljanja mišljenja mladih o temi anketirano je 77 ispitanika u dobi od 17 – 30 godina. Anketa je pokazala slijedeće podatke:

- 87% ispitanika smtra da su maloljetne sobe sposobne za kriminalne radnje i upoznati su sa nekim prestupima koje su počinili njeima poznati maloljetnici
- 60% ispitanika zna da postoje državne, nevladine institucije koje se bave maloljetnim prestupnicima, ali nijedan ispitanik nije znao navesti nazive te institucije
- 73% ispitanika smatra da u tim institucijama ne postoji adekvatan program za zbrinjavanje prestupnika tj. Za njihovo mijenjanje i smatraju da ne postoji adekvatn kazna za te prestupe
- 50% ispitanika smatra da se maloljetni prestupnici nakon kažnjavanja mogu promjeniti dok 60% ispitanika smatra da društvo ne vjeruje u tu promjenu
- 60 % ispitanika smatra da osoba koja počini prestup u društvu ne obilježena zauvijek
- 74% ispitanika smatra da društvo nedovoljno brine o maloljetnim prestupnicima.
- Na pitanje za koje ste konkretne akcije pomoći maloljetnim prestupnicima čuli, nijedan ispitanik nije dao odgovor
- 77% ispitanika smatra da je potrebno otvoriti «disciplinski centar za maloljetnike» koji će na najbolji način popraviti ponašanje maloljetnih prestupnika
- 64% ispitanika smatra da društvo dovoljno brine o prierjstupnicima time što omogućava kontinuirano školovanje, solidan smještaj, ishranu i higijenske uslove
- Da imate vlast šta biste vi poduzeli ? – pitali smo ispitanike. Ispitanici su odgovorili: uključiti i vladine i nevladine organizacije , organizirati škole da pomognu, organizovati posebne ustanove za te osobe.

.....

U sklopu istraživanja javnog mnijenja koje je sproveo Sentar za kulturu dijaloga u sardnji sa debatnim klubovima Pete gimnazije i Centra za slijepu i slabovidu djecu i omladinu Sarajevo koje su učestvovalе na sniamnju emisije «Navedi dobar razlog» na temu: «**ŠKOLE U BIH TREBA DA BUDU PODJELJENE PO ETNIČKOJ OSNOVI**», a u cilju prikupljanja mišljenja mladih o temi anketirano je 80 ispitanika godišta između 1981. – 1988. Anketa je pokazala slijedeće podatke:

- 60 % ispitanika smatra da je BiH jedinstvena država, a 83 % smatra da nije moguće imati jedinstvenu državu ako je podijeljeno školstvo
- 97% ispitanika je čulo za pojam «dvije škole pod jednim krovom», a misle da znači: učenici podjeljeni u rrede po nacionalnosti, učenici iste nacionalnosti ne idu u istu smjenu, dvije nacije – jedna škola, nacije odvojene;
- 83% ispitanika je čulo podatak da u Čaoljini, Prozoru, Busovači, ... žele da učenike potpuno nacionalno podijele po etničkoj osnovi i omoguće im pohađanje odvojenih škola i smatraju to tužnim, nedopustivim, jer kako kažu to može pojačati mržnju
- Polovina ispitanika smatra da učenicima treba dozvoliti da pohađaju nacionalnu grupu predmeta u odvojenim grupama kao i da je s obzirom na podijeljnost BiH (entiteta, kantoni,...) realno očekivati zahtjeve za podijeljenim školama
- 50% ispitanika smatra da prevelika zastupljenost članaka o kriminalu podstiče mlade na kriminal
- 97% ispitanika smatra da obrazovanje u tim okolnostima ispšta zbog politike
- 93% ispitanika smatra da podjela učenika po etničkoj osnovi može da kod njih razvije predrasude o drugim etničkim skupinama ljudi
- 83% ispitanika smatra da škole u BiH ne trebaju biti podjeljene po etničkoj osnovi
- 50% ispitanika tvrdi da učenici nemaju uticaja na tu odluku, ali zato 100% ispitanika smatraju da učenici trebaju imati pravo glasa kada je u pitanju njihovo obrazovanje

.....

Sastanak trenera debatnih klubova u mjesecu oktobru nije održan zbog obaveza trenera u vezi sa početkom nove školske godine, te zbog kašnjenja početka rada nekih škola, Sastanak se pomjera za mjesec novembar.

.....

Nakon prikupljenih informacija o novim školama zainteresovanim za osnivanje debatnih klubova organizovan je seminar za nove debatne trenere, prvi stepen. Seminar je održan u Sarajevu, u hotelu «Terme» u periodu 30.09.-02.10.2005 godine. Seminaru su prisustvovali slijedeći treneri: Admira Uzunić, Ekonomska škola Tuzla; Danka Đajić, Srednja škola «Ivo Andrić» Višegrad; Dijana Stevanović, Gimnazija Modrića; Dragoslav Ninković, Nada Prodanović, Nenad Ilić, Mješovita srednja škola Prnjavor; Edin Šuman, Mješovita srednja škola Ilijaš; Jasminka Đukanović, Mašinska škola Mrkonjić Grad; Marija Vidaković, Gimnazija Zvornik; Nejra Beganović, Omladinski centar «Desnek» Breza; Saja Gavrić, Srednja škola «Nikola Tesla» Šamac; Samra Čamdžić, Mješovita srednja škola «Nordbat 2» Vareš; Slavica Suvajac, Srednja škola Prnjavor; Žarko Brkanlić, Mješovita srednja škola Srbac i Željko Franjić, Srednja mješovita škola «Jovan Dučić», Teslić. Treneri koji nisu prisustvovali seminaru su: Boris Brajović i Danijela Mrda iz Srednje škole «28. juni» Istočno Novo Sarajevo i Edina Dulić, Gimnazija Mrkonjić Grad. Održano je 10 sesija. Predavači su bili: Jan Zlatan Kulenović, najbolji debatant na Svjetskom takmičenju 1999. godine, Sabina Čudić, najbolji govornik na Svjetsko takmičenju 2000. i 2002. godine i 5 regionalnih koordinatora: Ankica Grgić, Ranka Katalinski, Sanid Zirak, Sedika Cerić i Zoran Pejašinić.

Nakon dolaska polaznika i smještaja u hotelu, seminar je otvorila direktor Centra za kulturu dijaloga prezentacijom rada i najvećih uspjeha Centra. Također, trenerima je prezentirana trenutna situacija i položaj Centra i debatnih sekcija u školama. Npomenuto je da škole imaju podršku Ministrastava obrazovanja za rad ostalih sekcija u školama, kao i da se rad u debatnim sekcijama vrjednuje kao i rad ostalih sekcija u školama, što je jedan od najvećih uspjeha programa.

Održane sesije su se odnosile na slijedeće teme: Šta je debata; Koje su osnovne vrste debate i njihove međusobne razlike i sličnosti; Arguemntacij u debati; Kako postaviti tezu; Zadaci afimacijske i negacijske ekipe; Pojam kriterija; Afirmcijska strategija; Negacijska stategija; Unaksno ispitivanje. Polaznici su također, prisustvovali snimanju TV debate , koju su nakon toga analizirali, a posljednjeg

dana seminara su treneri pripremali debatu na temu «Homoseksualne brakove treba legalizovati». Posljednja sesija je obuhvatala stil i prezentaciju.

Na završetku seminara direktor Centra za kulturu dijaloga predstavila je svim trenerima administrativnu proceduru u vezi sa otpočinjanjem rada debatnih klubova u školama. Svi trenerima su podijeljeni potrebni dokumenti, te su zamoljeni da ispune i ovjerene dokumente ukoliko postoji želja za nastavkom saradnje i postoji interes učenika u školama za debatnu sekciju, pošalju faksom u CKD najkasnije do 01.10.2005. godine. Zaključak koji se mogao izvući jeste da su prisutni treneri zainteresovani za pokretanje ovakvih sekcija u školama iz kojih dolaze i da pema utiscima prije polaska na seminar u školama postoji mogućnost za osnivanje klubova. Jedini problem koji su treneri naveli kao moguću prepreku jest plan i program škola koji je već napravljen. Međutim, dogovoreno je da će u takvim slučajevima biti učinjeni odgovarajući naponi da se nađe najpovoljnije rješenje.

Svaka održana radionica je praćena prkatičnim primjerima, a na kraju radionice su napravljene i praktične vježbe u kojima su učestvovali nasumice izabrani polaznici seminara, kako bi stečeno znanje bilo primijenjeno.

Svim trenerima – učesnicima seminara si podijeljeni štampani materijali sa sadržajem svake sesije. Kopija materijala, kao i fotografije i snimak održanog seminara se nalaze u arhivi Centra za kulturu dijaloga.

.....

U mjesecu oktobru pripremljene su i distribuirane Debatne novosti broj 08/09, koje sadržavaju slijedeće rubrike:

- riječ urednika
- debatabti pišu o sebi
- najava narednih aktivnosti
- Izveštaj o implemntaciji aktivnosti u toku mjeseca septembra
- Impresum proširen listom 15 novih škola

.....

U Sarajevu, u hotelu «Sarajev», 25 i 26.10.2005 godine održan je okrugli sto u organizaciji SDC – IBHI na temu: Socijalna uključenost – pozitivna iskustva programa podrške nevladinim organizacijama. Okrugli sto je obuhvatao 4 odvojena radna stola, od kojih su na dva kao prezentatori prisustvovali predtavnici Centra za kuturu dijaloga: izvršni direktor, Sanja Vlaisavljević i regionalni koordinator: Ranka Katalinski. Inicijalnoj zajedničkoj sesiji kojom je okrugli sto otvoren prisustvovali su i predstavnici donatora Centru za kulturu dijaloga u projektu za SDC – IBHI «Navedi dobar razlog»: za Fondaciju za kreativni razvoj: Jasenko Osmanagić koji nije prisustvovao, za Buybook: Farah Tehirbegović i kao predstavnik škola uključenih u program: Sedika Cerić. Teme radnih stolova kojima su prisustvovali predstavnici Centra za kulturu dijaloga su:

- Uloga NVO-a u integraciji marginaliziranih grupa u edukativni sistem (Sanja Vlaisavljević)
- Omladinski centri i organizacija aktivnosti za djecu i omladinu (Ranka Katalinski).

Za svaku temu pripremljene su prezentacije u trajanju 15 – 20 minuta u kojima je ukratko napravljen osvrt na važnost teme koja se obrađuje, te na ulogu CKD u radu sa mladim ljudima. Prezentirani su i dobiveni podaci putem istraživanja javnog mnijenja na razlitie teme, kao i do sada implemntirane aktivnosti CKD-a

.....

U sklopu redovnih administrativnih poslova svim trenerima škola uključenih u Debtini program su poslani dokumenti kojima se potvrđuje nastavaka ili početak rada u 2005./2006. godini. Dokumenta su do 15.10.2005. godine dostavile sve škole izuzev: Mješovite srednje škole Gradačac, Gimnazija Gradačac, Gimnazija Gračanica i Gimnazija «Ismet Mujezinović» Tuzla, Gimnazija Banja Luka, dk «Castra» i Gimnazija Visoko. Od škola uključenih u Debatni program nakon održanog pripremnog seminara

saglasnost za rad su poslale slijedeće: Srednja škola «Ivo Andrić» Višegrad; Gimnazija Modrića; Mješovita srednja škol Prnjavor (2 klubā); Mješovita srednja škola Ilijaš; Omladinski centar «Desnek» Breza; Srednja škola «Nikola Tesla» Šamac; Mješovita srednja škola «Nordbat 2» Vareš; Srednja mješovita škola «Jovan Dučić» Teslić.

.....

Svi potrebni materijali, plakati, diplome i akreditacije, kao i sudački listići i detaljni izvještaji istraživanja javnog mnijenja za svaku aktivnost se nalaze u arhivi Centra za kulturu dijaloga.

Od planiranih aktivnosti:

- 2 TV debate
- 2 istraživanja javnog mnijenja
- Sastanak trenera debatnih klubova
- Seminar za nove debatne trenere – stepen II
- Seminar za Ambasadu Velike Britanije
- Debatne novosti
- Saradnja sa Media Plan Institutom / Seminar govorništva za NVO-e
- Redovni administrativni poslovi

Realizovane su slijedeće:

U Sarajevu, dana **05.11.2005. u 13:00 sati** održano je snimanje 25. TV debatne emisije «Navedi dobar razlog». Tema emisije: «**MLADI TEBA DA NAPUSTAJU BIH**».

Prije početka snimanja održana je pripremna radionica za sve debatante tokom koje su se debatanti međusobno upoznali i dobili objašnjenja TV formata debate, kao i informacije o gostima u pojedinim ekipama, te informacije o pojedinostima koje su ih zanimala. Pitanja debatanata su bila u vezi sa trajanjem unakrsnih ispitivanja, ko može postavljati pitanja u unakrsnom ispitivanju, ko su gosti u emisiji, zatim kakva je struktura govora pojedinih debatanata i slično. Nakon datih odgovora, debatanti su nastavili sa pripremanjem svojih izlaganja, kao i pripremom pitanja za unakrsna ispitivanja. Također, kroz radionicu su ponovljeni i osnovni elementi debate i argumenta kako bi debatanti mogli pravilno formirati argumente.

Ekipu afirmacijskog tima činili su debatanti iz: **Omladinskog centra «Desnek» iz Breze**: Dajana Cvjetković, Edina Smailbegović, i Alen Mlivić, a

Ekipu negacijskog tima činili su debatanti iz: Mješovite srednje škole Ilijaš: Čeho Adna, Beus Ivan, Hadžović Denisa.

Gost afirmacijske ekipe je bio **Demir Imamović**, Agencija lokalne razvojne inicijative - **ALDI**, **gost negacijske ekipe** je bio, **Nedim Sinanović**, savjetnik za omladinsku politiku njemačkog društva za tehničku saradnju - **GTZ**.

Broj debatanata

Debatanti: 2 Debatantice: 4 Ukupno:6

Planirano je da publiku sacinjavaju 20 učenika Tekstilne škole iz Sarajeva, ali se na snimanju pojavio nešto manji broj učesnika.

Broj učesnika u publici

Učesnici: 1 Učesnice:12 Ukupno:13

Također, u emisiji će biti emitovana izjava direktora Mješovite srednje škole Ilijaš i Omladinskog centra «Desnek» iz Breze.

Snimanje je obavljeno u prostorijama Centra za savremenu inicijativu, pod pokroviteljstvom Švicarskog ureda za razvoj. Ekipa koja je omogućila realizaciju emisije je: voditelj: Jan Zlatan Kulenović, voditelj u publici i istraživač: Nermina Katkić, scenarist i predstavnik Centra za kulturu dijaloga: Sanja Vlaisavljević, predstavnica Federalne televizije - Samira Salihagić,

Nakon uvodne riječi voditelja i predstavljanja ekipa i gostiju, te kratkog uvoda u temu debate, započela su izlaganja debatanata.

Afirmacijski prvi član započeo je izlaganje ponavljanjem teze i naglašavajući da se afirmacija zalaže da mladi trebaju napuštati BiH. Kao razlog za ovakav stav debatantica je navela da mladi odlaze kako bi obezbijedili bolju budućnost i pronašli dobro plaćen posao. Drugi razlog je ugroženost prava mladih u BiH, između ostalog i prava na slobodu ili na zaposlenje. Kao primjer ugroženosti prava navedeno je da

se ne može proći kroz cijelu BiH noseći državnu zastavu ili neki drugi državni amblem. Također, jedan od razloga je i neravnopravnost građana koja se izražava kroz plate radnika prije svega, ali i kroz mnoge druge aspekte života. Kao uzrok ovakvog stanja afirmacija je navela neefikasnost državnog uređenja i upravljanja. To je razlog zbog kojeg mladi ne žele stupiti u politiku niti se baviti bilo kakvim javnim radom, zbog ne mogućnosti da svoje aktivnosti realiziraju u potpunosti, prvi član negacije je izlaganje počeo ponavljajući da državni aparat jeste neefikasan i da političari ne obraćaju pažnju na narod, ali te političare u vladajućim strukturama bira upravo narod kojim oni vladaju. U narod spadaju i mladi ljudi koji zbog nezainteresovanosti ne izlaze na izbor uopšte ili izlaze u izuzetno malom broju. Različitosti koje su prisutne u BiH društvu bi trebale biti prednosti i trebalo bi ih poštovati, a ne manipulirati njima. Nezaposlenost koju je spomenula afirmacija u svom izlaganju se može tumačiti na dva načina. Jedan od načina je da se uključi siva ekonomija u razmatranje i tada se nezaposlenost smanjuje na postotak od 19%. Osvrtom na izlaganje A1, N1 je rekla da ni u kom slučaju mladi nisu spriječeni da budu angažovani u politici, jer istraživanja pokazuju da su mladi nezainteresovani za uključivanje u život zajednice, te da je samo 5% mladih uključeno u politiku kroz djelovanje neke vladine ili nevladine organizacije. Kao razlozi protiv napuštanja BiH navedeni su patriotizam i prirodni resursi kojima BiH obiluje, a nisu iskorišteni. Prvo pitanje postavljeno u unakrsnom ispitivanju je upućeno afirmaciji: Koliko mladi učestvuju u Parlamentu. Odgovor: broj je izuzetno mali, ali nije problem u broju mladih u Parlamentu već u uzroku zbog kojeg mladi ne žele učestvovati u politici. Osnovni krivac jeste trenutna vlast koja je prema mladim ljudima koji su zainteresovani za politički angažman postavili «zid otpora», kako bi spriječili njihovo uključivanje. Afirmacija tvrdi da mladi ne mogu učestvovati u Parlamentu jer sadašnje strukture vlasti to ne dozvoljavaju. Naredno pitanje upućeno afirmaciji jeste da li to dokazuje i da li postoje podaci o činjenici da su prethodne strukture vlasti dozvoljavale mladima angažman u političkim pitanjima države. Podaci ne postoje, ali je očigledno da i prethodni sistemi nisu dozvoljavali mladima da učestvuju. Razlog koji negacija navodi za ovakvo stanje je pasivnost mladih iako im se nudi mogućnost učešća u politici. Dokaz za ovu tvrdnju jeste da je neophodno 100 potpisa da bi neko bio kandidat na izborima, što nije teško realizovati. Iz publike je postavljeno pitanje, ako mladi imaju mogućnost učešća u politici, kako objasniti situaciju da Komisija za mlade pri Parlamentu još uvijek nije formirana iako je ta ideja pokrenuta prije mnogo vremena. Zatraženo je i objašnjenje pojma Komisija za mlade, Nakon objašnjenja postavljeno je pitanje negacijskoj ekipi: Da li su mladi dio društva i da li imaju određene potrebe. Odgovor je glasio naravno da da. Slijedeće pitanje je bilo da li u potrebe spada i potreba za radom. Nakon pozitivnog odgovora negacije, prvi član afirmacije je upitao da li je to pravo poštovano u BiH. Odgovor negacije je bio da u određenoj mjeri jeste, jer nezaposlenost nije onolika kolikom je prikazana od strane afirmacije. Član N3 je prokomentarisao da mladi ljudi pored prava imaju i obaveze, a jedna od obaveza je da budu aktivni učesnici u društvu. Afirmacija je odgovorila da je država dužna obezbijediti programe i sredstva za aktivnosti mladih, što u BiH ne postoji. Mladi u politici čak ne žele raditi za mlade, a stariji političari ih u tome podržavaju. Na pitanje upućeno publici: Ko je krivac za trenutnu situaciju u BiH, tri upitana učesnika su odgovorila da je vlast osnovni krivac za trenutnu situaciju.

U drugom govoru afirmacijske ekipe ponovljeni su statistički podaci o stopi nezaposlenosti u BiH, stopi mladih koji izlaze na izbore i mladih koji bi željeli biti angažovani u politici. Postoji također, problem u obrazovanju mladih u BiH. Čak ni osnovno pravo na obrazovanje nije ispoštovano, jer svi mladi nemaju iste mogućnosti za obrazovanje. Ponovljeno je da pravo na rad također, nije ispoštovano. U školama se uče tri jezika, tri različite historije, a ne postoji ni dovoljno obrazovnih kurseva koji bi mladima omogućili da se što bolje usavrše. Na ovu tezu je gost iznio podatak da u razvijenim zemljama, konkretno u SAD postoji 900 000 različitih kurseva za dodatno obrazovanje dok u BiH broj ne prelazi 1000. Član N2 tvrdi da nezaposlenost nije jedini razlog zašto mladi napuštaju BiH. Razlog je što ne postoji zajednički interes kod mladih da ostanu u državi. Nakon ove konstatacije definisan je pojam «zajednički interes». Također, ponovljeno je da su mladi ključni akteri i da mladi treba da poduzmu neke akcije, a ne samo da očekuju pomoć od državnih institucija. Drugi razlog zašto bi trebalo da mladi ostanu u BiH jeste gubitak nacionalnog identiteta. Kao dokaz ove tvrdnje uspoređeni su podaci sa glasačkih izbora održanih za

građane BiH koji žive u dijaspori, gdje se pokazalo da je 2000. godine bilo znatno više birača nego 2004. godine upravo zbog gubitka nacionalnog identiteta.

Nakon završenih govora unakrsno ispitivanje je počelo pitanjem iz publike kako objasniti odlazak talenata iz BiH u evropske zemlje, ako ne neodgovornošću vlade koja im ne pruža uslove za rad u BiH. Afirmacija je dodala da se upravo zbog toga mladi najčešće odlučuju otići iz BiH, jer država ne ulaže u mlade ljude. Nakon kraće rasprave oko pitanja ulaganja države u mlade, negacija je postavila pitanje, s obzirom da se cijelo vrijeme govori o kvalificiranom kadru tj mladim ljudima, šta je sa onima manje kvalificiranim. Slijedeće pitanje je bilo u vezi argumenta «prirodni resursi u BiH». Iz publike je zatraženo, od negacije da taj argument poveže sa odlaskom mladih. Negacija je odgovorila da postoje prirodni resursi u BiH koji su još uvijek neiskorišteni i da to predstavlja budućnost mladih u BiH. Uslijedilo je pitanje afirmacije kako iskoristiti resurse kad ljudima nije dozvoljeno da rade. Razlog koji negacija vidi kao ključni jeste nedostatak «borbenog duha» mladih u zalaganju za vlastita prava. Afirmacija je uzvratila konstatacijom da kod mladih borbeni duh postoji i da je upravo to razlog zbog kojeg odlaze iz BiH, jer u drugim državama imaju jednak status. Nakon ove izjave afirmacije, N3 je rekao da je nemoguće da mladi koji odu iz BiH imaju jednak status, jer su stranci u tim državama i tako se i osjećaju. Afirmacija je potvrdila da je zaista tako, ali se na žalost većina mladih ljudi i u BiH osjeća kao stranac. Nakon ovog izlaganja negacija je izjavila da je upravo to razlog da se državi kaže «Stop». Uslijedilo je pitanje predstavnice Centra za kulturu dijaloga na koji način reci državi «Stop». Odgovor je kroz aktiviranje mladih i poduzimanje akcije, te kroz uključivanje u različite organizacije. Na pitanje u koje vrste organizacije vladine ili nevladine, odgovor je glasio u obje jer je to neophodno. Gost afirmacijske ekipe je rekao da iz iskustva zaključuje da mladi ne mogu uopšte uticati na vlast u BiH. Međutim, to nije razlog zbog kog bi mladi trebali otići iz BiH. U svim razvijenim zemljama, vlade finansiraju mlade da odlaze iz zemlje kako bi se postigla što veća pokretljivost mladih. Međutim, to nisu odlasci za stalno. Radi se o privremenim odlascima mladih na edukaciju ili samo kako bi mogli vidjeti dobre ili loše modele ponašanja i primijeniti to znanje u vlastitoj zemlji nakon povratka. Na žalost u BiH se ne radi ništa na pitanju podrške mladim ljudima niti na obrazovanju mladih.

Gost negacije je prije svega rekao da izvjesni napredak po pitanju angažmana mladih ljudi u politici postoji. Dokaz je i formiranje Komisije za mlade koja je u završnoj fazi. Izabrani su predstavnici i vrlo brzo će ova komisija početi sa radom. Komisija je uspostavljena Odlukom Vijeća ministara. Prilično dugo se čekalo da predstavnici vlasti delegiraju svoje predstavnike u ovoj komisiji. Do sada su održana 3 sastanka sa predstavnicima vlasti kako bi se riješila određena pitanja ključna za komisiju. Ovakva organizacija može biti od izuzetne koristi i mladima i državi, jer će mladi na taj način biti u prilici uticati na važna pitanja omladinske politike u BiH. Predviđa se i formiranje još jednog tijela koje bi se bavilo pitanjima mladih, a to je Odjel za mlade. Problem je što u BiH ne postoji jedinstvena razvojna politika, tj. ne postoji državna solidarnost niti zajednički interes za razvoj BiH.

U unakrsnom ispitivanju prvo pitanje je bilo upućeno afirmaciji zašto ljudi ne bi dolazili u BiH da se obrazuju, kad je poznata činjenica da su kadrovi iz BiH izuzetno cijenjeni u svijetu. Pitanje za N1 je bilo da li siva ekonomija može imati posljedice na ljude koji se bave tim poslom? N1 je odgovorila da je to izbor između patriotizma i hljeba i da zbog toga nema odluke da je tako posao pozitivan ili negativan. Nakon toga je ponovo pokrenuta diskusija oko pitanja podijeljenosti i neravnopravnosti u BiH. Zaključak je bio da jedini način da se trenutna situacija promjeni jeste da se mladi aktiviraju. Nakon ove konstatacije u diskusiju se uključio i gost negacije ponavljajući da u BiH mora biti izgrađen princip solidarnosti i tek tada će se moći govoriti o promjenama. Gostu afirmacije je također postavljeno pitanje ako se mladima pružaju mogućnosti vani, kako onda objasniti stopu siromaštva mladih u drugim zemljama. Gost je odgovorio da se pružaju mogućnosti za mlade van BiH, jer je u drugim državama visoka stopa siromaštva mladih, ali u odnosu na puno viši standard života u tim državama. Osim toga, u tim državama je mladima omogućeno da se bore protiv siromaštva, kao i naknada za siromašne u vidu novčane pomoći ili različitih subvencija. Interesantna je i konstatacija gosta negacije, koji je naveo podatak da oko 2 miliona mladih ljudi u razvijenim zemljama rade u industriji zabave (video igrice i sl.). Nažalost u BiH ne postoji interes niti uslovi za razvoj ovakve industrije. Nakon izlaganja oba gosta, učesnici u publici su postavili pitanje kako objasniti činjenicu da BiH uglavnom napuštaju djeca političara

koji su trenutno na vlasti. Logično bi bilo da političari šalju svoju djecu vani jer im žele najbolje. Pitanje za goste je bilo postoji ili ne stranka mladih neovisna o drugim političkim strankama. Odgovor je da ne postoji stranka mladih jer bi za formiranje stranke bila potrebna izuzetno visoka materijalna sredstva. Prijedlog gosta je da je bolje oformiti Vijeće mladih u BiH, a gost afirmacije predlaže umjesto formiranja posebne stranke, formiranje svijesti u svim strankama o pitanjima mladih.

Debatant A3 je u svom izlaganju ponovio prethodno iznesene argumente, a zatim napravio kraći osvrt na negacijsku argumentacijsku liniju. Rečeno je da prethodno spomenut patriotizam ni u kom slučaju nije dovoljan razlog za mladog čovjeka da ostane kuci i osjeća se beskorisno. Sa drugim argumentom negacijske ekipe se afirmacija složila, ali je naglašen problem u praktičnom provođenju ideje da se zajednički interesi pretpostave ličnim. Naročito znajući da je prethodni sistem funkcionisao na taj način, što se pokazalo pogrešnim. Također, odlazak mladih iz BiH je prilično otežan, s obzirom da mlade iz BiH ni jedna druga država ne prihvata i ne pruža im mogućnost studiranja niti edukacije. Primjeri i ako postoje, kao što su npr. Turska i Austrija, su vrlo rijetki.

Debatant N3 je objasnio prije svega da nijedna zemlja ne prima BiH građane kao zaposlenike u svojoj državi, ali da im ipak pruža obrazovanje. Problemi koji se javljaju u BiH nisu uzrokovani samo nesposobnošću političara, već i opšte-društvenom situacijom tranzicije iz jednog društvenog sistema u drugi. Statistike pokazuju da postoji porast zaposlenosti u BiH, što znaci da situacija u BiH postaje bolja. Potencijali koje BiH ima se mogu iskoristiti i time ostvariti veći uspjeh BiH u ekonomskom smislu, ali se mladi kao i svi ostali članovi društva moraju aktivirati u realizaciji ovog plana. Naročito od nedavno postoji mogućnost da se mladi kvalitetno obrazuju uvođenjem standarda Evropske unije u obrazovanje.

U posljednjem dodatnom unakrsnom ispitivanju prvo pitanje Centra za kulturu dijaloga je bilo upućeno negaciji: Zašto djeca političara odlaze na školovanje van BiH? Mladi bi upravo zbog toga trebali biti aktivniji u politici. Na pitanje na koji način to ostvariti, negacija odgovara time što bi mladi učestvovali npr. na izborima u većem broju i time izabrati vlast koju žele. Slijedeće pitanje je bilo upućeno svim debatantima u studiju: Šta ste učinili kako biste pomogli da se stanje u BiH poboljša?. A1 je organizovala odlaske u Italiju, različite kurseve unutar omladinskog centra, čak i razgovarala sa pojedinim funkcionerima u lokalnoj zajednici, ali bez konkretnih rezultata, A2 je istraživao temu nezaposlenosti kontaktirajući agenciju za rad i pretražujući podatke dostupne na Internetu. N3 se potrudila da postigne da unutar Centra čiji je član ne postoje podjele i sl. N1 je predsjednica Vijeća učenika u školi, N2 je pokušala utjecati kroz učešće u različitim sekcijama u školi i kroz različite aktivnosti putem nevladinog sektora. N3 je kroz projekat «Civitas» radio na zaštiti domaćih proizvoda, u sklopu kojeg je napravljen plan, ali nije implementiran zbog nesaradnje vlasti u lokalnoj zajednici. U kratkom rezimeu debate ponovljeni su ključni aspekti debate. Nakon rezimea uslijedilo je glasanje publike za najboljeg debatanta. Mišljenja su bila podijeljena između debatanta A1 i N3. Prije konačnog proglašenja pobjednika prema kriterijima koje je objasnila predstavica Centra za kulturu dijaloga, pročitani su gafovi i retoričke greške debatanta. Najboljim debatantom proglašena je Adna Čeho, debatantica iz Mješovite srednje škole Ilijaš. Nakon uručenja nagrade koju je obezbijedila knjižara «Buybook», uslijedila je završna riječ voditelja i najava naredne teme TV debate «Sve vjerske praznike treba tretirati jednako na području cijele BiH».

.....

U Sarajevu, dana 05.11.2005. u 15:30 sati održano je snimanje 26. TV debatne emisije «Navedi dobar razlog». Tema emisije: **«SVE VJERSKE PRAZNIKE TREBA TRETIRATI JEDNAKO NA PODRUČJU CIJELE BIH».**

Prije početka snimanja održana je pripremna radionica za sve debatante tokom koje su se debatanti međusobno upoznali i dobili objašnjenja TV formata debate, kao i informacije o gostima u pojedinim ekipama, te informacije o pojedinostima toka debate koje su ih zanimale. Pitanja debatanata su bila u vezi sa trajanjem unakrsnih ispitivanja, ko može postavljati pitanja u unakrsnom ispitivanju, ko su gosti u emisiji, zatim kakva je struktura govora pojedinih debatanata i slično. Nakon datih odgovora, debatanti su nastavili sa pripremanjem izlaganja, kao i pripremom pitanja za unakrsna ispitivanja. Također, kroz

radionicu su ponovljeni i osnovni elementi debate i argumenta kako bi debatanti mogli pravilno formirati argumente.

Ekipu afirmacijskog tima činili su debatanti iz: **Mješovite srednje škole «Nordbat 2» iz Vareša:** Klančević Sanda, Eškić Faruk i Bešić Aida, a

Ekipu negacijskog tima činili su debatanti iz: **Gimnazija iz Goražda:** Sijerčić Sanida, Pehlivanović Amina i Baltić Edina.

Specifičnost 26. emisije jeste da je umjesto dva predviđena imala tri gosta. **Prvi gost** je bila **Mujesira Zimić - Glijivar**, Asistent na Fakultetu Islamskih nauka u Sarajevu, **drugi gost** je bila, **Elma Softić - Paunitz**, generalni sekretar jevrejske opštine u Sarajevu i **treći gost** u studiju je bio **fra Franjo Ninić**, apsolvent franjevačke teologije u Sarajevu.

Broj debatanata

Debatanti: 1 Debatantice: 5 Ukupno:6

Planirano je da publiku sačinjavaju 20 učenika Tekstilne škole iz Sarajeva, ali se na snimanju pojavio nešto manji broj učesnika .

Broj učesnika u publici

Učesnici: 5 Učesnice:5 Ukupno:10

Također, u emisiji će biti emitovana izjava direktora Mješovite srednje škole «Nordbat 2» iz Vareša i Gimnazija iz Goražda.

Snimanje je obavljeno u prostorijama Centra za savremenu inicijativu, pod pokroviteljstvom Švicarskog ureda za razvoj. Ekipa koja je omogućila realizaciju emisije je:

voditelj: Jan Zlatan Kulenović, voditelj u publici i istraživač: Nermina Katkić, scenarist i predstavnik Centra za kulturu dijaloga: Sanja Vlasisavljević, predstavnica Federalne televizije – Samira Salihagić.

Nakon uvodne riječi voditelja i predstavljanja ekipa i gostiju, te kratkog uvoda u temu debate, započela su izlaganja debatanata.

Afirmacijski prvi član je zatražio prije svega da se debata ograniči tako što će u razmatranje uzeti samo tri ravnopravna naroda u BiH. Samim tim poslijeratni period je imao snažan utjecaj na vjeru, a time i na vjerske praznike. Problem je nestanak solidarnosti koja je prije postojala, kao i nedostatak «zajedničkih slavlja» na koji su nekada sve vjere slavile svaki praznik. BiH danas ima tri predsjednika i to je najveći problem. Upravo odatle treba krenuti i tražiti razlog za nacionalizam koji se pojavio. Nije vjera, sama po sebi, nemoralna niti zabranjuje druženje sa bilo kojom vjerom. Između ostalog sve vjere tvrde da je Bog samo jedan, ali ga nazivaju različitim imenima. Na samom kraju izlaganja članica A1 je pročitala rezultate sprovedene ankete u školi.

Na samom početku govora N1 je iznijela greške koje je uočio u govoru A1. Prije svega rečeno je da u BiH ima najmanje 4 religije, a ne 3. Jako je bitno naglasiti da svaki vjerski praznik zauzima svoje mjesto, te da su pojedini vjerski praznici unutar iste vjere različito tretirani prema važnosti. Ako se to uzme u obzir, i prebroje svi vjerski praznici koji bi se trebali obilježavati unutar jednog mjeseca, preostaje jako malo dana u mjesecu koji bi bili radni.

U unakrsnom ispitivanju prvo pitanje je upućeno A1: «Da li mislite da je u praksi izvodivo tretiranje svih praznika jednako». A1 je odgovorila da jeste moguće jer se neće tretirati apsolutno svi praznici već samo najvažniji. Slijedeće pitanje je bilo upućeno gostu – predstavnici Jevrejske zajednice, da li može potvrditi da Jevreji imaju jako puno praznika koje slave. Gošća je odgovorila da je istina i da Jevreji imaju jako puno praznika. Prije svega za Jevreje je praznik svaka Subota i to se naziva Sabat, pa su to još praznici poput Pesaha i sl. Međutim, nisu svi praznici jednako važni. Svaka vjera ima praznike koji su važniji od drugih, pa je tako Jevrejima Pesah najvažniji praznik, dok su ostali manje važni. Nakon toga su pitanja postavljena publici. Svi učesnici su smatrali da ne treba sve praznike svih vjera slaviti, ali da najvažnije praznike svih vjera treba jednako tretirati tj. poštovati. Nakon odgovora publike član negacijske ekipe je ponovio tezu i rekao da je teza da se SVI praznici trebaju tretirati jednako.

Nakon završenog unakrsnog ispitivanja, slijedio je govor debatanta A2 u kojem su ponovljeni podaci dobiveni anketom, te objašnjeno da većina učesnika ankete želi slaviti sve praznike, svih vjera. Nakon toga je ponovljen prvi argument. Kao dokaz argumenta je navedeno da se sve vjere zalažu za

jednakost svih ljudi i da upravo zbog toga nema razloga da svi vjerski praznici ne budu jednako tretirani. «Ako su svi ljudi jednako nastali, zašto ne bi jednako slavili praznike».

U govoru N2 ponovljene su greške koje je napravio član A2 i postavio pitanje šta bi se desilo ako svi praznici bili jednako tretirati. Kao odgovor na ovo pitanje, negacija je rekla da bi država ekonomski propala i da ne bi bio niti jedan zaposlenik koji bi dolazio na posao jer bi svaki dan bio praznik određene vjere.

U drugom unakrsnom ispitivanju afirmacija je postavila pitanje može li se praznik obilježavati na neki drugi način osim neradnim danima. U tom slučaju bi se izbjegla ekonomska kriza države, a ipak bi se svi praznici proslavljali. Nakon diskusije o načinu proslavljanja praznika, od debatanata afirmacijske ekipe je zatraženo da objasne značenje riječi ravnopravnost. Ekipa je objasnila da to znači da će svim pripadnicima bilo koje vjere biti dozvoljeno da proslavljaju svoje praznike. Npr. predsjednik Paravac je došao na posao u Predsjedništvo iako je bio islamski praznik Bajram, koji je proglašen državnim praznikom. Nakon ove konstatacije je postavljeno pitanje negacijskoj ekipi koliko se puta desilo da je neka škola u Federaciji bila zaključana za pravoslavni praznik tj. da je bio neradni dan, odnosno koliko puta je neradni dan bio u Republici Srpskoj za Bajram. Problem koji je naglašen jeste da je religija ta koja bi trebala odrediti koji će vjerski praznici biti značajni datumi i da bi te bi praznike trebalo slaviti za sve religije.

Prvi gošća – asistentica na Fakultetu Islamskih nauka u Sarajevu je prije svega pojasnila pojam ravnopravnosti, a zatim je rekla da se slaže sa konstatacijom negacijskog tima da ravnopravno poštovanje svih praznika bi izazvalo problem u praktičnoj realizaciji plana. Također, je naglašeno da praznike ne treba nazivati praznicima, jer taj naziv podsjeća na nešto prazno i nepotpuno, što u svakom slučaju ne bi smjela biti asocijacija na ono što se praznicima označava. Upravo, zbog toga se u Islamu ti datumi nazivaju mubarek danima, a ne praznicima.

Druga gošća u studiju – predstavica Jevrejske opštine u BiH je iznijela mišljenje da ravnopravnost podrazumijeva da svako ima pravo na određeni broj dana u godini koji se smatraju praznicima i da svaka osoba odredi koje praznike će u kojim terminima slaviti. Također, prijedlog gošće je da se kao praznik uvede Dan Holokausta 27. januar koji predstavlja jedan od najvećih događaja u historiji čovječanstva.

Treći gost u studiju – apsolvant Katoličke teologije u Sarajevu je rekao da prije svega smatra da je vjera prije svega lično uvjerenje svakog pojedinca. Religija je institucionalizirana vjera pa prema tome i u BiH se vjera posmatra kao određena institucija. Gost se složio sa gđo Glijivar u vezi sa tumačenjem riječi praznik i objasnio da se u katoličkoj vjeri ti datumi nazivaju blagdanima. Prijedlog gosta je da se na državnom nivou napravi raspored sa određenim neradnim danima, a da te dane predloži svaka vjera prema važnosti.

Prvo pitanje u unakrsnom ispitivanju je upućeno trenerima ekipe učesnica u debati, a u vezi sa proslavljanjem praznika u Varešu i u Goraždu. Trener iz Goražda je rekao da još uvijek tretman praznika nije ujednačen, ali da postoji volja da se postigne ujednačenje. Međutim, problem je što ne postoji zakon koji bi tretirao te datume. U Varešu je to regulisano da dozvoljenih 5 radnih dana u toku školske godine koji se tretiraju kao praznici. N2 je reagovao na tvrdnju trenera iz Goražda da zakon ne postoji, rekavši da zakon neće uskoro ni biti donesen, jer praznika ima previše i teško ih je ujednačiti. Afirmacije je, naprotiv, mišljenja da zakon nije moguće donijeti zbog različitih manipulacija u vezi sa praznicima. Ponovo je pokrenuta diskusija o ekonomskoj situaciji u BiH i šta bi se desilo ukoliko bi se svi praznici slavili. Diskusija je završena pitanjem predstavnice Centra za kulturu dijaloga, da li ijedna od ekipe može navesti neki jevrejski praznik zbog kojeg škole nisu radile. U diskusiju se uključio i gost rekavši da je neophodno napraviti razliku između pojmova poštovati i slaviti neki praznik. Također, je postavljeno pitanje da li poštovanje nekog praznika znači i da se taj praznik mora proslavljati, kao i da li slavljenje praznika jedne vjere znači ujedno i slavljenje odgovarajućeg praznika druge vjere. Odgovor negacijske ekipe je bio da se debata vodi oko pitanja tretiranja praznika u BiH, nakon čega je zatražena definicija pojma «tretirati».

A3 je u završnom govoru rezimirao debatu naglasivši da svi praznici trebaju biti tretirani jednako. Nakon ponovljenih argumenata afirmacijske ekipe, postavljeno je pitanje zašto se ne osvrnuti na 100-godišnju

tradiciju. Zar ne bi bilo zanimljivo nastaviti sa tradicijom razmjene poklona za praznike. Također, ponovljeno je da vjera nije nemoralna i u svakoj vjeri postoji princip po kome «svoje vjeruj, tuđe poštuju», pa prema tome nema razloga da se neki od praznika zanemari.

N3 je u završnom govoru ponovio da sve praznike treba tretirati, ali ne na način koji predlaže afirmacijska ekipa. Zašto bi se praznici slavili kao neradni dan. Postoje i mnoga druga rješenja koja bi bila puno povoljnija i za državu BiH i za pojedinca. Ukratko su ponovljene sve prethodne diskusije i zaključci koji su dobiveni.

Dodatnog unakrsnog ispitivanja nije bilo jer je prethodno unakrsno ispitivanje trajalo duže nego je planirano zbog interesa publike za teme koje su pokrenute u toku unakrsnog ispitivanja

U kratkom rezimeu debate ponovljeni su ključni aspekti debate. Nakon rezimea uslijedilo je glasanje publike za najboljeg debatanta. Najviše glasova je dato debatantu N2. Prije konačnog proglašenja pobjednika prema kriterijima koje je objasnila predstavnica Centra za kulturu dijaloga, pročitani su gafovi i retoričke greške debatanta. Najboljim debatantom proglašena je **Pehlivanović Amina, debatantica iz Gimnazije Goražde**. Nakon uručjenja nagrade koju je obezbijedila knjižara «Buybook», uslijedila je završna riječ voditelja i najava naredne teme TV debate «Autoritet profesora u BiH počiva na strahu od mogućih sankcija».

Svi potrebni materijali kao i snimak TV debate nalaze se u arhivi Centra za kulturu dijaloga.

.....

U sklopu istraživanja javnog mnijenja koje je sproveo Centar za kulturu dijaloga u saradnji sa debatnim klubovima omladinskog centra «Desnek», Breza i Mješovite srednje škole, Ilijaš koje su učestvovala na snimanju 25. emisije «Navedi dobar razlog» sprovodi su anketu o temi emisije a koja je glasila: «**Mladi treba da napuštaju BiH**». U cilju prikupljanja mišljenja mladih o temi anketom je obuhvaćeno je **155 ispitanika** u dobi od 1974. – 1990. a dobiveni su slijedeći podaci:

- Mladi ljudi predstavljaju budućnost svoje zemlje – smatra 100% ispitanika
- 60% ispitanika smatra da BiH nije perspektivna zemlja.
- 98% ispitanika smatra da politička situacija u BiH nije zadovoljavajuća
- 70% ispitanika smatra da se politička situacija u zemlji u posljednjih godinu dana nije poboljšala
- 58% ispitanika smatra da se politička situacija u zemlji u narednih godinu dana neće promijeniti
- 97% ispitanika smatra da društvo dovoljno ne brine o mladima a kao razloge navode:
 - o mladi vrlo malo učestvuju u odluci za preuređenje države i društva, nemogućnost uticaja na promjene,
 - o spore reforme obrazovanja,
 - o nedostatak centara gdje bi se mladi trebali okupljati i učestvovati u kreativnim radionicama
 - o nemogućnost zaposlenja nakon završenog fakulteta.
 - o nema dovoljno kulturnih, sportskih i dr. zbivanja koja će mlade skloniti sa ulice.
 - o velika nezaposlenost mladih.
 - o korupcija u školama, Korupcija na univerzitetima, Korupcija pri zapošljavanju
 - o loš sistem obrazovanja.
- Razlozi zbog kojih mladi odlaze su: posao, nezaposlenost, loša plaćenost, obrazovanje, neregularno obrazovanje, korupcija u školama, na univerzitetima, strah od novih sukoba, potraga za boljom budućnošću, novac.
- 82% ispitanika smatra da su razlozi odlaska mladih iz BiH opravdani.
- 92% ispitanika smatra da odlaskom iz BiH mladi ljudi stvaraju sebi bolje uslove za život, za ostvarivanje životnih snova.
- 93% ispitanika smatra da je pasivnost mladih jedan od razloga lošeg društvenog i ekonomskog stanja u BiH.
- 87% mladih ne izlazi na izbore.

- 67% ispitanika bi napustilo BiH iz slijedećih razloga: bolji uslovi za život , zbog novca, zbog kvalitetnog školovanja, zbog napretka u karijeri, veća mogućnost zaposlenja.
- 71% ispitanika smatra da mladi treba da napuštaju BiH.

.....

U sklopu istraživanja javnog mnijenja koje je sproveo Centar za kulturu dijaloga u saradnji sa debatnim klubovima Gimnazije Goražde i Mješovite srednje škole «Nordbat 2» iz Vareša koje su učestvovala na snimanju emisije «Navedi dobar razlog» sprovedli su anketu o temi 26. emisije a koja je glasila: «**Sve vjerske praznike treba tretirati jednako na području cijele BiH**». U cilju prikupljanja mišljenja mladih o temi anketiran je **71 ispitanik**, godišta 1980. – 1986. Anketa je pokazala slijedeće podatke:

- 83% ispitanika smatra da se vjerski praznici ne obilježavaju jednako u svim entitetima.
- 80% ispitanika smatra da treba postojati veća tolerancija između vjerskih zajednica.
- 70% ispitanika slavi vjerske praznike.
- 100% ispitanika poštuje vjerske praznike drugih religija.
- 94% ispitanika smatra da na nivou države treba da budu obilježeni vjerski praznici svih najmnogobrojnijih religija u BiH (npr. Neradnim danom) za sve državljane BiH bez obzira na vjersku pripadnost.
- 78% ispitanika smatra da su vjerski praznici ispolitizirani
- 78% ispitanika smatra da nije moguće veliki broj vjerskih praznika tretirati jednako
- 90% ispitanika smatra da se u BiH samo praznici većinskih vjerskih grupa označavaju neradnim danom, dok za praznike manjinskih vjerskih grupa to nije slučaj (iako mogu da ne dođu na posao ili u školu taj dan kada je praznik za njihovu religiju).77% ispitanika smatra da se ovo može nazvati jednim vidom segregacije.
- 83% ispitanika smatra da postoje pojedine osobe koje se ne žele izjašnjavati o svojoj vjeroispovijesti. I Da samim nedolaskom na posao, u školu, na dan svog praznika ta osoba otkriva da je vjernik, dok u danu u kojem niko ne dolazi na posao, dakle danu koji je proglašen neradnim sve ostaje nevidljivo ko je vjernik a ko ne, dakle religioznost ostaje privatnost svakog pojedinca.
- Svi ispitanici (100%) smatraju da treba sve vjerske praznike tretirati jednako na području cijele BiH.
- Svi ispitanici smatraju da bi za dobrobit BiH bilo uvesti kao neradne dane, najbitnije praznike u nekoj religiji kao što su npr. Prvi dan ramazanskog i Kurbanskog Bajrama, Uskrs, Božić, Vaskrs, Božić, Pesah? (Ukupno sedam dana u godini).

.....

Aktivnosti: sastanak trenera debatnih klubova, kao i seminar za nove škole – nove debatne klubove – stepen II i seminar za Ambasadu Velike Britanije odgođene su za mjesec decembar zbog nedostatka materijalnih sredstava za njihovu implementaciju.

.....

U mjesecu novembru su pripremljene i štampane Debatne novosti 09/10 koje sadržavaju slijedeće rubrike:

- riječ urednika
- debatanti pišu o sebi
- prijedlozi, pohvale, kritike,
- najbolji prilog
- najava narednih TV debata
- izvještaj o implementiranim aktivnostima u mjesecu oktobru
- impresum.

Na poziv Media Plan Instituta i nevladine organizacije ICVA održan je prvo dio seminara govornišva za NVO-e u Mostaru, 21. i 22.11.2005. godine. Kao predstavnik Centra za kulturu dijaloga radionice je održala izvršni direktor Sanja Vlasić. Radionice su planirane za NVO-e čije aktivnosti su u vezi sa Socijalnom skrbi i obrazovanjem. Tema seminara je bila «Kako komunicirati sa medijima». Radionica održana od strane Centra za kulturu dijaloga su: Pojavljivanje u javnosti i vještina komunikacije što je obuhvatilo: imidž, kredibilitet, zauzimanje stava, priprema za nastup, šta reći, kako reći, moć ubjeđivanja, sposobnost debatiranja, ponašanje pred kamerom, reagovanje na neočekivane situacije i «provokativna» pitanja novinara. U sklopu radionice održano je predavanje na svaku od tema, zatim su snimljene simulacije intervjuja koje su nakon toga analizirane. Nastavak saradnje se očekuje u mjesecu decembru.

.....

Kroz redovne administrativne aktivnosti je urađeno:

- poslani IDEA-i članci i medijske prezentacije Centra za kulturu dijaloga/Soros Debatnog programa za period 2003. – 2005. godina
- Prikupljene saglasnosti novih klubova što bi trebalo poslužiti kao osnova za početak rada klubova u školama: Učiteljska škola Sarajevo, Gimnazija Prnjavor i Školski centar «Petar Kočić» Srbac.
- U toku mjeseca novembar je održan sastanak sa predstavnikom OSCE Mostar u Mostaru u vezi sa projektom debatnih radionica za škole iz Istočne i Zapadne Hercegovine tj kantona 7 i 8, kao i hercegovačkog dijela Republike Srpske. Predstavnici Centra za kulturu dijaloga su bili Jasmi Čečo i Zoran Marčeta. Rezultat sastanka su dogovorene radionice koje će biti održane u tri ciklusa
 - I Ciklus: 25. i 26.11.2005. godine
 - II Ciklus: 03.i04.12.2005. godine
 - III Ciklus: 17. i 18.12.2005. godine
- poslani su projekti: TV debate – nastavak projekta za SDC – IBHI, te projekat za Soros NY – EMF za projekat za Ambasadu Velike Britanije
- pristigli izvještaji trenera slijedećih klubova do 05.12.2005. godine: Abdulah Bečirović, Gimnazija Brčko i Izbjegličko naselje Mihatovići, Aldijana Saletović Gimnazija Lukavac, Amna Haljeta Gimnazija Bugojno, Ankica Grgić Gimnazija Živinice, Behija Jakić, Treća gimnazija Sarajevo, Dijana Stevanović Srednjoškolski centar «Jovan Cvijić» Modriča, Dobrila Radivojević Peta gimnazija Sarajevo, Duška Mijić – Dalač Ekonomska škola Sarajevo, Halid Abdulahović MSŠ Teočak, Jasna Remeta Tekstilna škola Sarajevo, Mira Mujkić MSŠ Doboj Istok, Miralem Džanić Ekonomsko –hemijska škola Lukavac, Mirjana Nikolić Katolički školski centar Zenica, Mukadesa Mašić Gimnazija Dobrinja dk «Veritas», Nasiha Mulahalilović MSŠ Čelić, Nejra Beganović Omladinski centar «Desnek» Breza, Nenad Ilić Mješovita srednja škola Prnjavor, Rada Perić Gimnazija Bijeljina, Rasim Halilagić Gimnazija Dobrinja dk «Vox», Saja Gavrić Srednja škola «Nikola Tesla» Šamac, Slavica Suvajac Gimnazija Prnjavor, Snežana Čokić Gimnazija isrednja stručna škola Istočno Sarajevo, Ulfeta Imamović MSŠ Kladanja, Živka Kukrić Gimnazija Banja Luka. Nakon ovog roka su pristigli izvještaji slijedećih trenera: Dragica Ninković Srednjoškolski centar Foča, Edin Šuman MSŠ Ilijaš, Galib Borić Gimnazija Fojnica, Melika Brodović Učiteljska škola Sarajevo, Rizo Hasanović MSŠ Kalesija, Sanid Zirak Gimnazija Goražde, Sedika Cerić Centra za slijepu i slabovidu djecu i omalдинu Sarajevo, Vesna Milavić Medicinska škola Mostar, Zuhra Kalauzović Osnovna škola «Grbavica II» i Ranka Katalinski Elektrotehnička škola Sarajevo. Izvještaji za mjesec novembar nisu pristigli od slijedećih klubova: Admina uzunić Ekonomska škola Tuzla, Boris Brajović Srednja škola «28. juni» Istočno Novo Sarajevo, Danka Đajić Srednja škola «Ivo Andrić» Višegrad, Jasminak Đukanović Mašinska škola Mrkonjić Grad, Marija Vidaković Gimnazija i srednja stručna škola

«Petar Kočić» Zvornik, Mersad Hasanović Gimnazija «Ismet Mujezinović» Tuzla, Nada Prodanović Mejšovita srednja škola Prnjavor, Nasveta Turković Gimnazija Visoko, Samra Čamdžić Mješovita srednja škola «Nordbat 2» Vareš, Zoran Jozić KŠC Tuzla, Zoran Pejašinić Gimnazija Banja Luka, Žarko Brkanlić Školski centar «Petar Kočić» Srbac, i Željko Franjić Srednja mješovita škola «Jovan Dučić» Teslić.

.....

U mjesecu novembru je realizirano, a nije planirano:

- Radionica u saradnji sa OSCE-om Mostar i Nansen Dijalog centrom Mostar škole iz Istočne i Zapadne Hercegovine tj Kantona 7 i 8, kao i hercegovačkog dijela Republike Srpske.

Radionica je održana 25. i 26. 11. 2005. godine, istovremeno u Mostaru i u Ljubuškom. Radionice su pripremili i implementirali:

Predavači: Ankica Grgić, Sabina Čudić, Sanja Vlajsavljević,

Asistenti: Anesa Vilić, Nermina Katkić, Selma Dizdarević

Radionicama su prisustvovali predstavnici slijedećih škola: SŠ Čapljina, Gimnazija Antun Branko Šimić, SŠC Grude, Srednja škola „Svetozar Ćorović“, Opća Gimnazija Ljubuški, SŠ Ruđera Boškovića Mostar, II gimnazija Mostar, Gimnazija Mostar, Gimnazija Fra Grge Martića, Srednja elektrotehnička škola Mostar, Srednja mašinsko saobraćajna škola Mostar, Ekonomska škola Mostar, Srednja škola Stolac, Opća gimnazija Mostar, Srednja strukovna škola Široki Brijeg, Gimnazija „Jovan Dučić“ Trebinje, Tehnička škola Trebinje.

Ukupno učesnika: 69

Nakon održanih radionica, svim profesorima prisutnim na radionici su podijeljeni materijali i formulari za otpočinjanje rada debatnih klubova u ovim školama.

Svi potrebni materijali, plakati, diplome i akreditacije, kao i sudački listići i detaljni izvještaji istraživanja javnog mnijenja za svaku od aktivnosti se nalaze u arhivi Centra za kulturu dijaloga.

Od planiranih aktivnosti:

- 2 TV debate
- 2 Istraživanja javnog mnijenja
- Debatne novosti
- Trening br 1 – Seminar za projekat za Britansku ambasadu
- Školske klupske aktivnosti
- Javna debata u školama i lokalnoj zajednici
- Nastavak saradnje sa OSCE Mostar i Nansen dijalog centrom Mostar
- Nastavak saradnje sa Media Plan Institutom
- Redovne administrativne aktivnosti

Realizovane su slijedeće:

U Sarajevu, dana 03.12.2005. u 13:00 sati održano je snimanje 27. TV debatne emisije «Navedi dobar razlog». Tema emisije: «**AUTORITET PROFESORA U BIH POČIVA NA STRAHU OD MOGUĆIH SANKCIJA**».

Prije početka snimanja održana je pripremna radionica za sve debatante tokom koje su se debatanti međusobno upoznali i dobili objašnjenja TV formata debate, kao i informacije o gostima u pojedinim ekipama, te informacije o pojedinostima toka debate koje su ih zanimala. Pitanja debatanata su bila u vezi sa trajanjem unakrsnih ispitivanja, ko može postavljati pitanja u unakrsnom ispitivanju, ko su gosti u emisiji, zatim kakva je struktura govora pojedinih debatanata i slično. Nakon datih odgovora, debatanti su nastavili sa pripremanjem izlaganja, kao i pripremom pitanja za unakrsna ispitivanja. Također, kroz radionicu su ponovljeni i osnovni elementi debate i argumenta kako bi debatanti mogli pravilno formirati argumente.

Ekipu afirmacijskog tima činili su debatanti iz: **Ekonomске škole iz Sarajeva**: Zalihić Lamija, Cvijanović Andrijana i Čorbo Merima, a

Ekipu negacijskog tima činili su debatanti iz: **Treće gimnazije Sarajevo**: Karić Anita, Kasumagić Ilma i Methadžević Armin.

Specifičnost 27. emisije jeste da je umjesto dva predviđena imala tri gosta. **Prvi gost** je bio **Naser Prljača**, Elektrotehnički fakultet u Tuzli, proglašen za najboljeg profesora u 2005 godini, **drugi gost** je bio, **Jovan Bunjevački**, Savez studenata Univerziteta Istočno Sarajevo i **treći gost** u studiju je bio **Denis Rudonja**, potprdsjednik vjeća mladih grada Sarajeva.

Planirano je da publiku sačinjavaju 15 učenika Tekstilne škole iz Sarajeva, ali se na snimanju pojavio nešto manji broj učesnika iz obje škole.

Također, u emisiji će biti emitovana izjava direktora Mješovite srednje škole «Nordbat 2» iz Vareša i Gimnazija iz Goražda.

Snimanje je obavljeno u prostorijama Centra za savremenu inicijativu, pod pokroviteljstvom Švicarskog ureda za razvoj. Ekipa koja je omogućila realizaciju emisije je:

voditelj: Jan Zlatan Kulenović, voditelj u publici i istraživač: Nermina Katkić, scenarist i predstavnik Centra za kulturu dijaloga: Sanja Vlasisavljević, predstavnica Federalne televizije – Samira Salihagić.

Nakon uvodne riječi voditelja i predstavljanja ekipa i gostiju, te kratkog uvoda u temu debate, započela su izlaganja debatanata.

U prvom govoru je član afirmacije pokušao definisati autoritet i naveo osnovne karakteristike autoriteta. Zatim je debatant objasnio hijerarhiju i odgovornost učenika prema profesorima, profesora prema učenicima, rekavši da profesori imaju vlast nad učenicima, dok menadžment škole ima vlast nad profesorima. Treba reći i da profesori zbog straha da neće udovoljiti što izaziva nametanje autoriteta profesora kako bi postigli disciplinu. Problem je što postoji mnogo nivoa kontrole iznad profesora.

Također, još jedan argument da autoritet profesora počiva na strahu jeste taj što učenici negiraju autoritet profesora. Rješenje bi bilo kada bi se autoritet profesora zasnivao na međusobnom uvažavanju između učenika i profesora.

Prvi govor negacije je počeo objašnjenjem veze između pojmova demokratizacije i obrazovanja, te je rečeno da je najbolje izgraditi povjerenje i emotivnu vezu, te odbaciti stare predrasude. Za održavanje discipline na času je dovoljno da profesor bude strog, ali je bolje da autoritet bude izgrađen na nečemu što nisu sankcije. Sankcija je postala institucija, ona dolazi od organa koji su višeg nivoa od menadžmenta škole. Profesori samo predlažu sankcije koje se usvajaju ili ne. Ono što bi trebala biti karakteristika dobrog profesora su: improvizacija, pedagoški odnos, karizma, objektivnost.

Unakrsno ispitivanje je počelo pitanjem upućenim negaciji: Da li škola obuhvata razvoj svih psihičkih i fizičkih osjećanja učenika. Odgovor je da, ali se kaznama može postići negodovanje kod učenika. Učenik možda uopšte ne želi ili nema potrebu da prati čas, i zbog toga ne želi prisustvovati tom času, ali to onda ne bi trebalo uticati na ocjenu. Slijedeći niz pitanja je bio u vezi sa neprihvatanjem autoriteta profesora od strane učenika. Na pitanje kako postići poštivanje autoriteta, odgovor je natjerati učenika, a replika na ovo pitanje je bila: Da li to znači da ga treba sankcionisati. Negacija je zatim postavila pitanje da postoji kontraproduktivnost i koliko je ona učestala u BiH školama. N3 je iznio mišljenje da profesori ne pokušavaju steći autoritet uticajem, već agresijom i efekat koji se postiže je odgovor učenika u vidu revolta, a ne strahopoštovanja. Da autoritet ne počiva na strahu već na nekim drugim kriterijima, pokazuje i izbor najboljeg profesora, a ne najstrožijeg profesora. Nijedan od kriterija za izbor najboljeg profesora nije sankcija. Na pitanje učesnicima u publici u vezi sa autoritetom profesora u njihovoj školi mišljenja su bila podjeljena. Neki učesnici poštuju autorit profesora, dok drugi ne poštuju, dok neki smatraju da bi profesori mogli biti i bolji i gori od ovoga kakvi su sada.

A2 je govor počela čitanjem rezultata ankete provedene u Ekonomskoj školi Sarajevu, a zatim je kao dodatni dokaz za argumente navela TV emisiju u kojoj je bilo također iznešeno mišljenje stručnjaka o ulozi profesora i djeci i njihovim pravima, emitovanoj 28.11.2005. godine. U emisiji je gđa Mirsada Jaganjac, pedagog u osnovnoj školi Isak Samokovlija, navela da je jedan od faktora koji utiče na autoritet profesora i na poštivanje profesora od strane učenika patrijarhalni odgoj učenika odnosno profesora.

N2 je rekla da neke sankcije imaju suprotan efekat. Danas je odnos učenika i profesora zasnovan na međusobnoj saradnji, te postoji obostrana profesionalna etika. Naravno, kao i u svakoj profesiji postoje zloupotrebe položaja od strane pojedinaca, ali su to pojedinci. Osim toga, postoji opcija sazivanja komisije u slučaju da učenik smatra da je oštećen ili nepravедno ocjenjen. Uvođenje disciplinskih mjera u nastavi nije potrebno ukoliko je samosvjest visoka.

U unakrsnom ispitivanju je ponovo potvrđeno da autoritet profesora mora postojati, a afirmacijska ekipa je dodala da se problem javlja kada se sankcije zloupotrebljavaju. Pometu je također da provedba reformi podrazumjeva i promjenu profesora, a ne samo školstva. Afirmacija je postavila pitanja, šta će biti sa profesorima koji trebaju uskoro ići u penziju. Da li će reforma zahvatiti i njih? Negacija je odgovorila, da problem koji se stalno javlja jeste taj što se uporno reforma pokušava prikazati kao nešto što će tek doći, dok je situacija u stvari potpuno suprotna. Reforma je već implementirana i koordinirajući rad je već postignut. Afirmacija je postavila pitanje, u slučaju da prihvatimo da kod većine profesora postignut koordinirajući rad, šta da radimo sa onom preostalom manjinom? Odgovor je da i profesori imaju nekoga ko ih kontrolišu i da su «pod lupom» češće nego učenici. Upravo zbog toga se može desiti da i profesori budu sankcionisani. Postavljeno je pitanje i da li profesor može vrijeđati učenika i da li može biti sankcionisan. Odgovoreno je da profesor može vrijeđati učenika, ali da može biti i sankcionisan zbog toga ili nekog sličnog ponašanja. Postavljeno je pitanje čime se ocjenjuju profesori. Odgovor je bio da postoji nekoliko kriterija za ocjenu rada profesora. Predstavnica Centra za kulturu dijaloga je upitala da li u školama postoji interaktivna nastava. A3 je odgovorio da postoji i da je prilično često korištenje upravo te metode. Zatim je postavljeno pitanje da li to znači da učenici pripreme čas i prezentaciju umjesto profesora i da li je ikada ijedan profesor konkretno u Trećoj gimnaziji pripremio prezentaciju za učenike. A3 je odgovorio da jeste i da se radilo o profesoru historije i predavanju za koje je pripremio film u vezi da temom koja se obrađivana.

Nakon unakrsnog ispitivanja pročitani su rezultati sprovedenog istraživanja javnog mnijenja od strane Centra za kulturu dijaloga.

Nakon najave gostiju voditelj je zamolio prvog gosta u studiju da odgovori na pitanje šta je tajna uspjeha i dobivanja titule najboljeg profesora. Gost je rekao da je tajna uspjeha vjerovatno intelektualna superiornost. To se teško postiže, ali time se postiže da student krene za autoritetom. Gost smatra da sankcije moraju postojati, ali je puno važnije da postoji motivacija ili impersionalizacija studenata profesorom. Jednim djelom to može biti postignuto kroz reformu i kroz interaktivnu nastavu, ali to ne može biti postignuto «preko noći» i taj prosek zahtjeva ulaganje puno resursa. Na pitanje voditelja šta su studenti rekli zašto je upravo taj profesor najbolji, a ne neki drugi, odgovor je bio zbog uspješne kombinacije svih prethodno pomenutih metoda.

Drugi gost u studiju je rekao da je tema izuzetno zanimljiva i da mora da postoji neki red. U praksi profesorima je dozvoljeno da krše pravila koja ne smjeli prekršiti. Također, često se zaboravlja da su profesori u isto vrijeme i pedagozi i da je neminovno da profesori kroz nastavu prenose i znanje, ali i kulturu življenja. Međutim, problem koji se javlja u BiH jeste, odakle dovesti profesori koji će zamjeniti već postojeće koji bi trebali biti otpušteni. Pozitivno je i što ima loših primjera, jer se učenici tako navikavaju da u životu ne ide sve po planu i da se nauče nositi sa problemima.

Posljednji gost u studiju je rekao je dobro imati loše primjeri, kako bi se dobri istakli. Prva stvar koju je Vijeće srednjoškolaca pokrenulo nakon početka svog rada je bilo pitanje odnosa profesora prema učenicima i načina predavanja profesora. Zaključak gosta je da profesor ima autoritet kod učenika, samo ukoliko učenici profesora poštuju. Autoritet se ne postiže time što će studenti ili učenici biti uplašeni. Time se postiže mir u učionici, ali ne i autoritet. Prijedlog gosta je da se izbjegnu teške sankcije i da se ostvari adekvatna komunikacija profesora sa učenicima.

Pitanje predstavnice Centra za kulturu dijaloga je otvorilo unakrsno ispitivanje, glasilo je: U koliko slučajeva ste naišli na pozitivan odgovor? Zaključeno da nijednom odgovor na zahtjeve nije bio pozitivan. Jedino rješenje je bilo obratiti se direktoru škole zatražiti da sankcioniše profesora. Također, postavljeno je pitanje da li i u jednoj školi Vijeće učenika radi samostalno. Odgovor je ne, mora postojati neki koordinirajući profesor. Diskusija se povela u vezi sa sankcionisanjem korištenja mobitela na času od strane učenika i od strane profesora. Iznesena je konstatacija da profesori imaju pravo na času odgovoriti na telefonski poziv, dok učenicima to nije dozvoljeno. Zatim je kao potvrda teze da autoritet nije zasnovan na sankcijama, uzet primjer gosta u studiju. Ali je odgovor suprotne ekipe bio da je profesor izuzetak koji potvrđuje pravilo. Profesor je rekao da će izbor za najboljeg profesora imati smisla, kao i ocjenjivanje profesora tek kada u BiH, kao i u drugim zapadnim zemljama profesori budu imali ugovore na 1 godinu i kada ocjena studenata bude jedan od kriterija za izbor u narednoj godini. Zatim je razješnjen pojam da autoritet i represija nije isto, ali da učenici govore o autoritetu kao nekoj vrsti represije. Profesor Prljača je rekao da on nikada ne koristi represiju, ali da mu na predavanja konstantno dolaze svi studenti, sa razlikom od 2% od ukupnog broja upisanih na tu godinu. Pitanje iz publike upućeno gostu je bilo da li postoje sankcije za tih 2%. Profesor je rekao ne, imaju isti tretman kao i svi ostali studenti. Napomenuto je da u zakonu postoji pravilo po kojem profesor može biti sankcionisan bez obzira da li to učenik zatraži ili ne u slučaju da se ne ponaša u skladu sa pravilima.

U završnom govoru afirmacije rečeno je osnovni odnos profesor učenik zasnovan na strahu. Učenici zbog tradicionalnog odnosa «zablokiraju» i ne mogu adekvatno dogovoriti na pitanja koja su im postavljena. Takvi profesori su zalutali u prosvetu. Činjenica je da profesori ne smiju učenike udarati niti bilo šta slično jer zbog toga mogu biti sankcionisani, ali učenici se žale zbog slabih ocjena za koje nisu sami krivi. Rješenje problema je uzajamno poštovanje između profesora i učenika. Govor je završen citatom: «Nije profesor onaj ko zna, niti je dijete onaj ko ne zna nego je poučavanje zajednički uzajamni proces u kojem se dijete ohrabruje i potiče na vlastiti samorazvoj».

Završni govor negacije je počeo obrazloženjem da prisustvo gostiju pokazuje da autoritet profesora ne počiva na strahu i da se ne gradi na sankcijama. Nije fer okarakterisati odnos učenika i profesora kao strahopoštovanje. Osim toga u debati se stalno ponavlja kako je ocjena sankcija, što također nije u redu. Također, afirmacija je pokušala da potvrdi da učenici narušavaju svaki autoritet, što također nije

istina. Jedina činjenica oko koje se N3 slaže sa afirmacijskom ekipom jeste da su profesori koji grade autoritet na bazi straha zalutali u nastavu.

Dodatnog unaksnog ispitivanja nije bilo, jer je bio nešto veći broj gostiju u studiju, a prethodno unakrsno ispitivanje je trajalo duže nego je planirano.

U kratkom rezimeu debate ponovljeni su ključni aspekti debate. Prije konačnog proglašenja pobjednika prema kriterijima koje je objasnila predstavica Centra za kulturu dijaloga, pročitani su gafovi i retoričke greške debatanta. Nakon gafova uslijedilo je glasanje publike za najboljeg debatanta. Najviše glasova je dato debatantu N2. Najboljim debatantom proglašena je **Kasumagić Ilma, debatantica iz Treće gimnazije Sarajeva**. Nakon uručenja nagrade koju je obezbijedila knjižara «Buybook», uslijedila je završna riječ voditelja.

.....

U Sarajevu, dana 03.12.2005. u 15:30 sati održano je snimanje 28. TV debatne emisije «Navedi dobar razlog». Tema emisije: **«GENERALNA POLITIKA DRŽAVE TREBA DA SE PODUDARA SA KONVENCIJOM O PRAVIMA DJETETA»**. Specifičnost ove debate je što se odvijala na engleskom jeziku.

Prije početka snimanja održana je pripremna radionica za sve debatante tokom koje su se debatanti međusobno upoznali i dobili objašnjenja TV formata debate, kao i informacije o gostima u pojedinim ekipama, te informacije o pojedinostima toka debate koje su ih zanimale. Pitanja debatanata su bila u vezi sa trajanjem unakrsnih ispitivanja, ko može postavljati pitanja u unakrsnom ispitivanju, ko su gosti u emisiji, zatim kakva je struktura govora pojedinih debatanata i slično. Nakon datih odgovora, debatanti su nastavili sa pripremanjem izlaganja, kao i pripremom pitanja za unakrsna ispitivanja. Također, kroz radionicu su ponovljeni i osnovni elementi debate i argumenta kako bi debatanti mogli pravilno formirati argumente.

Ekipu afirmacijskog tima činili su debatanti: **Adnan Bilić, Čorbo Merima i Denis Rudonja**, a

Ekipu negacijskog tima činili su debatanti: **Anela Fišić, Lejla Vila i Sanja Tepavčević**.

Specifičnost 28. emisije jeste da je umjesto dva predviđena imala tri gosta. **Prvi gost** je bio njegova ekselencija, **Matthew Rycroft**, ambasador Velike Britanije, **drugi gost** je bila, **Salih Đuderija**, šef Odjela za zaštitu ljudskih prava i Odjela za prava djece, **treći gost** u studiju je bila **Erna Ribar**, projekt oficir na projektima u vezi sa dobrim rukovođenjem, **četvrti gost** je bio **Carry Niel**, projekt oficir za zaštitu ljudskih prava. Također, umjesto Sanje Vlasić, supervizor debate i predstavnik Centra za kulturu dijaloga je bila Sabina Čudić.

Planirano je da publiku sačinjavaju po 5 učenika svih sarajevskih škola uključenih u projekat, ali se na snimanju pojavio nešto manji broj učesnika iz pojedinih škola.

Također, u emisiji će biti emitovan prilog o Centru za kulturu dijaloga.

Snimanje je obavljeno u prostorijama Centra za savremenu inicijativu, pod pokroviteljstvom Švicarskog ureda za razvoj. Ekipa koja je omogućila realizaciju emisije je:

voditelj: Jan Zlatan Kulenović, voditelj u publici i istraživač: Nermina Katkić, scenarist i predstavnik Centra za kulturu dijaloga: Sanja Vlasić, predstavica Federalne televizije – Samira Salihagić.

Nakon uvodne riječi voditelja i predstavljanja ekipa i gostiju, te kratkog uvoda u temu debate, započela su izlaganja debatanata.

U prvom govoru afirmacije su prije svega definisani pojmovi djeteta i Konvencija o pravim djeteta. Kada je ova Konvencija prvi puta uspostavljena Ujedinjene Nacije su shvatile da se može primjenjivati kao određeni standard ili vodič za zemlje svugdje u svijetu sa ciljem stvaranja efektivnog pravnog sistema koji će štiti prava djece. To je stav Ujedinjenih nacija koji je afirmacija potkrijepila argumentima. Prvi argument je bio: posebna pozicija djeteta u društvu. Ovaj argument nije posebno pojašnjavao, rečeno je da nijedno dijete na svijetu ne može funkcionisati nezavisno od društva i sva djeca trebaju nekoga, na primjer porodicu, ili neku društvenu organizaciju ili samu državu da brine o njima. Drugi argument je da djeca ne mogu zastupati sama sebe, što znači da ili nemaju dovoljno znanja ili ne mogu ili ne žele zahtijevati zaštitu svojih prava i opet država bi trebala učiniti to za njih. Upravo tu se pojavljuje

Konvencija o pravim djeteta, jer nudi prikaz prava djece i mnogobrojne preporuke kako zaštititi ova prava i države mogu koristiti Konvenciju kako bi stvorili efektivan pravni sistem za zaštitu prava djece.

Negacijski prvi član se u svom govoru u potpunosti složila sa ponuđenim definicijama djeteta i Konvencije. Dijete je osnova društva. Svako dijete, svaka zemlja je potpisala Konvenciju o pravima djeteta, ali nije i ratificirala Konvenciju. Kao primjer ove tvrdnje navedena je Somalija. U nekim zemljama je Konvencija potpisana, ali nije ratificirana kao na primjer u Indiji. U Indiji djevojčice ne idu u školu iako Konvencija jednim dijelom obuhvata i obrazovanje. U mnogim zemljama tradicionalna vjerovanja ne dozvoljavaju implementaciju Konvencije. Postavlja se pitanje šta djeca koja su zlostavljana ili u opasnosti od nekoga ili nečega imaju od Konvencije na papiru ili od teorije kada se to ne primjenjuje u praksi. Nevdena su dva arugmenta: ogromna razlika između prava djece u teoriji i prava djece u praksi; i politika ne može osigurati svako dijete.

Unakrsno ipitavjne je počelo pitanjem A1: Da li su Somalija i Indija odgovarajući primjeri za ovu temu. Da li su oni malo previše ekstremni? Odgovr je bio da jesu ekstremni, ali da je Somalija ipak ratificirala Konvenciju, a ipak mnogo djece ne ide u školu. N3 je rekla da ne postoji razlika između djece i da je svako dijete odgovarajuće. Ne možemo reći da je jedno dijete ovdje bolje ili gore od drugog djeteta u recimo Velikoj Britaniji ili u Somaliji ili bilo gdje drugo. Afirmacija je odgovorila da to i nije ono što je rečeno, već da je Somalija kao država prilično drugačija od Velike Britanije i nekih drugih država sa kojima bi se mogla uporediti, a to je bitno jer je država tijelo koje će omogućiti sprovođenje i promociju Konvencije, a ne djeca. A3 je zatražio objašnjenje kako se može očekivati da Somalija ratificira nešto što prethodno nije usvojeno. N1 je odgovorila da Somalija jeste potpisala Konvenciju, ali nije sugirna da je Konvencija i usvojena. Postavljeno je pitanje s obzirom da djeca ne mogu zastupati sama sebe, ko će ih zastupati. Odgovor je bio država. Na pitanje da li mislite da država može zastupati svako dijete odgovor je bio: Da, država koristeći Konvenciju će zastupati dječja prava, jer današnje dijete je budući elemenat gradnje uspješne države. Voditelj je postavio pitanje kako. Odgovoreno je da npr. država može ponuditi različite programe i druge na primjer vodiče međunarodnih organizacija u toj oblasti. Zatim je A3 objasnio da Konvencija o pravima djece nije akcija, već obaveza zemalja da nešto urade, što znači da ako kažemo da trebamo/moramo usvojiti Konvenciju o pravima djeteta, to ne znači da moramo uraditi neku akciju, to ne znači da smo prihvatili akciju, to znači da smo prihvatili obavezu. Pitanje specijalnog supervizora je bilo da li primjer zemalja koje nisu ratificirale dogovor u kojima su djeca loše tretirana, trebao biti logičan argument za ratifikaciju dogovora i za njegovu implementaciju, naročito zato što zemlje koje nisu ratificirale dogovor nemaju uspostavljen mehanizam za zaštitu djece. N3 je objasnilo da se radi o nekim zemljama koje jesu ratificirale Konvenciju, ali zbog nekih religijskih zakona djeca ne mogu imati ta prava. Specijalni gost Erna Ribar je rekla da konvencija nije stvorena niti usvojena kako bi djeca mogla zastupati sama sebe, već da bi zaista bili određeno šta je odgovornost države. Sa druge strane, djeca mogu zastupati sama sebe, jer Konvencija u članu 12 određuje pravo djece da budu saslušana i da izraze vlastiti mišljenje i zemlje su odgovorne i obavezne poštovati ovo pravo i osigurati da ovo pravo bude sprovedeno. Nažalost, u nekim zemljama države ne smatraju sebe odgovornim ili sposobnim za realizaciju Konvencije o pravim djeteta i istina je također, da postoji aspekt kulturnog relativizma u kojem se Konvencija posmatra kao proizvod Zapadnog svijeta, a ne nešto što je prilagođeno kulturama. U svakom slučaju, Konvencija priznaje različitosti kultura i dozvoljava u određenim situacijama, za dobrobit djeteta da se priznaju lokalni zakoni.

A2 je počela izlaganje ponavljajući arugmente afirmacijske ekipe. Zatim je iznijela podatke do kojih je došao UNICEF kroz dva različita istraživanja, a koji se govore o pravima djeteta. UNICEF je primijetio da naponi da se poboljša obrazovanje djece nisu dovoljni. Mnogi ciljevi su vezani za dozvoljavanje obrazovanja, jer je obrazovanje jedini ključ uspjeha čovječanstva i jedino obrazovane djevojčice ili žene mogu brinuti o sebi, svom zdravlju i zdravlju svojih porodica. To omogućava da se mogu aktivnije uključiti u društvo u kojem žive. U stvari, svako društvo bi trebalo intenzivnije raditi na eliminisanju prepreka kako bi djevojčice mogli steći obrazovanje i završiti bar osnovnu školu. Najvažnija stvar za svako dijete jeste kvalitetno obrazovanje. Istraživanje pokazuje činjenicu da generalna politika države treba da se podudara sa Konvencijom o pravim djeteta. Drugo istraživanje UNICEF-a je pokazalo da više od 20% djece u cijelom svijetu su zlostavljana od osoba njihovih godina. Djeca su najveće žrtve, a svaka vlada

nije sposobna ili ne želi odgovoriti svim dječjim potrebama i izazovima. Djeca su budućnost razvoja svake zemlje, zbog toga Konvencija o pravima djeteta treba biti usvojena i zaštićena od strane svake politike kako bi djeca bila u mogućnosti uživati svoja prava i zaštitu koja im je obećana.

U drugom govoru negacije ponovljeni su argumenti nagacijskog tima. Rečeno je da su zemlje potpisale konvenciju o pravima djeteta, ali da ta prava nisu ispoštovana, a posebno u nekim mjestima u Africi ili u Indiji, gdje tradicija ne dozvoljava poštovanje svakog prava. Također, primjer Bosne i Hercegovine pokazuje da djeca u nekim dijelovima zemlje još uvijek ne znaju koja su njihova prava, jer ne znaju u stvari ni koja prava postoje, iako je BiH ratificirala konvenciju. Također, u Rusiji se prema djeci ponašaju upravo kao i prema odraslim zatvorenicima tako da je u 2001. godini više od 7.000 djece bilo u 64 različita zatvora u ovoj zemlji. Ili čak zemlje koje nisu ratificirale Konvenciju o pravima djece uopšte, kao na primjer SAD, omogućavaju djeci bolju zaštitu u nekim oblastima, ali su izuzetno rigorozni kada je u pitanju npr. maloljetnički kriminal.

U unaksnom ispitivanju prvo pitanje je postavljeno: Zašto se prava ne poštuju? Odgovor je bio zato što neka djeca u stvari ne znaju koja su njihova prava. Na pitanje ko je za to odgovoran, rečeno je da su svi odgovorni, jer politika nije dovoljna. Trebalo bi da svi to stalno imaju na umu. Način na koji bi se mogla postići svijest o dječjim pravima je promovisanje. Negacija je rekla da politika i političari ne mogu to uraditi, a i ako mogu to ne može biti dovoljno. Sveukupno društvo mora misliti o dječjim pravima. Pitanje je da li politika treba pokušati to uraditi i da li bi trebalo biti promovisano podudaranje sa Konvencijom o pravima djeteta. Odgovor je da društvo u cjelini da. Pitanje negacije u vezi sa djevojčicama koje se ne obrazuju zbog tradicionalnih zakona: Kako se mogu obrazovati ako tradicionalni zakoni to ne dozvoljavaju. Zar ne mislite da su u takvim porodicama roditelji najvažniji «zakoni». A3 je postavio pitanje: Da li vi očekujete od Konvencije o pravima djeteta da osigura svako dijete? Odgovor negacija je da je to ono što bi trebalo očekivati. Zaključak je bio da negacijski tim posmatra Konvenciju kao plan, kao akciju, a ne kao obligaciju. U diskusiju se uključio i specijalni gost gđin Neal rekavši da Konvencija o pravima djeteta priznaje da je zaštita prava djece odgovornost svih. Konvencija naglašava jasnu pravnu obavezu države da se uključi, ali također precizira i ulogu porodice, zajednice. To ne znači da Konvencija može samostalno u potpunosti obezbijediti i zaštititi prava djece, ali to postavlja određeni stepen mjera prema kojima su zemlje odgovorne i koje mogu biti mjerene na periodičnoj osnovi od strane drugih zemalja potpisnica, kroz sistem Ujedinjenih Nacija i države moraju podnositi izvještaj o tome koje mjere su poduzete kako bi se obaveza ispunila. Pitanje iz publike se odnosilo na dilemu zašto zemlje zbog religije ne ratificiraju Konvenciju, kada je poznato da u svim religijama djeca moraju biti obrazovana. Nakon ove konstatacije u diskusiju se uključila i gošća, gđa Đuderija je naglasila da su Međunarodne konvencije iznad domaćih zakon i da to znači da se one moraju prije ispoštovati nego ono što domaći zakoni propisuju. Takav je slučaj u BiH, a trebao bi biti i u drugim državama.

Prije unakrsnog ispitivanja pročitani su rezultati sprovedenog istraživanja javnog mnijenja od strane Centra za kulturu dijaloga.

Prvi gost u studiju, je rekao je izazov pronaći način da Konvencija bude implementirana.

Veoma je teško za negaciju da argumentira da Konvencija nije dobra stvar, jer naravno Konvencija obezbjeđuje univerzalne standarde, omogućava standarde u obrazovanju djece i također, dozvoljava fleksibilnost različitih kulturalnih pristupa. Veoma je teško kritikovati Konvenciju ali se može govoriti da implementacija Konvencije nije dovoljno jaka. To je jasan i izuzetno jak argument. Tačno je, ako pogledate širom svijeta, ne samo primjere o kojima smo već čuli, već i mnoge druge zemlje, da ne ispunjavaju svoje obaveze prema Konveciji. Gost je govorio i o važnosti obrazovanja. Obrazovanje je nešto što dolazi sa Konvencijom o pravima djeteta i to je također nešto što je jako različito u različitim kulturama

Gđa Saliha Đuderija je u svom govoru rekla da je BiH afirmativna prema Konvenciji o pravima djeteta, da nažalost iako se puno vremena posvećuje sprevedbi Konvencije, praksa ne odgovara pravilima koja su zastupljena u Konvenciji. Na pitanje voditelja, U kom smislu na primjer Komisija za djecu na državnom nivou radi i šta radi, odgovor je bio da se rad Komisije uglavnom zasniva za sada na prikupljanju informacija, ne samo o implementaciji Konvencije, već i drugih prava djece koja se često krše zbog ekonomske situacije u BiH.

Gošća – predstavnica UNICEF-a je rekla da Konvencija ne podrazumijeva da djeca trebaju govoriti o budžetima i velikim političkim pitanjima, ali ona zaista preporučuje da djeca trebaju biti konsultovana i da njihovo mišljenje treba saslušati. To također, podrazumijeva da nemaju možda odgovarajuće vještine ili nisu sposobni u mnogim prilikama, naročito mala djeca, donositi velike odluke ili imati specifično mišljenje o nekoj temi kao što je budžet ili politika. U svakom slučaju ono što jeste prepoznato u Konvenciji o pravima djeteta je činjenica da djeca trebaju biti konsultovana, ali na način koji je prilagođen njihovom razvoju i njihovim godinama. To je nešto što predstavlja obavezu za odrasle, za državu, za nastavnike, za sve one koji rade ili žive sa djecom da zaista poštuju njihovo mišljenje, ali također i njihove godine i ono što oni zaista jesu. Još je naglašen i aspekt učešća djece koji promovise Konvencija kao obavezu, jer je time uspostavljen niz, civilnih i različitih političkih prava djece. Gošće je rekla da vjerujem da politike u BiH idu u tom smjeru.

Drugi predstavnik UNICEF-a, gđin. Neal je rekao da je uloga UNICEF-a, ne samo u Bosni već i u svakoj drugoj zemlji je da podsjeća državu na njene obaveze prema Konvenciji o pravima djeteta, ali i da ih podrži u bilo kojoj mjeri koju sprovode kako bi osigurali podudaranje sa Konvencijom. U BiH postoje posebni izazovi i specifične situacije, jer se radi sa različitim nivoima vlasti, na području cijele BiH kako bi se pokušala pomoći implementacija različitih mjera uključujući Konvenciju o pravima djece. Na pitanje voditelja kakva je uloga UNICEF-a u odnosu sa lokalnim političarima: konsultovanje, savjetovanje ili prisiljavanje, odgovor je bio kombinacija sva tri metoda.

U posljednjem unaksnom ispitivanju prvo je objašnjeno da negacija ne želi kritizirati Konvenciju, već političare i da je osnovni cilj pokazati da je svako dijete važno. Pitanje za negaciju je bilo ukoliko politika nije efektivna koja je alternativa. Ponuđena alternativa je porodica prije svega. Mala djeca ne znaju šta je napisano na ovom papiru ili u ovoj knjizi, ali mogu shvatiti ako mi sa njima razgovaramo i objasnimo im koja su njihova prava. Specijani supervizor se uključio u diskusiju konstatujući da izgleda kao da postoji generalni sporazum među debatantima kao i među publikom da ne treba, ni u kojem smislu, kritizirati postojeću Konvenciju. Važna pitanja su bila pokrenuta od strane negacije, navodeći, na primjer, kulturni relativizam, kao jednu od prepreka implementaciji. Pitanje je da li je moguće da kulturni relativizam bude problem za samu Konvenciju, jer znamo da određene kulture priznaju stvari koje ne bi trebali priznavati, kao što je slučaj sa ženama u Africi. Da li Konvencija priznaje ovakve kulturalne prakse, čak i kada one krše prava djece. Da li to znači da bi Konvencija trebala biti u svakom slučaju usvojena. Odgovor je da bi Konvencija trebala biti usvojena, jer Konvencija o pravima djeteta ne govori o tome kako trebaju biti implementirane određene akcije. Ona samo govore da akcije trebaju biti implementirane. Mi moramo imati tu vrstu rezultata. Pojašnjeno je bilo da je pitanje kako ćemo odgovoriti na pitanje kulturnog relativizma tamo gdje je to očigledna prepreka zaštiti prava djece. Zato postoji manifest o dječjim pravima. Neka od prava poručuju: «Nemojte povrijediti dijete» i time se poništavaju kulturalne različitosti ili aspekti. Pitanje gosta u studiju je bilo: Šta je poenta lijepih riječi ove ili bilo koje druge Konvencije ako ne postoji mehanizam kojim će se implementirati. Poenta je ponuditi primjer zemlja kako da zaštite dječja prava. To je ne obaveza, već vodič. Gđa Ribar je konstatovala da Konvencija priznaje do određenog nivoa prava zemlje, kulture da bude nastavljen određeni način odgoja djece i određeni način života, to je osnovno ljudsko pravo, ali u slučajevima, u situacijama gdje postoji šteta po zdravlje djeteta, za psihološki, emocionalni ili moralni integritet djeteta, Konvencija je protiv toga jer, principi su zaista, zaštita i učešće djece, zato ne možemo reći da ona dozvoljava bilo koji vrstu prakse koja ugrožava djecu. Veoma je striktna kada se radi o zaštiti djece. Važno je spomenuti kao odgovor na pitanje kako je da Konvencija sama zaista daje odgovore na pitanje kako, jer kada govori o obrazovanju, govori i o ciljevima obrazovanja, govori o slobodnom i obaveznom obrazovanju, slobodnom pristupu obrazovanju, postoje i odgovori na kako to uraditi. Drugo pitanje je da li su možda zemlje ili države spremne ili ne za implementaciju Konvencije. Na pitanje da li je takav slučaj u BiH. Odgovorila je gošća predstavnica Komisije za djecu BiH da uvažavanje različitosti u BiH jeste problem. Nema pravnih odgovora na zahtjeve Konvencije. Nažalost situacija koja se pojavilo poslije rata, deset godina ranije ali se još uvijek zadržalo. Nakon pitanja o fondovima, gošća je rekla da je budžet na državnom nivou za dječja prava, za zaštitu, za implementaciju Konvencije minimalan. Osim toga ne postoji podatak koliko se novca izdvaja za djecu. Otprilike iznos je negdje oko 10.000 KM za Vjeće za

djecu. To obuhvata aktivnosti: promocije, praćenja i implementacije dječjih prava, a posebno Konvencije o pravima djeteta. N3 je rekla da u Izvještaju koji Bosanskohercegovačka vlada šalje Komitetu za prava djece stoji da iako su znali da moraju političari nisu mogli uraditi sve što je očekivano od njih, jer nisu imali dovoljno novca sva sve stvari. Zbog toga samo željeli reći da političari ne mogu ili ne trebaju jedini brinuti o tome. Gđa Ribar je rekla da UNICEF u Bosni i Hercegovini ima izuzetnu saradnju sa Vijećem za djecu i očigledno od 1996., čak i 1993. je bio jedini promotor Konvencije o pravima djeteta i inicirao je proces izvještavanja o Konvenciji o pravima djeteta i nastavit će sa tim aktivnostima. Jasno je da postoji mnogo izazova kako za djecu tako i za organizacije koje rade sa djecom uključujući budžete, politike za djecu. U svakom slučaju možemo reći da nije dovoljno. Istina je da postoji mnogo ekonomskih razloga, ali postoji i dosta političkih razloga i dosta diskriminacije etničke, rasne itd.

Završni govor afirmacije je počeo izlaganjem negativnih aspekata izlaganja suprotne ekipe. Poseban položaj djece u društvu i drugi argument djeca ne mogu zastupati sama sebe, kao i mnogi druge tačke Konvencije o pravima djeteta u stvari pokazuju potrebu za usvajanjem Konvencije o pravima djeteta. Argumenti negacijske ekipe: ogromna razlika između dječjih prava u teoriji i dječjih prava praksi također, pokazuju da moramo poduzeti neke akcije, a kako ćemo obezbijediti akcije nego prisilom Vlade, ako tako možemo reći, da napravi te akcije, a kako ih prisiliti? Obavezujući ih. A kako ćemo ih obavezati? Kroz usvajanje Konvencije o pravima djeteta u svim zemljama. Drugi argument: politika ne može osigurati svako dijete. Ne postoji idealan plan. Tako, čak ni Konvencija o pravima djeteta ne može obezbijediti, niti osigurati svako dijete. Ipak, puno je bolja situacija u zemlja gdje Konvencija postoji nego situacija u zemljama npr. u Somaliji u kojima Konvencija o pravima djeteta nije usvojena. Ponovo je naglašeno da Konvencija o pravim djeteta nije akcija, nego obligacija, to je vodič kako bi zemlja trebala raditi, kako bi vlada trebala napraviti akciju za društvo u toj državi. Kada kažemo da moramo usvojiti politiku, generalna politika treba da se podudara sa Konvencijom o pravim djeteta, tada kažemo da želimo obavezati zemlju da napravi akciju. Ne diskutujemo da li su akcije dobre ili loše.

Negacijski posljednji govor je počeo obrazloženjem da debata nije bila o usvajanju Konvencije, već o tome što bi politika trebala ili ne bi trebala raditi. Nije važno šta je napisano na papiru ili bilo gdje drugo, važno je šta je urađeno u praksi. Postoje brojne zemlje u određenim područjima, koje su potpisale Konvenciju, ali ne izvršavaju svoje obaveze korektno. Kao što je već rečeno u Rusiji, npr. njihovi zakoni su također rigorozni za ljude koji su maloljetni i koji su delikventi. Ovi mladi ljudi su u zatvoru jednako tretirani kao i drugi. U Konvenciji možemo pročitati da to nije dobro, da to nije očekivano od zemalja koje su potpisale Konvenciju. Normalno je da politika ne može razmišljati o svakom djetetu u svakoj zemlji. Možda je u nekim zemljama to dobro organizovano, ali u nekim drugim zemljama to nije slučaj.

Nakon završenih posljednjih govora, zatraženo je mišljenje supervizora o cijelom toku debate. Rečeno je da su debatanti jako dobro pripremljeni i da su definitivno iskristalisali i objasnili neke argumente koji su bili ključni argumenti za ovu debatu o verifikaciji i generalno o ratifikaciji i implementaciji određene Konvencije. Međutim, bilo je malo ili nimalo odgovora na argumente suprotne strane, kako jednog tako i drugog tima. Čini se da je postavljeno nepotrebno i nefer breme na obje ekipe od strane članova drugog tima. Afirmacija je zagovarala Konvenciju, očekujući od negacije da dokaže da je Konvencija sama po sebi pogrešna i kao preporuku su navodili da Konvencija treba biti usvojena bez obzira na svoj implementacijski mehanizam. U isto vrijeme negacijska strana je očekivala da Konvencija riješi sve dječje probleme u svim zemljama svijeta i govorila da ako ne može biti implementirana idealno, ne treba biti implementirana nikako, što ponovo pretpostavlja nefer breme sa ove strane. Ono što je dobro u debati je da je izuzetno važan argument izdvojen: pitanje implementacije. Kako može biti implementirano, možda čak i tako da generalna politika treba biti usklađena sa Konvencijom, kao i šta obligacija znači u pravnom smislu. Šta je obligacija i kako Vlada može biti prisiljena da implementira zakone koji će ići zajedno sa obligacijom. U isto vrijeme, važna pitanja su bila postavljena od strane negacije: da obligacija nužno ne znači usvajanje i implementaciju na terenu dajući konkretne primjere zemalja koje su potpisale, ratificirale i čak smatrale da rade dobro kao što je primjer Rusije, gdje smo imali broj mladih ljudi u zatvorima i u isto vrijeme osnovna prava su garantovana u teoriji kroz Konvenciju, ali nisu ispoštovana.

Prije konačnog proglašenja pobjednika prema kriterijima koje je objasnila supervizor debate i predstavnica Centra za kulturu dijaloga, uslijedilo je glasanje publike za najboljeg debatanta. Najviše glasova je dato debatantu N3. Gostima u studiju je također data mogućnost da glasaju za najboljeg debatanta: Svi gosti izuzev gđina Neal su glasali za N3 dok je gđin Neal glasao za A3. Najboljim debatantom proglašena je **Sanja Tepavčević**. Nakon uručjenja nagrade koju je obezbijedila knjižara «Buybook», od strane Ambasadora Velike Britanije u BiH, svi gosti su imali priliku izneti svoje mišljenje o debati. Gosti su rekli da si izuzetno zadovoljni debato, da je debata bilo izuzetno visokog kvaliteta i da je izuzetno pozitivno to što mladi ljudi imaju priliku raspravljati o državnoj politici. Uslijedila je završna riječ voditelja.

Svi potrebni materijali kao i snimak TV debate nalaze se u arhivi Centra za kulturu dijaloga.

.....

U sklopu istraživanja javnog mnijenja koje je sproveo Centar za kulturu dijaloga u saradnji sa debatnim klubovima Ekonomska škola i Treća gimnazija iz Sarajeva koje su učestvovala na snimanju emisije «Navedi dobar razlog» sprovedli su anketu o temi emisije a koja je glasila: «AUTORITET PROFESORA U BH POČIVA NA STRAHU OD MOGUĆIH SANKCIJA».

U cilju prikupljanja mišljenja mladih o temi anketa je pokazala slijedeće podatke:

- 73% ispitanika smatra da je autoritet pozitivna stvar.
- 74 % ispitanika smatra da profesor nema autoritet samim zvanjem profesora.
- 53% ispitanika smatra da za osobu koju poštuju ne mogu reći da je autoritet.
- 64% ispitanika smatra da se autoritet stiče vremenom.
- 64% ispitanika smatra da se autoritet ne može nasilno nametnuti.
- 63% ispitanika smatra da se za jednog profesora ne može reći da ima autoritet ako uspijeva postići tišinu i mir u učionici.
- 80% ispitanika smatra da mladi imaju problema sa autoritetom.
- 77% ispitanika smatra da strah kod učenika nije pozitivna stvar.
- 83% ispitanika smatra da je proizvedeni strah kod učenika prepreka u radu a ne podstrek za rad.
- 83% ispitanika smatra da učenici pod uticajem straha ne mogu valjano razmišljati.
- 94% ispitanika smatra da nije dobar profesor onaj koji koristi loše ocjene da bi učenik bio poslušan.
- 97% ispitanika smatra da bi efikasnija u radu sa učenicima bila metoda stimulacije nego metoda zastrašivanja.
- 60% ispitanika smatra da ljudi ne bi poštivali pravila ukoliko bi znali da ne postoje kazne za kršenje tih pravila.
- 53% ispitanika smatra da autoritet profesora počiva na strahu od mogućih posljedica.
- 100% ispitanika smatra da je stepen autoriteta profesora produkt njihovog odnosa prema učenicima.

Anketni listići, kao i detaljan izvještaj istraživanja javnog mnijenja nalazi se u arhivi Centra za kulturu dijaloga.

.....

U sklopu istraživanja javnog mnijenja koje je sproveo Centar za kulturu dijaloga u saradnji sa debatantima koji su učestvovala na snimanju emisije «Navedi dobar razlog» sprovedli su anketu o temi emisije a koja je glasila: «Da li generalna politika države treba da se podudara sa Konvencijom o ljudskim pravima?». U cilju prikupljanja mišljenja mladih o temi anketa je pokazala slijedeće podatke:

Centar za kulturu dijaloga BiH sproveo je istraživanje javnog mnijenja među sarajevskim studentima i srednjoškolicima iz Sarajeva, Gruda, Ljubuškog i Čapljine godišta od 1982. do 1990. u saradnji sa debatantima koji su učestvovali na snimanju emisije «Navedi dobar razlog» o temi emisije koja je glasila: «Da li generalna politika države treba da se podudara sa Konvencijom o ljudskim pravima?». U cilju prikupljanja mišljenja mladih o temi anketa je pokazala slijedeće podatke:

- 60% ispitanika je upoznato sa Konvencijom o pravima djeteta,
- 76% ispitanika smatra da se ne poštuju prava djece u društvu,
- 43% ispitanika nije upoznato sa informacijom da je BiH potpisnica Konvencije o pravima djeteta,
- 90% ispitanika smatra da države potpisnice Konvencije o pravima djece trebaju da prava djece uvažavaju i unaprjeđuju,
- Većina ispitanika navodi kao primjer poštivanja prava djeteta pravo na obrazovanje, pravo na slobodno izražavanje, pravo na život; iako ista ova prava navode i kao primjer kršenja prava djeteta i dodaju svakodnevna zlostavljanja djece i iskorištavanje djece u radu.
- 47% ispitanika nije upoznato sa postojanjem institucija koje se isključivo bave pravima djece
- 73% ispitanika smatra da su državne institucije odgovorne za djecu i prava djece
- 88% ispitanika smatra da stvari ne bi bile bolje bez Konvencije o pravima djece.
- 76% ispitanika smatra da Konvencija o pravima djeteta može da zaštiti djecu i njihova prava, i teoretski i praktično
- 86% ispitanika smatra da bi vlada trebala da nametne smjer akcija koje bi se kretale u pravcu zaštite prava djece
- 73% ispitanika nije upoznato sa postojanjem kazni za kršenje prava djece ali smatraju da bi kazne za fizičko zlostavljanje djece trebale da budu zatvorske i da bi tim ljudima trebalo oduzeti skrbništvo nad djecom.
- 87% ispitanika smatra da generalna politika države treba da se podudara sa Konvencijom o pravima djeteta.

Anketni listići, kao i detaljan izvještaj istraživanja javnog mnijenja nalazi se u arhivi Centra za kulturu dijaloga.

.....

- U mjesecu decembru su pripremljene i štampane Debatne novosti 10/11 koje sadržavaju slijedeće rubrike:
 - Riječ urednika,
 - Debatanti pišu o sebi,
 - Prijedlozi, pohvale, kritike,
 - Najbolji prilog,
 - Najava narednih TV debata
 - Najava tema za državno takmičenje
 - Izvještaj o implementiranim aktivnostima u mjesecu oktobru,
 - Impresum.

.....

Na **Jahorini, u hotelu «Kristal»** u periodu **03. i 04.12.2005** godine održan je seminar za debatne trenere i voditelje debatnih klubova u BiH, a kao početna aktivnost u sklopu projekta za Ambasadu Velike Britanije. Seminaru je prisustvovalo **48 trenera** i voditelja klubova. Seminaru nisu prisustvovali voditelji klubova: Boris Brajović i Danijela Mrda iz Srednje škole «28 juni» Istočno Novo Sarajevo i Edina Dulić, Gimnazija Mrkonjić Grad, Nasveta Turković, Gimnazija Visoko, Edin Šuman, Mješovita srednja škola Ilijaš, Melika Brodović, Gimnazija i učiteljska škola Obala Sarajevo i Jasminka Đukanović, Mašinska škola Mrkonjić Grad, te treneri debatnih klubova: Mukadesa Mašić, Gimnazija

Dobrinja Sarajevo, Rada Perić, Gimnazija Bijeljina, Ranka Katalinski Elektrotehnička škola Sarajevo, Rizo Hasanović, Mješovita srednja škola Kalesija i Amna Haljeta, Gimnazija Bugojno. Tema seminara je bila: «Prezentacija i retorika», s obzirom da je to jedan najvažnijih kriterija koji se ocjenjuje na svjetskim takmičenjima. Održano je 7 sesija. Predavači su bili: gđa Ljiljana Zurovac, predsjednik Savjeta za štampu BiH i Sabina Čudić, najbolji govornik na svjetskom takmičenju 2000. i 2002. godine. Cilj seminara jeste pokrenuti rad novih debatnih klubova u novim sredinama i školama, pa pored postojećih trenera seminaru su prisustvovali i potencijalni treneri – profesori iz slijedećih škola: Admira Uzunić, Ekonomska škola Tuzla; Danka Đajić, Srednja škola «Ivo Andrić» Višegrad; Dijana Stevanović, Gimnazija Modrića; Dragoslav Ninković, Nada Prodanović, Nenad Ilić, Mješovita srednja škola Prnjavor; Edin Šuman, Mješovita srednja škola Ilijaš; Marija Vidaković, Gimnazija Zvornik; Nejra Beganović, Omladinski centar «Desnek» Breza; Saja Gavrić, Srednja škola «Nikola Tesla» Samac; Samra Čamdžić, Mješovita srednja škola «Nordbat 2» Vareš; Slavica Suvajac, Srednja škola Prnjavor; Žarko Brkanlić, Mješovita srednja škola Srbac i Željko Franjić, Srednja mješovita škola «Jovan Dučić», Teslić. Seminar je održan prema slijedećem planu rada:

Nakon dolaska polaznika i smještaja u hotelu, seminar je počeo upoznavanjem gđe Zurovac sa polaznicima seminara. Prije svega se gđa Zurovac kratko predstavila polaznicima seminara, a zatim je objasnila način na koji će radionica biti organizovana. Planirano je da svaki od trenera održi kratki govor koji će biti zabilježen kamerom i da nakon toga svaki od govora bude analiziran sa različitih aspekata. U sklopu upoznavanja su se i svi treneri kratko predstavili rekavši svoje ime i prezime i zanimanje tj. predmet koji predaju.

Druga radionica je počela predstavljanjem trenera u trajanju od jedne minute. Svako predstavljanje trenera je trebalo da obuhvata: ime trenera, zanimanje, tri vrline i tri mane. Treneri su bili izuzetno zainteresovani za ovakvu vrstu rada, jer omogućava uvid u greške u toku izlaganja kako retoričke, tako i greške u držanju tijela, te greške u gestikulaciji, ali i logičkom rasuđivanju.

Naredna radionica je bila posvećena greškama u retorici i gestikulaciji. Analizirani su prethodno snimljeni govori polaznika i na svakom primjeru je objašnjeno šta je dobro u gestikulaciji, a šta loše. Također, posebna pažnja je posvećena tonu i jačini glasa. Neki učesnici su govorili previše glasno, što je djelovalo iritantno na slušaocima, dok su neki učesnici govorili previše tiho, što je slušaocima stvaralo pretjerani pritisak pri slušanju govora. Zbog toga, neki učesnici su rekli da je nemoguće čuti u zadnjem redu šta se govori. To je poslužilo kao dobar primjer za naglašavanje da je neophodno govoriti dovoljno jasno i dovoljno glasno da su svi u sali mogli čuti i da bi svi mogli razumjeti o čemu se radi. Također, naglašeno je da jezik kojim se govori treba biti što razgovjetniji, što jednostavniji i da je poželjno praviti manje pauze u govorima, kako bi se stavio naglasak na ono što se želi reći.

Posljednja radionica prvog dana seminara je radionica posvećena držanju tijela u toku govora. Kao primjeri u ovoj radionici korišteni su također, govori polaznika seminara. Analizirano je prije svega kako je položaj tijela govornika u odnosu na publiku, udaljenost i posvećenost publici, te da li je govornik okrenut prema publici, prema predavaču, da li gleda u tlo ili je publici i predavaču okrenut leđima. Također, je analizirano da li govornik pokazuje znake nervoze ili treme i da li stoji na istom mjestu te kakav je položaj govornika u prostoru.

Prva sesija drugog dana seminara je posvećena isključivo stilu i način na koji se on može primijeniti u toku debatovanja. Prvo je teoretski objašnjeno kakav stil može biti: prost, jednostavan, nemanan, ležeran, biran, izvještačen, slikovit, metaforičan, apstraktan itd. Naglašeno je da posebnost stila čini i upotreba retoričkih i jezičkih figura u toku govora ili citiranje određenih izreka vezanih za temu o kojoj govorimo. Nakon teoretskog objašnjenja, od nasumice izabranih trenera je zatraženo da ponovo održe govor sa istom temom kao prethodnog dana, tj da koristeći znanje koje su stekli u proteklom radionicama improviziraju predstavljanje.

Sesija 6. se odvijala u dvije sale paralelno. U jednoj od sala su treneri debatnih klubova prisustvovali sastanku sa izvršnim direktorom Centra za kulturu dijaloga, dok su u drugoj sali voditelji debatnih klubova prisustvovali radionici o govoru. Nakon završene sesije 6., treneri debatnih klubova su prisustvovali radionici na temu govora, dok su novi profesori prisustvovali sastanku sa direktorom Centra za kulturu dijaloga. Obradene teme na radionici su: šta je govor, dijelovi govora, vrste govora.

Sastanak trenera debatnih klubova i voditelja debatnih klubova u školama je organizovan kako bi svi bili upoznati sa početkom saradnje između Centra za kulturu dijaloga i Britanske Ambasade, te planom aktivnosti za narednu godinu.

Nakon održanog seminara svi treneri su izrazili zadovoljstvo održanim radionicama, te zahtijevali ponovno organizovanje sličnih radionica.

Svim trenerima – učesnicima seminara su podijeljeni materijali sa sadržajem svake sesije. Kopija materijala, kao i fotografije, snimak održanog seminara i zapisnik sa održanih sastanaka trenera i voditelja klubova se nalaze u arhivi Centra za kulturu dijaloga.

.....

Izveštaje o radu debatnih klubova za mjesec decembar a do 06.01.2006. poslali su treneri slijedećih škola: KŠC Zenica, Gimnazija Dobrinja, Omladinski centar «Desnek» Breza, Gimnazija Dobrinja, Srednja škola «Nikola Tesla» Šamac, Gimnazija i srednja stručna škola Istočno Sarajevo, MSŠ Kladanj, Školski centar «Petar Kočić» Srbac, Gimnazija Brčko, Izbjegličko naselje Mihatovići, Srednjoškolski centar «Jovan Cvijić» Modriča, Peta gimnazija, Ekonomska škola Sarajevo, MSŠ Teočak, Tekstilna škola Sarajevo, MSŠ Doboj Istok, Centar za slijepu i slabovidnu djecu, Ekonomsko-hemijska škola Lukavac, Gimnazija Prnjavor, SMS Fojnica, Gimnazija Lukavac, Treća gimnazija, MSŠ Čelić, Gimnazija Živinice.

.....

U mjesecu decembru svi debatni klubovi Centra za kulturu dijaloga održali su po jednu javnu debatu u sklopu projekta za Veliku Britaniju na slijedeće teme a za The people speak NY projekat.

- «Generalna politika države treba da se podudara sa Konvencijom o pravima djeteta»,
- «Segregacija u BiH školama je bolja od diskriminacije»,
- «Uloga SAD u ratnim i konfliktnim situacijama je uvijek korisna»
- «Društveno-ekonomska klima u BiH izaziva veću pojavu narkomanije»
- «Neriješena reforma školstva je opravdanje za nerad učenika»
- «Vlada BiH ne brine za talentirane mlade»
- «Autoritet profesora u BiH počiva na strahu od mogućih sankcija

Odobrena su ukupno tri projekta.

.....

03. i 04.12.2005 nastavljena je saradnja Centra za kulturu dijaloga, OSCE Mostar i Nansen dijalog centra Mostar. Održan je još jedan početni seminar u Mostaru. Seminaru su prisustvovala po 3 učenika i jedan profesor iz slijedećih škole sa područja Hercegovine:

SŠC «GOLUB KUREŠ», BILEĆA; SREDNJA LIKOVNA ŠKOLA, ČAPLJINA; SREDNJA ŠKOLA ČAPLJINA; S.Š.DR.FRA SLAVKA BARBARIĆA, ČITLUK; SŠC «PERO SLIJEPČEVIĆ», GACKO; SREDNJA GRAĐEVINSKA ŠKOLA, MOSTAR; SREDNJA ELEKTROTEHNIČKA ŠKOLA RUĐERA BOŠKOVIĆA, MOSTAR; SREDNJA LIKOVNA ŠKOLA, MOSTAR; SREDNJA MEDICINSKA ŠKOLA SESTARA MILOSRDNICA, MOSTAR; SŠC «ALEKSA ŠANTIĆ» GIMNAZIJA, NEVESINJE.

Centar za kulturu dijaloga predstavljali su slijedeći predavači: prof. Ranka Katalinski i Nermina Katkić, i asistent Azra Bijedić.

Kroz radionice upoznavanja svi prisutni su trebali da se predstave govorom od jedne minute, te da na drvo očekivanja zalijepi papir sa napisanim očekivanjem u vezi sa radionicom koju će pohađati. Nakon završene radionice, i upoznavanja sa učesnicima seminara, dat j kratak uvod u to šta je debata, za šta je debata korisna, šta može biti tema debate i koje vrste debate postoje, te koju od tih vrsta praktciraju debatni klubovi Centra za kulturu dijaloga. Nakon pauze uslijedila je radionica na kojoj je objašnjeno šta su definicija koji je njihov značaj, koji su dijelovi definicije i kakva definicija može biti. Najvažniji dio prvog dana seminara su radionice o brainstorming-u i argumentu i kriteriju. Kroz radionice o brainstorming-u je objašnjeno šta brainstorming predstavlja, koje faze u provođenju brainstorminga i koja se pravila

brainstorminga. Argumentu i kriteriju je bila posvećena naredna radionica u toku koje je obrađeno: šta je argumentacija, koja je struktura argumenta, kakav argument može biti, šta je kriterij, kako odrediti kriterij i o čemu treba voditi računa pri određivanju kriterija. Posljednja radionica prvog dana seminara je obuhvatala objašnjenje šta je problem u debati i koja su značajna pitanja u vezi sa problemom, te šta je uzrok i kako pravilno definisati uzrok.

Prva radionica je bila posvećena planu i koristi. Definirano je šta je plan i iz čega se sastoji, a za korist je objašnjeno da se ne smije objasniti šturo, te da se kroz ovaj element moraju vidjeti sve prednosti koje se ostvaruju realizacijom plana i efekti koji se postižu u budućnosti. Naredne radionice su se povremeno preklapale jer je nemoguće objašnjavati strategiju afirmacije, bez da se objasni djelomično i strategija negacije. Kroz radionice je obrađeno: struktura izlaganja, uloge pojedinih govornika, te napomene koje su razlike između različitih vrsta debate u vezi sa strukturom govora debatanata. Nakon završenih radionica od svih učesnika seminara nasumice su odabrani učesnici, podijeljeni u timove i objašnjen je način pripreme debate. Svaka radionica je praćena praktičnim primjerima i vježbama u vezi sa temom radionice. Nakon radionice na kojoj su timovi imali priliku da pripreme mini debatu, bez dokaza i bez definisanja, zbog nedostatka materijala, održan je mini improvizirani debatan turnir. Na turniru su debatovali polaznici seminara, a suci su bili profesori polaznici seminara, kao i ostali učenici koji nisu bili odabrani u timove za debatovanje. Nakon proglašenja najbolje ekipe, održana je kratka WRAP UP sesija, na kojoj su ukratko rezimirane prethodne radionice i na kojoj su svi učesnici imali priliku da na drvo očekivanja upišu svoje reakcije i da li su njihova očekivanja ispunjena.

Zaključak sa početnih seminara jest da su učenici i profesori izuzetno zainteresirani za pokretanje debatanih sekcija u školama i prema podacima dobivenim od učesnika seminara većina očekivanja je ispunjena, a učesnici su zadovoljno održanim radionicama. U prilogu izvještaja se nalazi lista očekivanja početnih seminara, te lista utisaka nakon održanih radionica i spisak svih učesnika početnih seminara.

17. i 18.12.2005. godine u Mostaru održan je sa sve učesnike prethodnih seminara Follow up seminar na kome su učesnici imali priliku da zaokruže djelomično znanje o debati. Na Follow up seminaru su prisustvovali slijedeće škole: II Gimnazija Mostar, S.S.Š. "Ruđera Boškovića" Ljubuški, Gimnazija «Fra Dominika Mandića» Široki Brijeg, S.Š. Stolac, Srednja likovna škola «Gabrijela Jurkića» Mostar, Gimnazija «Fra Grge Martića» Mostar, Srednja elektrotehnička škola "Ruđera Boškovića" Mostar, S.Š. «Fra Slavka Barbarića» Čitluk, S.Š.C. «Golub Kureš» Bileća, Srednja tehnička. i S.S.Š Trebinje, Srednjoškolski centar «Aleksa Šantić» Nevesinje, J.U. Srednja građevinska škola Mostar, S.S.Š Široki Brijeg, Gimnazija «Jovan Dučić» Trebinje, S.Š.C. «Pero Slijepčavić» Gacko, Ekonomska, medicinska, trgovačka i ugostiteljska Trebinje, S.Š. «Svetozar Čorović» Ljubinje, Srednja elektrotehnička škola Mostar, Srednja mašinsko-saobraćajna Mostar, S. Š. Čapljina i Gimnazija Ljubuški.

Subota, 17. 12. 2005. godine

10:00 – 11:30	Sesija 1 – Presentacija i retorika, Stil i izvođenje
11:45 – 13:15	Sesija 2 – Unakrsno ispitivanje
13:15 – 14:15	Ručak
14:15 – 15:45	Priprema za debatu
16:00 – 16:45	Debata 1
17:00 – 17:45	Debata 2
17:45 – 18:45	Večera
18:45 -	Slobodne aktivnosti

Nedjelja, 18. 12. 2005. godine

08:00 – 10:00	Doručak
10:00 – 10:45	Debata 3
11:00 – 11:45	1/4 Finale
12:00 – 12:45	1/2 Finale
13:00 – 14:00	Ručak
14:00 – 15:30	Finale
15:30	Proglašenje pobjednika i dodjela diploma polaznicima
16:00	Zatvaranja skupa i odlazak

Follow up seminar počeo je jednom od dvije teoretske radionice koja je obrađivala teme: prezentacija, retorika, stil i izvođenje. Na radionicama je obrađeno slijedeće: izvođenje, ritam, pauze, ton, tempo, glas, disanje, izgovor ili dikcija, držanje, mimika, trema, proksemija. Sesija 2 je obrađivala unakrsno ispitivanje kroz slijedeće aspekte namjena CX-a, pitanja otvorenog tipa, pitanja zatvorenog tipa, pristojnost, držanje, kontrola, strategije CX-a, «drvo pitanja». Stvaranje koristi iz CX-a. Nakon završenih radionica, svi debatanti su podijeljeni u timove i podijeljen im je materijal za afirmacijski i negacijski case na temu koju su timovi debatovali u kvalifikacijama: «Legalizacija prostitucije je opravdana» Nakon završene prve debatne runde (raspored ekipa i sudaca se nalazi u prilogu) organizovana je dodatna radionica na zahtjev trenera koja je bila u vezi sa suđenjem. Treneri su zahtijevali dodatno objašnjenje sudačkih listića, a debatanti dodatno vrijeme za pripremu za drugu debatnu rundu. Zbog organizovanja dodatne radionice, treća debatna runda nije održana iako je bila planirana. Narednog dana follow up seminar sesija je održana u dva dijela: Održane su polufinalne debate za 4 najbolje debatne ekipe iz kvalifikacija. Drugom dijelu radionice su prisustvovali svi debatanti koji se nisu kvalifikovali u polufinale, a odnosio se na pripremu i ocjenjivanje ad hoc govora.

Nakon završenih finala i takmičenja u ad hoc govorima, najbolji ad hoc govornici su bili:

1. **Marko Anđelić**
2. **Marija Arnaut**
3. **Martina Beus**

Nakon finalne debate proglašen je **najbolji debatant: Darko Marić Gimnazija «Fra Grge Martića», Mostar i najbolja ekipa: Mario Kikaš – Srednja škola dr fra Slavka Barbarića Čitluk, Mateja Mikulić – Gimnazija Ljubuški, Milana Tabaković – SŠC “Golub Kureš” Bileća**. Svim pobjednicima su dodijeljene diplome.

Cilj projekta bio okupiti nove škole iz dijelova BiH, kako F BiH tako i RS u kojima klubovi nisu postojali. Na početnim seminarima su svim trenerima nakon kratkog predstavljanja Centra I aktivnosti koje implementira podijeljeni materijali neophodni za početak rada debatnih klubova u školama: saglasnost direktora, potvrda profesora, spisak članova kluba, plan rada kluba, mjesečni izvještaj. Do 21.12.2005. saglasnosti za početak rada klubova su stigle iz 12 škola: Srednja škola Čapljina, SŠC «Pero Slijepčević» Gacko, Srednja škola „Svetozar Čorović“ Ljubinje, II gimnazija Mostar, Gimnazija Mostar, Srednja elektrotehnička škola Mostar, Srednja likovna škola Mostar, Srednja mašinsko saobraćajna škola Mostar, Ekonomska, ugostiteljska, trgovačka I medicinska škola Trebinje, Gimnazija „Jovan Dučić“ Trebinje, Tehnička škola Trebinje, Gimnazija Ljubuški.

Na zahtjev Media Plan instituta održan je seminar za predstavnike nevladinih organizacija na temu : «Kako komunicirati sa medijima» od 4.12. do 5.12.2005. godine. Predstavnici Centra za kulturu dijaloga a predavači na seminaru bili su: Sanja Vlaisavljević i Ljiljana Zurovac.

Tokom seminara obrađene su slijedeće teme:

1. Moć medija
2. Kako komunicirati sa lokalnim medijima
3. Press release, kao izlazna forma prema medijima i javnostima
4. Press konferencija, kao izlazna forma prema medijima i javnosti
5. Pojavljivanje u javnosti i vještina komunikacije

U mjesecu decembru je realizirano, a nije planirano:

U Sarajevu, dana 29.12.2005 godine u prostorijama Općine Novi Grad održano je debatno takmičenje na kome su održane 3 odvojene radionice. Radionice su planirane da se odvijaju prema slijedećem planu rada:

14:30 – 15:00

Otvaranje takmičenja

15.00 - 16.00	UVODNA RADIONICA
16.15 – 17.15	Debate (javni govor)
17.30 – 18.30	Debate 1 vs 1
18.30 – 18.45	Osvježenje
19.00 – 20.30	Javna (finalna) debata

Međutim, prilikom implementacije došlo je do izmjene, jer su debatanti zahtjevali da imaju više vremena za pripremu finalne debate, pa tako nisu održane debate 1 vs 1. Učesnici na radionicama bili su učenici i profesori iz slijedećih sarajevskih škola: Peta gimnazija, Elektrotehnička škola i Gimnazija Dobrinja. Projekat je finansiran od strane Općine Novi Grad. Kao predstavnici Centra za kulturu dijaloga na takmičenju su učestvovali: Sanja Vlasićević, Jasmin Čečo, Nermina Katkić, Jan Zlatan Kulenović, Denis Rudonja i Selma Dizdarević, kao i treneri suci: Dobrila Radivojević, Ranka Katalinski i Rasim Halilagić.

Nakon svečanog otvaranja takmičenja na kojem su prisustvovali samo debatanti, profesori i dio publike Pete gimnazije, počela je uvodna radionica na kojoj su debatanti podijeljeni u tri grupe po deset debatanata od kojih je svaka grupa predstavljala jednu od uloga: roditelji, mladi i škola. Nakon podjele u grupe vrijeme za pripremu je bilo 30 minuta, nakon priprema su uslijedili govori predstavnika svake grupe. Govori su trajali po 3 minuta. Nakon svakog predstavnika grupe ostale grupe su imale priliku da ispituju predstavnika. Govor svakog predstavnika se odvijao u dva dijela: prvo su izneseni faktori rizika, a zatim faktori zaštite koji se mogu primjeniti na uočene rizike.

Prva grupa je iznijela slijedeće **faktore rizika**: nemarljivost, nedostatak komunikacije, suviše rigorozne disciplinske mjere, ekonomska situacija u državi, česta promjena sredina, neinformisanost, preveliko očekivanje. Svaki od aspekata je ukratko objašnjen. Kao ključni **aspekti zaštite** su navedeni: povjerenje, dobra komunikacija, razumijevanje između roditelja i djece, podrška roditelja koja će biti upućena djeci kroz odobravanje i usmjeravanje njihovih ideja, te kao posljednji način zaštite je informisanost o faktorima rizika. Također rečeno je još da roditelji ne bi trebali biti previše strogi prema djeci, već im treba dati mogućnost da izraze svoje ideje. Također, roditelji bi trebali da postignu dogovor sa djecom u vezi sa određenim idejama. U unaksnom ispitivanju postavljena su slijedeća pitanja: Ako djeca dolaze iz konzervativne sredine, da li su dovoljno upućeni u pitanje narkomanije?; Da li ako je roditelj upućen, to znači da neće biti problema tj da neće postojati mogućnost da dijete postane narkoman?; Da li pretjerana informisanost roditelja može biti kontraefektivna tako da roditelj počni djeci zabranjivati bilo kakvu vrstu zabave? Da li je iko u grupi obratio pažnju na saradnju roditelja i učenika?; i Kako spriječiti da dijete postane narkoman ako su roditelji narkomani?

Druga grupa predstavljala je ulogu škole. Kao **faktore rizika** naveli su i ukratko objasnili: pritisak društva, nedovoljno edukacijskog sadržaja, neuspjeh u školi, previše monologa, nema dijaloga, opterećenost nastavnim gradivom, nedostatak vannastavnih aktivnosti. **Faktori zaštite** bili su: više dijaloga (profesor-učenik), više vannastavnih aktivnosti, kvalitetna prezentacija nastavnog gradiva (više prakse), organizovanje sportskih aktivnosti («sportom protiv droge»). Također su naveli da u pojedinim slučajevima i oni najbolji učenici probaju drogu samo da bi okolini pokazali da i oni to mogu. Naveli su i da učenici zbog neuspjeha posežu za drogom.

Tokom unakrsnog ispitivanja učenici su postavljali slijedeća pitanja: Kako sekcije mogu biti faktor zaštite, učenici su preopterećeni nastavom i nema uslova za vannastavne aktivnosti? Ako postoje djeca koja se već drogiraju kako ih uključiti u vannastavne sekcije? Zašto nije doveden nijedan bivši narkoman da ga djeca vide? Djeca trebaju kontakt sa bivšim narkomanim, a ne tipičnu edukaciju. Učenici smatraju da se tema o drogama izbjegava ali i kada je prisutna onda je to samo monotono pričanje i jako malo monologa.

Treća grupa bila je u ulozi mladih. **Faktori rizika** koje su naveli bili su slijedeći: loše društvo u kome navode dokazivanje u društvu, pasivnost osobe; problemi u porodici, u školi, u pubertetu; znatiželja (probati zabranjeno voće); dosada.

Faktori zaštite: porodica (razgovor sa roditeljima, briga roditelja), škola (edukacija, vanškolske aktivnosti), religija, sport, hobiji.

Tokom unakrsnog ispitivanja postavljena su slijedeća pitanja: Šta će djeci sekcije pored onoliko predmeta?, Zašto mladi ne predlože anketu kojom bi se vidjelo koje sekcije djeca žele?, Da li mogu pomoći disciplinske mjere, kazne?

Nakon kratke pauze održano je takmičenje u javnom govoru. Tema takmičenja glasila je: **Država ne/dovoljno čini na prevenciji narkomanije**. Govornik je trebao održati jednogminutni govor afirmirajući ili negirajući tezu. Nakon govora slijedilo je unakrsno ispitivanje sudaca i govornika koje je trajalo 2 minute. Sudije su ocjenjivale debatante prema slijedećim kriterijima: problem, krivac, plan, korist, unakrsno ispitivanje, retorika, samouvjerenost.

Nakon zbrajanja bodova sva tri suca prva tri mjesta su zauzeli takmičari:

IME I PREZIME	Ukupno
Pehlivanović Ilma	101
Merisa Ćosibegović	101
Šemić Merima	100

Iako je poslije takmičenja u javnom govoru bilo planirano da se održi takmičenje 1 na 1, zbog nedostatka vremena a i na insistiranje debatanata održane su pripreme za finalnu debatu na kojim su debatanti uvježbavali svoje govore prema kriterijima ocjenjivanja sudija. Prvih 12 debatanata u takmičenju javnog govora proglašeno je finalistima.

Afirmacijsku ekipu sačinjavali su: **Fišić Anela, Šemić Merima, Jasmina Jašarević, Sarajlić Aida, Garaplija Amer, Vila Lejla**.

Negacijsku ekipu sačinjavali su: **Pehlivanović Ilma, Merisa Ćosibegović, Salčin Irma, Đip Selma, Šarkinović Zlatana, Kadrić Amina**.

U finalnoj debati učestvovalo je 12 debatanata. Tema debate glasila je: **Škole ne/podržavaju vanškolske aktivnosti u prevenciji narkomanije**.

Tok debate bio je slijedeći:

A1 uvodni govor (1minuta)	A4 govor
N1 uvodni govor (1minuta)	N4 govor
Unakrsno ispitivanje (svi ispituju sve) 5 minuta	Unakrsno ispitivanje (svi ispituju sve) 5 minuta
A2 govor	A5 govor
N2 govor	N5 govor
Unakrsno ispitivanje (svi ispituju sve) 5 minuta	Unakrsno ispitivanje (svi ispituju sve) 5 minuta
A3 govor	A6 zaključno izlaganje za ekipu
N3 govor	N6 zaključno izlaganje za ekipu
Unakrsno ispitivanje (svi ispituju sve) 5 minuta	

Poredak nakon završene finalne runde izgledao je ovako:

IME I PREZIME	Ukupno
Vila Lejla	83
Kadrić Amina	80
Salčin Irma	75
Pehlivanović Ilma	74
Šemić Merima	71
Merisa Ćosibegović	69
Šarkinović Zlatana	65

Fišić Anela	64
Đip Selma	63
Sarajlić Aida	56
Garaplija Amer	49
Jasmina Jašarević	45

Nakon završene finalne debate i zbrajanja bodova uslijedilo je svečano proglašenje pobjednika i dodjela nagrada. Uručene su nagrade najboljoj debatantici u javnom govoru Iلمي Pehlivanović iz Pete gimnazije, kao i najboljem debatantu u javnom govoru Garaplija Ameru iz Elektrotehničke škole. Zatim su dodijeljene nagrade za tri najbolja debatanta finalne debate a to su: Vila Lejla (Gimnazija Dobrinja), Kadrić Amina (Gimnazija Dobrinja) i Salčin Irma (Peta gimnazija).

Tokom završne ceremonije prisutnim se obratila gđa Rada Lukić ispred Općine Novi Grad a nakon toga je pjevač Davor Ebner izveo mini koncert za mlade.

Smatramo da je održana radionica bila od izuzetne važnosti za mlade ljude kao i za njihovu edukaciju.

Predstavnici Općine Novi Grad pokazali su interes za nastavak saradnje i oduševljenje velikim odzivom mladih na seminaru.